

Talousarvio 2025

Liedon kaupungin
talousarvio 2025
ja taloussuunnitelma
2025-2027

Sisällysluettelo

Kaupunginjohtajan katsaus	4
Liedon kaupunkistrategia 2018-2025	11
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Liedon kaupungissa	14
Riskienarviointi ja -hallinta	17
Talousarvion laadinnan yleiset ja taloudelliset lähtökohdat	19
Talousarvion sitovuus	25
Tuloslaskelma (ulkoinen)	28
Tuloslaskelma	29
Rahoituslaskelma	30
Valtuustoon nähden sitovat määrärahat	31
Tarkastuslautakunta	32
Keskusvaalilautakunta	33
Kaupunginhallituksen alainen toiminta	34
Konsernihallinto	36
Joukkoliikenne	38
Sisäiset palvelut	39
Maaseutupalvelut	43
Työllistäminen	45
Ympäristöterveyslautakunta	47
Ympäristöterveyspalvelut	50
Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta	53
Varhaiskasvatus	56
Yleissivistävä opetus	58
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	61
Kulttuuripalvelut	64
Tekninen lautakunta	67
Tekniset palvelut	70
Toimitilapalvelut	72
Ruoka- ja puhtauspalvelut	76
Infrapalvelut	79
Liedon vesi	84
Kaavoitus- ja rakennuslautakunta	88
Kaavoitus- ja mittaustoimi	91
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	93
Investointiosa	95
Yhteenveto	95
Investointiosan hankekohtaiset perustelut	96

RAKENNUKSET	96
INFRA	105
VESI	115
LIIKUNTA.....	122
IRTAIMISTO.....	124
MAANHANKINTA	125
Kaupunkikonserni.....	126
Kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden lähtökohdat ja tavoitteet.....	126
Liedon Asunnot Oy	127
Liedon Lämpö Oy.....	129
Liedon Innovaatiokampus Oy	132

Kaupunginjohtajan katsaus

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOSTEN VUOSI

Liedon kaupunki on jo kymmenien vuosien ajan toteuttanut erittäin tarkkaa taloutta ja pystynyt pitämään kulunsa kurissa. Palveluiden kustannukset kaupunkilaisille ovat olleet merkittävästi keskitasoa edullisempia. Tämä on vaatinut kaupungin organisaation jatkuvaa tehostamista. Kaupungin organisaatio onkin nyt erittäin tehokas, mutta vähäiset resurssit tekevät siitä myös haavoittuvan. Monet tärkeät toiminnot ovat organisaatiossa yhden työntekijän vastuulla.

Samanaikaisesti Lieto on kasvukunta, jolla on suuret paineet infran ja varhaiskasvatuksen sekä koulupalvelujen investoinneissa. Investointien suhde vuosikatteeseen onkin nykyisellä tulorakenteella heikko ja uhkaa nostaa kaupungin lainakantaa haastavalle tasolle. Ennakkotiedot valtionosuusuudistuksesta eivät vihjaa siihen, että valtio tulevaisuudessa ottaisi osaa kasvuun liittyviin investointeihin, mutta valitettavasti vihjaavat siihen, että Liedon tyyppiset lapsirikkaat kunnat voivat uudessa järjestelmässä olla valtionosuuksien näkökulmasta katsottuna ”häviäjiä”.

”Kustannusneutraali” TE24-uudistus ei valtion riepottelussa ole sekään pysynyt kustannusneutraalina. Varovaisestikin arvioiden uudistuksesta on Liedolle 1M€ vuosittainen lisäkulu. Pienentääksemme omalla toiminnallamme kaupungin maksamaa työmarkkinatuen kuntaosuutta, eli niin sanottua sakkomaksua, olemme TE24-uudistuksessa ottaneet lähipalvelut Liedon kaupungin vastuulle. Onnekkemme Liedolla on valtakunnallisestikin katsottuna merkittävää osaamista työllisyys- ja yrityspalveluista, vaikkakaan ei lakisääteisten palveluiden tuottamisesta.

Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus (sote-uudistus) tuo meille vielä kaksi ikävää talouteemme vaikuttavaa realiteettia: 1) Valtionosuuksien muodostumiseen vaikuttavat sote-uudistuksen siirtolaskelmat vähentävät Liedon valtionosuuksia n. 2Me. 2) Lisäksi Varhan palveluverkon kehittyminen tuo Liedon kaupungin omistamien ja Varhalle vuokraamien sote kiinteistöjen osalle suuren riskin sekä kiinteistöjen tyhjille jäännin osalta, että myös vuokratulojen vähenemisen näkökulmasta.

On myös hyvä henkilöstökulujen osalta tiedostaa, että talousarviota laadittaessa on oletettu, että merkittävän aikaisemman palkankorotuskierroksen jälkeen palkkaratkaisu olisi nyt maltillinen. On olemassa kuitenkin riski, että palkkaratkaisusta tulee arvioitua kalliimpi.

Toimintaympäristön rakennemuutos tekee Liedon kaupungin uudella tavalla herkäksi suhdannevaihteluille. Taloudellisen taantuman aikana kaupunki tulevaisuudessa maksaa merkittävästi enemmän kasvavan työttömyyden kuluja mutta lisäksi saa vähemmän tontin myyntituloja ja yhteisöverotuottoja. Toisaalta taloudellisen kasvun aikana kaupunki vastaavasti hyötyy samojen kolmen rakenteen kautta. Tämä kehitys haastaa kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelun. On hyväksyttävä, että monet tärkeät talouteemme vaikuttavat tekijät ovat omien vaikutusmahdollisuuksiemme ulkopuolella.

Ulkopuolisten vaikutusten aiheuttama pysyvä rakennemuutos Liedon kaupungin taloudellisessa toimintaympäristössä on siis nyt niin suuri, että myös kaupungin tekemien korjaavien toimenpiteiden pitää olla merkittäviä, pitkäkestoisia ja uskottavia. Nyt ei ole ”kosmeettisten muutosten aika”, vaan koko järjestelmä ja toimintamallit on säädettävä uudelleen, jotta kaupunki selviää lakisääteisistä velvoitteistaan ja on myös kilpailukykyinen elinvoiman näkökulmasta. Tämä muutos tarkoittaa usean vuoden työtä ja suurta tarvetta miten-, mitä- ja miksi-keskustelujen syventämiseen.

Kaupunginjohtajan esitys perustuu siihen, että tilanne on niin vakava, ja organisaatiota on jo valmiiksi niin tehostettu, etteivät pelkät menoleikkaukset ratkaise tilannetta, vaan pitää miettiä myös tulosopeutuksia.

Liedon taloussarviota on laadittu hyvässä yhteistyössä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kanssa.

Laadittu talousarvio pohjautuu parhaaseen saatavilla olevaan tietoon ja arvioon vuoden 2025 kehityksestä. Mukana on paljon epävarmuustekijöitä ja suunnitelmakaudella on näkyvissä merkittäviä taloudellisia haasteita. Epävarmuustekijöistä huolimatta voimme todeta, että Liedon kaupunki on taloudellisesti hyvässä asemassa vastaanottamaan tulevat haasteet. Nyt laadittu talousarvio luo hyvät edellytykset palvelujen kehittämiseksi sekä asukasmäärän että yritysten ja työpaikkojen määrän kasvulle.

Lieto kasvaa vauhdilla. Siksi Liedon kaupungin investointiohjelma on nyt poikkeuksellisen suuri. Normaalin ylläpitävien investointien lisäksi, siihen on sisällytetty kasvukunnan palvelurakenteeseen kohdentuvia uudisrakentamis- kohteita kuten esimerkiksi Liedon uusi Keskuskoulu ja useiden uusien asuin- ja yritysalueiden suunnittelua ja esirakentamista. Liedon keskustan alueen suunnitteleminen ja kehittäminen jatkuu kaupunki-strategian mukaisesti.

Kaupunginjohtajan esitys Liedon kaupungin talousarvioksi vuodelle 2025 päättyy 1 738 000€ alijäämäiseksi. Talousarvioon sisältyvät verotuloennusteet taloussuunnitelmavuosille on laadittu valtuuston päättämien veroprosenttien mukaisesti. Valtionosuudet on arvioitu valtiovarainministeriön ennakkolisten valtionosuuslaskelmien mukaisesti.

Kiitän kaikkia luottamushenkilöitä sekä kaupungin talousarvion valmisteluun osallistunutta henkilöstöä hyvästä yhteistyöstä ja asiantuntevasta valmistelusta ja toivotan menestyksestä vuotta 2025.

Liedossa 27.11.2024
Kaupunginjohtaja Mika Ingi

Kaupungin toimielinten talousarvioesityksiin on kaupunginjohtajan esityksessä tehty seuraavat muutokset:

Kaupunginjohtajan muutosesitys toiminnan kustannuksiin on yhteensä -455 000€

Liedon kaupungin toimialat tekivät jo talousarvion laadinnan yhteydessä toimintaan liittyviä säästöjä yhteensä 875 000€, jonka tuottamat säästöt olivat mukana lautakuntien esityksessä.

Tässä osiossa esitettävät kaupunginjohtajan muutosesityksen 455 000€ lisäsäästöt tehdään lautakuntatyöskentelyn aikana tehtyjen säästöjen lisäksi. Siis tavoitellaan toimintaan **yhteensä 1,33M€ säästöjä**.

Kaupunginhallitus:

- TE palveluiden ennustetta tehokkaampi toiminta ("sakkomaksut") **-100 000€**
- Kaupunkikonsernin kokoustoiminnan tehostaminen **-10 000€**
- Kannustinpalkkion sisällyttäminen työhyvinvointibudjettiin **-10 000€**

Tekninen lautakunta:

- Teknisen palvelun ostot vähennys **-160 000€**
- Viheraluehoitaja määräaikainen ei myönnetä **-30 000€**

Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta:

- Raamivaiheessa ja talousarvion valmisteluvaiheessa arvio vuoden 2024 toimintamenoista ollut noin 500 tuhatta euroa tarkennettua arviota korkeampi. Arvion tarkennuttua myös vuoden 2025 talousarviota tarkennetaan vastaavasti. Mm. Koulujen ryhmäkokojen arviointi ja optimointi, sijaisratkaisut, tuntikehys, eläköitymisten hyödyntäminen, Ict kaluston hankinnan uudenlainen porrastus, yhteistoimintamenettelyn kautta tehtävät ratkaisut. **-200 000€**

Kulttuuri ja Vapaa-aikalautakunta:

- Hyvinvointilautakunnan toimialajohtajan palkkamääräraha +55 000€
Kaupunginjohtajan ehdotus perustuu kaupunginvaltuuston päätökseen 43/10.6.2024, jonka mukaan kaupunkiin muodostetaan hyvinvointilautakunnan alainen hyvinvointitoimiala, jota johtaa hyvinvointipalvelujen toimialajohtaja.

Kaupungin tulot - lisäys 380 000€:

- Korkosuojainstrumenttien myynti. Lisäys 380 000€

Investointiosa - muutosesityksen vaikutus 2 025 000€:

Kaupunginjohtajan muutosesitykset investointeihin vuodelle 2025 perustuvat pääsääntöisesti toimialojen tekemiin priorisointeihin sekä kaupunginjohtajan näkemykseen mahdollisuuksista kasvuinvestointien aika-
tauluttamiseksi.

Yleisesti investointien talousarvio valmistelusta on todettava, että lautakunnat ovat valmistelussaan tehneet hyvää työtä ja jo karsineet ja priorisoineet lukuisia hankkeita. Talousarvioesitykseen valikoituneet investoinnit ovat kaikki tarpeellisia ja niiden väliset priorisoinnit hankalia. Lautakuntien työskentelyn jälkeen on kuitenkin jatkettu lautakuntien esityksenä olevien investointien priorisointia 1.-3. tasoon. Lisäksi on investoinnit jaettu neljään kategoriaan: 1) Kasvu, 2) Korjausvelka, 3) Turvallisuus ja 4) palvelun parantaminen. Kaupunginjohtajan muutosesityksessä ei ole tehty muutoksia turvallisuuteen ja palveluiden parantamiseen liittyviin investointeihin.

Kaupunginjohtajan muutosesityksen tavoitteena on hidastaa Liedon kaupungin velkaantumista ison Taatilan yhtenäiskouluhankkeen rakentamisen aiheuttaman poikkeuksellisen suuren investointipiikin ohitse.

Vuodelle 2026 siirrettävät kasvuinvestoinnit -1 040 000€

- Tarvasjoen Tyllin alueen muutos ja laajennus -60 000€
- Salimäen jatko + jpk ja Tammen laajennus 2 -700 000€
- Tyllin alueen muutos ja laajennus (vesi) -30 000€
- Salimäentien jatko ja jpk (vesi) -150 000€
- Huoltomiehentie asemakaava /VT10 risteysjärjestelyt -60 000€
- Huoltomiehentie (vesi) -40 000€

Vuodelle 2026 siirrettävät korjausvelkainvestoinnit -785 000€ ja vähennys 200 000€

- Kaupungintalo - patteri- ja palkkiventtiilien uusiminen -250 000€
- Loukilinna – Vesikatto saneeraus -125 000€
- Lietohalli – IV huoneen saneeraus -90 000€
- Pienhankkeet vähennys -200 000€
- Terveyskeskus - liuosjäähdyttimen uusiminen -160 000€
- Maamiesseura perusparannuksen suunnittelu -60 000€
- Tarvasjoen kivikoulun vesikattosaneeraus -100 000€

LIEDON KAUPUNGIN TULEVAISUUSOHJELMA 2025-2028

Liedon kaupungin haasteet liittyvä kaupungin kasvuun ja sen vaatimiin investointeihin, sekä pääosin sivistystoimen palveluiden rahoitukseen vähenevien valtionosuuksien ja maksutulojen myötä. Liedon kaupungin toimintatuotot ovat laskusuunnassa ja lakisääteisten palvelujen tuottamisen toimintakulut kasvussa, jossa merkittävä tekijä on korkeat palkankorotukset palkkojen ollessa kaupungin suurin yksittäinen kuluerä. Lisäksi lainanhoidon kulut tulevat kasvamaan lainakannan kasvun myötä korkotason normalisoiduttua, joka aiheuttaa lisäpainetta toiminnan rahoittamiseen. Lisäksi kiinteäkorkoisia ja korkotasoltaan edullisia lainoja erääntyy 2025–2028 välisenä aikana, ja näiden uudelleenrahoittaminen korkeammalla korkotasolla tulee ennestään nostamaan lainanhoitokuluja.

Tulevaisuusohjelma 2 laatiminen käynnistettiin vuoden 2023 alussa. Tulevaisuusohjelma 2:ssa käytiin läpi Liedon kaupungin organisaatio tukitoimintoinen. Tulevaisuusohjelma 2 on Liedon kaupunginhallituksen 281/9.10.2023 käynnistämä kaupungin talouden kehittämisen organisoiminen vuosille 2023–2025. Tähän liittyen Liedossa käynnistettiin koko kaupungin kattava palveluiden ja näiden tuottamiseen vaadittavien resurssien ja toimintamallien kartoitus, jonka valmistelua on jatkettua 2024 aikana yhteistyössä viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden kanssa. Ohjelman tarkoituksena on tuottaa kokonaisvaltainen palvelutarjotin, jonka perusteella toimintaa ja taloutta voidaan ohjata päätöksentekijöiden toivomaan suuntaan.

INVESTOINNIT

Liedon kaupungin investointimäärät ovat olleet kasvussa vuodesta 2017 lähtien. Samalla kaupungin lainakanta on kasvanut voimakkaasti. Kaupungilla edelleen mittavat investoinnit meneillään keskuskoulun uudisrakentamisessa sekä investointitarpeita erityisesti kunnan infrastruktuuriin. Kaupungin strategian mukaiset kaavoitushankkeet ja asuintonttien luovutustavoitteet sekä asukasmäärän lisäämiseen asetetut tavoitteet edellyttävät uusien asuinalueiden kaavoitusta, tonttien myyntiä ja myös aktiivista maanhankintaa. Maanhankintaan osoitetaan talousarviossa 2,0 miljoonan euron määräraha. Tontinmyyntivoiton tavoitteeksi on talousarviossa 2025 asetettu 1,85 miljoonaa euroa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 142/11.12.2023 Keskuskoulun uudisrakentamiseen yhteensä 22,6 miljoonan euron määrärahan. Vuodelle 2025 hankkeeseen on arvioitu yhteensä 7,6 miljoonaa euroa, mutta määrärahojen vuosittainen määrä ei ole sitova tavoite valtuuston hyväksytyä kokonaisbudjetin.

LIEDON KAUPUNGIN TALOUSARVIO VUODELLE 2025 JA TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2026-2027

Talousarvioesitys on laadittu siten, että edellytykset kaupungin tehtävien hoitamiseen turvataan vuonna 2025. Suomen talouden ennakoitaan kasvavan hitaasti vuoden 2025 aikana. Tämä näkyy myös verotulouenusteen odotuksissa. Verotulojen vertailua vuoden 2023 ja talousarviovuoden 2024 osalta hämärtää vuoden 2023 tammikuussa maksetut korkeamman, enne sote-uudistusta, verokannan alaiset aikaisempien vuosien tilitykset (verohännät).

Talousarvioesitys on laadittu kaupunginvaltuuston päättämien kunnallisveroprosentin 7,1 %:iin korotuksen ja yleisen kiinteistöveron korotuksen 1,3 %:iin mukaisesti ja voimalaitosten kiinteistöveron korotuksen 3,1 %:iin mukaisesti, muiden verojen pysyessä vuoden 2024 tasolla. Talousarvio 2025 osoittaa 1.738 tuhatta euroa alijäämää. Taloussuunnitelmavuonna 2026 talous kääntyy alijäämäiseksi vanhan keskuskoulun alaskirjauksen vuoksi. Taloussuunnitelmavuosi 2027 on jälleen lievästi ylijäämäinen. Taloussuunnitelmavuosille ei odoteta muilta osin merkittäviä muutoksia. Lainakannan kasvu investointien vuoksi sekä aiempien hyvin edullisten pitkäaikaisten lainojen erääntyminen tulee nostamaan rahoituskuluja jo vuonna 2027.

Kaupunginvaltuusto päätti esitti (89/11.11.2024) tuloveroprosentiksi vuodelle 2025 7,1 %.

Kaupunginvaltuusto päätti esitti (89/11.11.2024) yleiseksi kiinteistöveroksi 1,3 %, voimalaitosten kiinteistöveroprosentiksi 3,1 %. Muut kiinteistöveroprosentit päätettiin 2024 tasolle.

Talousarvio on aina nimensä mukaisesti arvio. Toimintaympäristö talousarvion 2025 tekemisen osalta on ollut poikkeuksellisen haastava alla listattujen muuttujien osalta, vaikkakin eri syistä.

Vaikeasti ennustettavat

- TE-palveluiden uudistus. Kyseessä on kaikille Suomen kunnille ensimmäinen vuosi, eikä todellista vertailutietoa ole. Olemme panostaneet paljon minimoidaksemme muutoksen vahingollisuuden, mutta arvio kustannuksista voi poiketa TA25 merkittävästi.
- Rahoituskulut – korot. Tällä hetkellä korot näyttäisivät ensi vuonna laskevan, mutta globaali maailmanpoliittinen/terveydellinen tilanne voi muuttaa kaiken nopeastikin. 0,1% muutos keskimääräisissä lainakoroissa vaikuttaa TA25 noin 60 000€ (keskimääräinen kuntatodistusten määrä)
- Palkkaratkaisujen vaikutukset. Talousarvioissa oletetaan, että merkittävän aikaisemman palkankorotuskierroksen jälkeen palkkaratkaisu on maltillinen. On olemassa kuitenkin riski, että palkkaratkaisu ei ole maltillinen, mutta vielä ei ole mitään konkreettista tietoa. Riskin vaikutus esimerkkinä:

- 1.6.2025 alkaen lisäkorotus 2,0 % jo sovittuihin korotuksiin tarkoittaa kustannusten kasvua 420 000 €
- Yritysten investoinnit riippuvat suhdanteista. Kasvusuhdanteet näyttävät vuodelle 2025 paremmilta kuin tänä vuonna, mutta mikäli taantuma jatkuu voi vaikutukset kaupungin tontinmyyntiin olla TA25 0,3-1,0M€. Tontinmyyntivoiton tavoitteen 1,85 miljoonaa euroa saavuttaminen on mahdollista, mutta haastavaa.
  - Varhaiskasvatuksen palvelutarve vuonna 2025. Kaupunginjohtajan esityksessä varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnan määrärahoja vähennettiin 200 000 € lautakunnan esitykseen nähden. Tavoite on haastava, koska lapsimääriä on vaikea ennustaa.

Helpommin ennakoitavat, mutta silti haastavat ennusteet

- Poisto-ohjelman muutoksen vaikutuksista on saatu alustavat laskelmat. Arvio muuttui 500.000 € alustavaa arviota heikommaksi. Poistojen määrään vaikuttaa vuosittain valmistuvat investoinnit, joten lopulliseen poistomäärään sisältyy arvionvaraisuutta.
- Kunnallisveron korotuksen vaikutukset on ennustettavissa, mutta riskit TA25 osalta liittyvät työttömyyden mahdollisiin suhdannevaihteluihin ja TA25 poliittiseen päätösprosessiin.
- Orgaaninen kasvua ja sen vaikutuksia olemme pyrkineet hahmottamaan tehostamalla väestöennusteiden malleja. Tämä on kuitenkin vaikeaa, koska ”vanhoihin” omakoteihin muuttaa kokonaisia perheitä, eikä kaupungilla ole mahdollista ennakoida näitä muuttoja, jotka aiheuttavat merkittävää painetta varhaiskasvatuksen järjestämiseen.
- Kiinteistöjen ja infran korjausvelan osalta olemme syventäneet tietämystämme vuoden 2024 aikana ja meillä on hyvä näkemys tarpeista. Korjauksien ja huoltojen osalta korjausvelan tasapainottaminen on osaltaan meidän omissa käsissämme, mutta kustannusten vähentämiseksi on tärkeää ajoittaa toiminnot oikein.
- Joukkoliikenteen kustannukset ovat nousussa sekä yleisen kustannustason nousun myötä, mutta myös siksi, että valtion tuet Fölille ovat vähentyneet.
- Valtionosuudet (ns. Soten siirtoerät) tiedämme melko tarkasti. Tämä ei kuitenkaan poista tuskaa siitä, että Valtio ”rokottaa” Lietoa valtionosuuksissa n. 2M€ hyvinvointialueen hyväksi.
- Inflaation vaikutukset ovat kustannuksissa suuret, ja esimerkiksi koulukuljetuksien osalta vielä merkittävästi muita korkeammat.
- Sote-kiinteistöjen tilanne: Vuokrariita on olemassa Varhan kanssa ja tämä näkyy myös talousarviossa.
- Metsämaata / metsäomaisuutta on tullut kaupungin omistukseen pitkän ajan kuluessa ja erilaisten transaktioiden myötä. Tämä vaikeuttaa näiden myynnistä saatavan myyntivoiton arvioimista.

Liedon kaupunkistrategia 2023-2026

LIEDON KAUPUNGIN KAUPUNKISTRATEGIA

Liedon kaupungin vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelman laatimisen pohjana on Liedon kaupungin strategia 2023–2026. Liedon kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunkistrategian 117/12.12.2022. Liedon strategia 2026 kuvaa kunnan tavoitteet sekä keinot, joilla strategiset tavoitteet saavutetaan.

Kaupunkistrategian painopistealueet ovat:

- Unelmien pikkukaupunki
- Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen
- Lietolainen on aktiivinen ja onnellinen
- Talouden ja toiminnan kehys

Kaupunkistrategiaa valmisteltiin laajalla pohjalla. Strategiatyöskentelyyn osallistuivat kaupungin luottamushenkilöt, henkilöstö, nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvosto. Strategian mukaisia tavoitteita ja keinoja niiden saavuttamiseksi päivitetään ja ohjataan vuosittaisen talousarvion ja toimintasuunnitelman laatimisen yhteydessä.

LIEDON KAUPUNGIN VISIO 2025

Lieto on rauhallinen, turvallinen, viihtyisä, ihanteellinen, monipuolinen ja elävä maalaiskunta. Liedon asukkaista välittyy positiivisuus ja onnellisuus. Elinvoimainen ja nopeasti kehittyvä kunta sijaitsee Aurajoen ja historiallisen Hämeen Härkätien varrella ja sen historia ulottuu pitkälle, aina kivikauteen saakka.

Liedon kunnan tulevaisuudenkuvassa 2026 tavoitellaan **unelmien turvallista pikkukaupunkia**, joka muodostuu **viihtyisästä ja vireästä keskustasta** sekä **omaleimaisista kylistä**. Liedon tulevaisuutta rakennetaan **avoi- mella ja oivaltavalla otteella** siten, että **kulut pidetään kurissa** ja asiat tehdään **kerralla kuntoon**. Tuloksena on elinvoimainen kunta sekä hyvinvoiva ja onnellinen asukas ja yrittäjä, jolle luonteenomaisia piirteitä ovat aktiivisuus ja yhteisöllisyys.

LIEDON KAUPUNKISTRATEGIAN PAINOPISTEALUEET JA KRIITTISET MENESTYSTEKIJÄT

Strategian 2026 painopistealueet ja kriittiset menestystekijät ovat:

- Unelmien pikkukaupunki
  - Liikenneyhteydet ja saavutettavuus
  - Rakennuskannan kehittäminen ja asumisen vaihtoehdot
  - Keskustan elinvoima ja viihtyisyys

- Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen
  - Yrittäjyyden edistäminen
  - Lieto matkailukohteena
  - Uteliaat, tutkivat, osallistavat ja innokkaat kokeilut
  - Avoin ja aktiivinen viestijä
  - Haluttu työnantaja

- Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen
  - Yhteisöllisyyden ja aktiivisen harrastus- ja yhdistystoiminnan edistäminen
  - Hyvällä palvelulla on kasvot
  - Liikkuva Lieto
  - Luonnonläheinen Lieto

- Talouden ja toiminnan kehys
  - Kerralla kuntoon
  - Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous
  - Asukas- ja työpaikkamäärän kasvun edistäminen
  - Osaava ja motivoitunut henkilöstö

Kaupunkistrategian perusteella lautakunnat ovat valinneet kriittiset menestystekijät, joissa lautakunnan tulee onnistua strategisten päämäärien saavuttamiseksi. Lautakuntien talousarvioesityksissä on määritelty konkreettiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit, joilla strategiset tavoitteet saavutetaan.

TOIMENPIDE- JA POLITIIKKAOHJELMAT

Strategiaa täydentävät ja sen täytäntöönpanoa ohjaavat olemassa olevat sekä laadittaviksi sovitut toimenpide- ja politiikkaohjelmat sekä muut viralliset asiakirjat, joita ovat mm.:

- Liedon kaupungin hallintosääntö
- Henkilöstöohjelma (henkilöstöraportti)
- Hyvinvointisuunnitelma
- Omistajapoliittinen ohjelma
- Maapoliittinen ohjelma
- Yleiskaava 2035

–

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämishjelman sekä Liedon kaupungin osallisuusohjelman laatiminen sisältyvät talousarvion 2025 toimenpideohjelmaan.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Liedon kaupungissa

Liedon kaupunkistrategiasta johdettavat kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tähtäävät tavoitteet ovat pysyneet pääosin saman suuntaisina kuin vuonna 2024 ja perustuvat siihen, että hyvinvointi käsitetään laajasti ja kaikille kuntalaisille halutaan tarjota hyvän elämän edellytyksiä. Lieto -strategian tarkoittama ”Unelmien pikkukaupunki” rakentuu tasa-arvolle, yhdenvertaisuudelle, vahvalle sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle ja osallistavalle kulttuurille.

Vuonna 2025 toimintansa aloittaa hyvinvointilautakunta, kun kulttuuri- ja vapaa-ajanlautakunta muutetaan hyvinvointilautakunnaksi. Uuden lautakunnan tehtäviin kuuluu muun muassa nykyisen kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan tehtävät, hyvinvointiin liittyvien elinkaartipalveluiden koordinointi kaupunkilaisille, osallisuuden edistäminen, kolmannen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön optimointi sekä yhteistyö ja edunvalvonta hyvinvointialueen suuntaan.

Kaupungin tehtävänä on edistää hyvinvointia ja terveyttä sosiaalisen hyvinvoinnin, terveyden, hyvän elämänlaadun ja onnellisuuden sekä turvallisuuden ja osallisuuden sarjoilla. Toiminnan asiakkaina ja palvelujen vastaanottajina ovat yksilöt, perheet ja yhteisöt sekä laajemmin ajateltuna väestö ja kaupunkilaisten elinympäristöt.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämällä ehkäistään ja vähennetään köyhyyttä, syrjäytymistä ja muita sosiaalisia haittoja. Lisäksi se tukee ja edistää asukkaiden toimintakykyä sekä omatoimista elämän hallintaa.

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen on kunnan perustehtävä. Lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 § velvoittaa kunnan edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä säädettyjen tehtävien mukaisesti. Kaupunkilaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Kaupungin on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia.

Liedon kaupunkistrategian painopistealueita ovat yhteisöllisyyden ja aktiivisen harrastus- ja yhdistystoiminnan edistäminen sekä liikkuva ja luonnonläheinen Lieto.

Talousarvioon sisältyviä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä eri toimialojen toiminnallisia tavoitteita seurataan toimialojen toimialakohtaisesti osavuosikatsauksessa ja tilinpäätöksessä. Vuoden 2025 talousarvion toimintasuunnitelmiin sisältyvät muiden muassa seuraavat terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät tavoitteet:

- Terveellisten elintapojen edistäminen
- Turvallisuuden sekä osallisuuden tukeminen ja vahvistaminen
- Arjessa pärjäämisen vahvistaminen

Liedon kaupungin vuosittaisessa hyvinvointityössä on määritelty erikseen seurattavat indikaattorit, joilla seurataan yleisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista. (Lähde Sotkanet tai kunnan oma tilasto, ellei muuta mainittu). Hyvinvoinnin ja terveyden kehityksestä kunnassa raportoidaan valtuustolle erikseen vuosittain tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Painopiste 1 Terveellisten elintapojen edistäminen (liikunnan lisääminen, terveellinen ravitsemus ja päiheteettömyys / ehkäisevä päihdetyö)

Terveys- ja liikunta

- Sairastavuusindeksi (Sotkanet tai ikävakioitu / Kela)
- Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet (18-24, 25-64)
- Ei yhtään läheistä ystävää (kouluterveyskysely, 8-9 luokan oppilaista/lukion oppilaista)
- Tupakoi päivittäin (kouluterveyskysely 8-9 luokan oppilaista/lukion oppilaista)
- Harrastaa liikuntaa liian vähän viikossa (kouluterveyskysely 8-9 luokan oppilaista/lukion oppilaista)
- Ylipainoa (kouluterveyskysely % 8-9 luokan oppilaista/lukion oppilaista)
- Liikuntapaikkojen määrä (liikuntatoimi exel)
- Pyöräteiden/kevyenliikenteen väylien määrä, km (tekniset ja ympäristöpalvelut)
- Erityisliikunnan tapahtumat/vuosi (liikuntatoimi)
- Opiston kurssit ikäihmisille 64- (Lieto-opisto)

Painopiste 2 Turvallisuuden sekä osallisuuden tukeminen ja vahvistaminen

Turvallisuus

- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset
- Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset
- Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenneriikkomukset

- Perheväkivaltaraportti

Osallisuus

- Osallistavan budjetoinnin toteutus
- Kyläkiertueen toteutus
- Vanhus- ja vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston ja seuraparlamentin toiminnan aktiivisuus
- Avustukset yhdistyksille ja järjestöille
- Äänestysaktiivisuus

Painopiste 3 Arjessa pärjäämisen vahvistaminen

Asuminen

- Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista
- 75-vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat, % vastaavan ikäisistä asuntokunnista
- Vuokra-asuntojen osuus asuntokannasta

Koulutustaso

- Yhteisvalinnan ulkopuolelle jääneet
- Koulutustaso
- Toisen asteen koulutuksen keskeyttäneet

Työllisyys

- Työvoima
- Pitkäaikaistyöttömien määrä yli vuoden työttömänä olleet
- Toimeentulotukea saaneet 25-64 – vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Väestön kehitys

- Asukasmäärä/muutos edelliseen vuoteen
- Muuttoliike kunnasta ja kuntaan muuttaneiden määrä
- Syntyneiden määrä ja kuolleisuus
- Vieraskielisten lukumäärä
- Väestön ikärakenne; yli 65 v, yli 75 v ja 0-14 v, huoltosuhde

Riskienarviointi ja -hallinta

Kuntalain 14 §:n 7 kohdan mukaan valtuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Varsinainen huolehtimisvastuu on 39 §:n mukaisesti kunnanhallituksella. Liedon kunnanvaltuusto on vuonna 2014 hyväksynyt Liedon kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, joita noudatetaan ensisijaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisessä. Liedon kaupungin sisäisen valvonnan yleisohje täydentää voimassa olevia kaupunginvaltuuston perusteita. Sisäisen valvonnan yleisohje on päivitetty tilikauden 2017 aikana. Kunnanhallitus on hyväksynyt voimassa olevan sisäisen valvonnan ohjeen 11.9.2017. Liedon kaupungin hallintosäännön 12 luvussa on tarkemmin määrätty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja järjestämisestä kaupunkikonsernissa. Kunnanhallitus on lisäksi hyväksynyt 13.2.2017 korkoriskien hallintaperiaatteet.

Sisäinen valvonta on osa kaupungin johtamisjärjestelmää sekä kaupungin johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- kaupungin toiminta on taloudellista ja tuloksellista,
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että
- omaisuus ja resurssit turvataan.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin. Riittävän sisäisen valvonnan perusedellytyksenä on riskien tunnistaminen ja niiden huomioon ottaminen valvontaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat:

- strategiset,
- taloudelliset ja
- toiminnalliset riskit sekä
- vahinkoriskit

Strategiset riskit

- Päätöksentekijöiden ja henkilöstön sitouttaminen strategian mukaisiin tavoitteisiin
- Hyvinvointipalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen kaupungilta hyvinvointialueelle aiheuttamat vaikutukset kaupungin toimintaympäristöön ja taloudelliseen tilanteeseen

Taloudelliset riskit

- Verotulojen ja valtionosuuksien ennakoiminen ja rahoituksen riittävyys
- Tontinmyyntivoittojen väheneminen
- Soveltuvan raakamaan puute
- Vuosikate on pysyvästi pienempi kuin investointien määrä, jolloin kunta velkaantuu
- Kaupungin kasvun tuomat investointipaineet
- Korkoriskit
- TE-uudistuksen tuomien lisävelvoitteiden kattaminen

Toiminnalliset riskit

- Henkilöstön saatavuus

Talousarvion laadinnan yleiset ja taloudelliset lähtökohdat

YLEISET LÄHTÖKOHDAT JA LIEDON TULEVAISUUSOHJELMA

Kuntalaki edellyttää, että talousarvio- ja suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan (110 §). Lisäksi kuntalain 110 § edellyttää, että taloussuunnitelma on tasapainossa tai ylijäämäinen.

Liedon kaupunkistrategian yksi kriittisistä menestystekijöistä on Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous. Liedossa käynnistettiin koko kaupungin kattava palveluiden ja näiden tuottamiseen vaadittavien resurssien kartoitus, joka valmistui kevään 2024 aikana. Kartoitukseen osallistuivat kaupungin viranhaltijat, luottamushenkilöt ja poliittiset ryhmät. Ohjelman tarkoituksena oli tuottaa kokonaisvaltainen palvelutarjotin, jonka perusteella toimintaa ja taloutta voidaan ohjata päätöksentekijöiden toivomaan suuntaan.

Talousarvioesitys vuodelle 2025 osoittaa alijäämää noin 1,7 miljoonaa euroa. Tilinpäätökseen 2023 jäi kertynyttä ylijäämää noin 18,0 miljoonaa euroa.

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelmavuodet 2026–2027 on laadittu tilanteessa, jossa TE2024 uudistuksen myötä kunnille siirtyvien vastuiden määrään liittyy huomattavaa epävarmuutta. Lisäksi suunnitelmavuosien 2026–2027 luvuissa ei ole huomioitu sotevuokrien vaikutuksia. Kaupunki on velvollinen yhtiöittämään sote-kiinteistöt, mutta tämän mallista ei ole vielä päätöksiä. Toteuttamistavalla on vaikutusta siihen, tuleeko kaupunki saamaan vastaavaa korkotuottoa kiinteistöyhtiöltä, ja lisäksi on epävarmaa mihin kiinteistöihin Varha jää vuokralle. Taloussuunnitelmavuosien osalta tämän vaikutusta ei ole huomioitu, sillä arviointiin liittyy huomattavaa epävarmuutta.

Vuonna 2026 otetaan käyttöön uusi Keskuskoulu, jolloin vanhan rakennuksen tasearvo kirjataan alas. Tästä tulee noin 2 miljoonan euron ylimääräinen kulu käyttötalouteen. Lisäksi uuden Keskuskoulun myötä poistojen määrä lisättyä investointivarauksen purulla lisää nettona kuluja noin 600 tuhatta euroa vuosittain.

Talousarvioesitys osoittaa alijäämää vuodelle 2026 3,3 miljoonaa euroa ja vuodelle 2027 1,1 miljoonaa euroa.

LIEDON KAUPUNGIN TALOUDEN LÄHTÖKOHDAT

Liedon kaupungin tilinpäätöksen 2023 ylijäämä oli noin 2,7 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi tilinpäätökseen tehtiin 4,0 miljoonan euron investointivaraus Keskuskouluhankkeeseen. Taseen kertynyt ylijäämä oli tilinpäätöksessä 2023 noin 18,0 miljoonaa euroa. Hyvää kehitystä selittää vuoden 2023 alussa tilitetyt verohännät ja hyvä verotulojen kehitys.

Tilikauden 2023 investointimenot olivat noin 13,1 miljoonaa euroa (2022 11,4 miljoonaa euroa). Liedon kaupungin lainakanta vuoden 2023 lopussa oli noin 53,1 miljoonaa euroa (2.574 euroa / asukas).

Liedon kaupungin talousarvio 2024 on ylijäämäinen noin 266 tuhatta euroa. Tilinpäätösennusteen mukaan Liedon kaupungin tilikausi olisi noin 150 tuhatta euroa ylijäämäinen. Kaupungin taseeseen kertyneen ylijäämän arvioidaan nousevan 18,2 miljoonaan tilinpäätöksessä 2024.

Liedon kaupungin lainakannan ennakoidaan kasvavan tilinpäätöksestä 2023. Ennusteen mukaan lainakanta vuoden 2024 lopussa on noin 64 miljoonaa euroa. Tähän liittyy kuitenkin vielä epävarmuutta riippuen investointien toteumaan ja ajoitukseen.

KUNTATALOUS

Kuntaliiton syksyn 2024 talousbarometrissä on kartoitettu kuntien taloustilannetta. Talousbarometrissä kysymykset osoitettiin kuntien talousjohdolle, jossa arvioitavana oli kunnan taloustilanne sekä sen kehitys. Tulosten perusteella kuntien taloustilanne on heikentynyt voimakkaasti ja odotuksia jyrkemmin.

Kuntien ja kuntayhtymien talouden tila oli vuonna 2023 poikkeuksellisen vahva sote-uudistukseen liittyneiden poikkeuksellisten ja kertaluonteisten tuloerien vuoksi. Soten varjossa kuntien sivistystoimen kustannukset kasvoivat kuitenkin nopeasti, minkä vuoksi kuntien taloudelliset tunnusluvut ovat alkaneet heikentyä nopeasti vuoden 2024 alkupuolella.

Heikentyneiden talousnäkymien vuoksi yli 90 % kuntakentästä arvioi tarpeen kohtalaisille tai huomattaville sopeutustoimille. Lisäksi joka toisessa kunnassa on painetta veroprosentin nostoon, ja näistä jopa puolella korotuspaine on yli 0,5 prosenttiyksikköä.

Valtionvarainministeriön kuntatalousohjelman vuodelle 2025 (23.9.2024) mukaan:

- Vuonna 2023 kuntayhtymien ja kuntien yhteenlaskettu tilikauden tulos vahvistui liki 0,5 mrd. eurolla 1,75 mrd. euroon.
- Tuloksen positiivisen kehityksen taustalla olivat pääosin sote-uudistukseen liittyvät kertaluontoiset erät.
- Kuntatalouden tilanne heikkenee jyrkästi vuonna 2024, kun edelliseen vuoteen kohdistuneet verorahoituserät poistuvat vahvistamasta kuntien taloutta.
- Vuonna 2024 investointien ja toiminnan rahavirran arvioidaan heikkenevän noin 1,0 mrd. euroa negatiiviseksi.
- Kasvavien kustannusten, investointipaineiden ja sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien takaisinperinnän ja täsmäytysten seurauksena kuntatalouden menojen ja tulojen epätasapainon arvioidaan syvenevän lähivuosina
- Arvion mukaan kunnallisveron laskennallinen korotuspaine kasvaa merkittävästi vuoteen 2027 asti, jonka jälkeen tilanteen odotetaan tasoittuvan vuoden 2023 valtionosuuksien takaisinperinnän sekä peruspalveluiden valtionosuuden indeksijarrun poistuessa.

Vuonna 2025 valtionapuihin osoitetaan noin 5,6 mrd. euroa, siten että:

- peruspalveluiden valtionosuuteen 3,4 mrd. euroa
- opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuudet 1,3 mrd. euroa
- verotulomenetysten korvaukset 0,5 mrd. euroa
- muut valtionavustukset 0,4 mrd. euroa

Kokonaistaloudellinen kehitys ja ennusteet	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
BKT, määrän muutos, %	-1,2	-0,2	1,7	1,5	1,3	1,2
Työttömyysaste, %	7,2	8,0	7,6	7,2	6,6	6,5
Työllisyysaste (15-64-vuotiaat), %	73,6	72,8	73,1	74,1	75,0	75,8
Yleinen ansiotaso, muutos, %	4,2	2,9	3,4	3,1	3,0	3,0
Kuntien ansiotaso, muutos, %	5,2	3,5	3,7	3,7	3,7	3,0
Kuluttajahinnat, muutos	6,2	1,8	1,4	1,3	1,8	2,0
Rakennuskustannusindeksi	3,0	0,1	0,4	0,8	2,4	2,4
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	-2,2	-0,8	1,4	1,2	1,2	1,3
Kuntatyönantajan sotumaksut, % (keskimäärin)	24,0	22,5	22,9	23,3	23,3	23,3

Lähteet: VM Kuntatalousohjelma vuodelle 2025 - syksy 2024 ja VM Taloudellinen katsaus syksy 2024 *) Ennuste

VÄESTÖ

Liedon kaupungissa oli vuoden 2023 lopussa asukkaita 20 637. Vuonna 2023 väestö kasvoi 124 asukkaalla (0,6 %). Vuoden 2024 lopussa asukasluvun arvioidaan olevan 20 670. Suunnitelmavuosien 2025–2027 väestöennuste on laadittu siten, että asukasluvun kasvu on vuosittain noin 150. Uusin Tilastokeskuksen väestöennuste on vuodelta 2021, ja tämä ennuste on Liedon kaupungin osalta ylittynyt, joten ennustetta on säädetty hieman virallista väestöennustetta korkeammaksi. Liedon kaupunkistrategiassa asukasmäärän kasvun edistäminen on asetettu kriittiseksi menestystekijäksi.

Väestö ikäryhmittäin, Liedon kaupunki 31.12.	2022	2023	2024*	2025*	2026**	2027**
0-24-vuotiaat	5 820	5 751	5 745	5 753	5 753	5 753
Muutos %	1,2 %	-1,2 %	-0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %
25-64-vuotiaat	10 511	10 634	10 636	10 666	10 716	10 738
Muutos %	0,7 %	1,2 %	0,0 %	0,3 %	0,5 %	0,2 %
+65-vuotiaat	4 182	4 252	4 269	4 381	4 481	4 609
Muutos %	1,7 %	1,7 %	0,4 %	2,6 %	2,3 %	2,9 %
Asukasluku vuoden lopussa	20 513	20 637	20 650	20 800	20 950	21 100
Muutos %	1,1 %	0,6 %	0,1 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %

*) Ennakkotiedot ja arvio, **) Ennakkotiedot ja Tilastokeskuksen väestöennusteen 2021 muutos

Asukasluvun kasvu painottuu erityisesti yli 65-vuotiaisiin. Koko maassa ikäryhmät pienenevät vuosi vuodelta, mutta Liedon osalta tämä muutos on ollut hyvin maltillista tai päinvastaista kasvukuntana lähellä keskuskautunkia.

TOIMINTAKATE

Liedon kaupungin jatkuvan toiminnan toimintatuotoissa ei ennakoida merkittäviä muutoksia, Liedon veden toimintatuottojen lisäystä lukuun ottamatta. Talouden matalasuhdanne on näkynyt rakentamisessa vuoden 2024 aikana, mutta rakentamisen odotetaan elpävän 2025 aikana ja tätä myötä myös tulojen palautuvan tavanomaiselle tasolle. Tontinmyyntivoittotavoite on 1,85 miljoonaa euroa, joka on 150.000 euroa enemmän kuin talousarviossa 2024.

Liedon kaupungin talousarviossa 2025 on varauduttu 2025 solmittavan palkkaratkaisun osalta hyvin maltillisiin korotuksiin jo sovittujen lisäksi. Muiden kustannusten osalta merkittävimpiä lisäyksiä ovat vuokratulot

varhaiskasvatuksen käytössä olevista tiloista, joita vuokrakuluja nyt koko vuoden. Lisäksi TE-uudistuksen myötä työttömyydestä johtuvat seuraamusmaksut nostavat muita kuluja.

Taloussuunnitelmavuosien 2026–2027 toimintakate

Taloussuunnitelmavuosien 2026–2027 laskemisessa on käytetty tulojen osalta 1,0 prosentin kasvua ja menojen osalta 2,0 prosentin kasvua, joka on linjassa palkankorotusten ja inflaatio-odotusten kanssa. Taloussuunnitelmavuosille osuu sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen ja sen tuomat muutokset kaupungin tulo- ja menorakenteeseen. Yhtiöittämisen tapa on vielä avoin kuten myös vuokrattavien kohteiden määrä ja hinta, joten tämän vaikutusta ei ole arvioitu suuntaan eikä toiseen

VEROTULOT

Verotulojen kehitys on ollut vuonna 2024 kohtalainen huolimatta talouden matalasuhdanteesta. Liedon työttömyysaste on hieman noussut, mutta on edelleen valtakunnallisesti ja seudullisesti matalalla tasolla. Venäjän hyökkäyssota ja talouden matalasuhdanne eivät ole vielä näkyneet merkittävästi yritysten tuloksissa tai työllisyydessä, joka näkyy korkeina verotilityksinä. Kuntaliiton syyskuun ennusteen mukaan verotulokeräytymä vuonna 2024 olisi 44,5 miljoonaa euroa, joka on noin 100 tuhatta euroa talousarviota korkeampi.

Talousarviovuoden 2025 ja taloussuunnitelmavuosien 2026–2027 verotuloennusteet perustuvat Kuntaliiton syyskuun 2024 ennusteeseen. Ennusteen mukaan on myös arvioitu veronkorotusten vaikutukset. Kaupunginvaltuusto päätti korottaa kunnallisveroa 7,1 %:iin, yleistä kiinteistöveroprosenttia 1,3 %:iin ja voimalaitosten kiinteistöveroa 3,1 %:iin.

Vuoden 2025 verotilitysten arvioidaan olevan 47,4 miljoonaa euroa. Taloussuunnitelmavuosien 2026 ja 2027 verotulot on arvioitu 49,9 ja 51,9 miljoonaan euroon. Talouden kehitystä varjostaa kuitenkin useita merkittäviä tekijöitä, kuten volatiili maailmanpoliittinen tilanne ja Suomen pitkään jatkunut talouden matalasuhdanne, huolimatta kasvusta muualla Euroopassa ja maailmalla.

Veroprosentit, Liedon kaupunki	2024	2025*	2026*	2027*
Kunnallisvero	6,90	7,10	7,10	7,10
Kiinteistöverot				
maapohja	1,3	1,3	1,3	1,3
yleinen prosentti	1,2	1,3	1,3	1,3
vakituinen asuinrakennus	0,41	0,41	0,41	0,41
muut asuinrakennukset	1,0	1,0	1,0	1,0
yleishyödylliset yhteisöt	0,0	0,0	0,0	0,0
rakentamaton rakennuspaikka	3,0	3,0	3,0	3,0
voimalaitokset	2,85	3,10	3,10	3,10

*) Vuoden 2025 kiinteistöveroprosentit päätettiin KV 11.11.2024

Talousarvio on laadittu alla kuvattujen kunnallisvero- ja kiinteistöveroprosenttien mukaisena. Vuoden 2024 kunnallisveroprosentti oli 6,90 prosenttia.

Verotulot 2024-2027	2024	2025*	2026*	2027*
Kunnallisvero	35 099	37 966	40 225	41 931
Muutos %	-6,6 %	8,2 %	5,9 %	4,2 %
Yhteistövero	3 705	3 588	3 812	4 021
Muutos %	-20,8 %	-3,2 %	6,2 %	5,5 %
Kiinteistövero	5 676	5 868	5 888	5 908
Muutos %	18,8 %	3,4 %	0,3 %	0,3 %
Verotulot yhteensä	44 480	47 422	49 925	51 860
Muutos %	-5,4 %	6,6 %	5,3 %	3,9 %
*) Perustuu Kuntaliiton ennusteeseen 9/2024 ja päätettyihin veronkorotuksiin				

Kaupunginvaltuusto päätti esitti (89/11.11.2024) tuloveroprosentiksi vuodelle 2025 7,1 %.

Kaupunginvaltuusto päätti esitti (89/11.11.2024) yleiseksi kiinteistöveroksi 1,3 %, voimalaitosten kiinteistöveroprosentiksi 3,1 %. Muut kiinteistöveroprosentit päätettiin 2024 tasolle.

VALTIONOSUUDET

Vuoden 2025 valtionosuudet ovat talousarvion mukaan noin 16,3 miljoona euroa, joka on oleellisesti saman määräinen kuin vuoden 2024 valtionosuudet. Huomionarvoista on, että 2025 valtiolta siirtyy kunnille TE-palvelut, joiden rahoitus kompensoidaan valtionosuuksien kautta. Laskennallisesti tehtävien rahoitus kompensoituu Liedon kaupungille, mutta sote-uudistuksen siirtolaskelmat ja jälkikäteistarkastukset aiheuttavat sen, että euromääräisesti valtionosuudet eivät käytännössä muutu. Rahoituksellisesti tämä tarkoittaa Liedon kaupungille sitä, että noin 2 miljoonaa euroa jää puuttumaan vuoden 2024 tasosta, joka on katettava muilla toiminilla.

Taloussuunnitelmavuosien 2026 ja 2027 valtionosuudet on arvioitu vuoden 2025 tasolle.

Talousarvion sitovuus

Kaupunginvaltuusto hyväksyy talousarviossa toimitelmalle sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, erillisen taseyksikön talousarvion sitovat erät ja erillisen taseyksikön sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Liedon kaupungin hallintosäännön 10 luvun 69 §:n mukaan määräraha tai tuloarvio voidaan ottaa talousarvioon brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarviosta päättäessään valtuusto määrittelee, mitkä ovat valtuuston sitovina hyväksymät toiminnan tavoitteet. Valtuusto antaa talousarvion noudattamista koskevat määräykset siitä, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupungin viranomaisia.

TALOUSARVIO

Käyttötalousosa

Kaupunginvaltuusto hyväksyy nettobudjetin käyttötalousosassa kaupunginhallitukselle, lautakunnille sekä muille talousarviokirjan yksiköille. Yksikköä sitovat ne toiminnalliset tavoitteet, jotka on mainittu valtuustoon nähden sitoviksi. Määrärahan sitovuustaso on toimintakate (nettobudjetti).

Kaupunginhallituksen alaisessa toiminnassa varauksina hyväksytyjen määrärahojen sitovuustaso on nettomääräraha sekä nettomäärärahan käyttötarkoitus.

Investointiosa

Investointiosassa kaupunginvaltuusto hyväksyy nettobudjetin (nettomäärärahan) hankekohtaisesti (sitovuustaso). Sitovana tavoitteena on nettomääräraha (hankkeen investointimenot vähennettynä hankkeen investointituloilla) sekä nettomäärärahan käyttötarkoitus.

Keskuskouluhankkeen osalta kokonaisbudjetti on päätetty valtuustossa 142/11.12.2023, eikä nettomääräraha ole vuosittain sitova.

Irtaimen omaisuuden hankintaan investointiosassa esitetty määräraha tulee käyttää perusteluissa mainittuun tarkoitukseen. Alle 10 000 euroa maksavat koneet, kalusto, muut tavarat ja aineettomat hyödykkeet kirjataan käyttötalouteen samoin kuin käyttöiältään alle kolmen vuoden hankinnat.

Rahoitusosa

Kaupunginvaltuusto vahvistaa sitovat tavoitteet verotuloihin, valtionosuuksiin sekä rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Rahoituslaskelmassa valtuustoon nähden sitovat erät ovat pitkäaikaisten lainojen ja antolainasaamisten

lisäys. Valtuuston asettamat tavoitteet pitkäaikaisten lainojen ja antolainasaamisten lisäksi määrittävät valtuudet tehdä eriin muutoksia. Pitkäaikaisten lainojen ja antolainasaamisten lisäykset päätetään erikseen tapauskohtaisesti kaupunginhallituksessa edellä mainittujen valtuuksien puitteissa.

Erillinen taseyksikkö

Valtuustoon nähden sitova erä on tuloslaskelman rivi Liikelyijäämä (-alijäämä) ennen varauksia. Lisäksi erikseen sitova erä on peruspääoman tuotto prosentti. Peruspääoman tuotto prosentiksi asetetaan vuosille 2025–2027 kuusi prosenttia.

Investointien osalta erillisen taseyksikön sitova erä on kokonaisinvestoinnit talousarviovuoden aikana.

Tilivelvolliset

Kuntalain 125 §:n mukaisesti tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Vahvistaessaan talousarvion kaupunginvaltuusto hyväksyy tilivelvolliset. Tilivelvollisia ovat kaupunginhallituksen ja lautakuntien jäsenten lisäksi:

kaupunginjohtaja	toimialajohtajat	talousjohtaja
henkilöstöpäällikkö	vesihuoltopäällikkö	maaseutupäällikkö
hyvinvointijohtaja		

KÄYTTÖSUUNNITELMIEN LAATIMINEN

Talousarvion laatimisen jälkeen tilivelvollisten toimielinten tulee vahvistaa käyttösuunnitelma. Käyttösuunnitelmassa toimialueet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset, tarkennetut tavoitteet sekä jakavat määrärahat ja tuloarviot vastuualueen yksiköille (käyttötalousosa) ja hankkeille (investointiosa). Tekninen lautakunta laatii käyttösuunnitelman liitteeksi erillisen työohjelman rakennushankkeista.

Seuraavien lautakuntien osalta käyttösuunnitelma vastaa valtuuston hyväksymää talousarviota, koska lautakunnalla tai tulosalueella on vain yksi vastuualue, tai vastuualueiden tavoitteet on kirjattu tulosalueelle. Näiden lautakuntien tavoitteet ja määrärahat käyvät ilmi kaupunginvaltuuston hyväksymästä talousarviokirjasta, joten erillistä käyttösuunnitelmaa ei ole tarpeen laatia:

- Tarkastuslautakunta
- Keskusvaalilautakunta
- Kaupunginhallituksen alainen toiminta
- Ympäristöterveyslautakunta

TALOUSARVION TOTEUTUMISEN SEURANTA JA RAPORTOINTI

Talousarvion toteutumista seurataan kuukausiraportoinnin avulla. Toimialojen kuukausiraportit käsitellään kuukauden puolenvälin jälkeen ensimmäisessä mahdollisessa lautakunnassa, minkä jälkeen ne viedään tiedoksi kaupunginhallitukseen. Kuukausiraportointi käsittää kirjanpidon toteumat.

Normaalin kuukausiraportin lisäksi toimialat valmistelevat tarkemman analyysin talouden toteumista ja tarkentavat loppuvuoden ennustetta kolmannesvuosiraporttien muodossa huhtikuun ja elokuun lukujen valmistuttua. Kolmannesvuosiraportoinnissa käsitellään merkittävimmät poikkeamat talousarvioon ja tarkennetaan loppuvuoden ennustetta. Lisäksi kolmannesvuosiraportissa raportoidaan valtuuston hyväksymien ja käyttösuunnitelmassa tarkennettujen tavoitteiden toteutuminen. Kolmannesvuosiraportit viedään valtuustoon tiedoksi.

Kaupunginhallituksella on oikeus antaa vuoden 2025 talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden yhteydessä sekä tarvittaessa toimialoille talouden seurantaan liittyviä tarkempia ja yksityiskohtaisempia menettelytapaohjeita.

Talousarvion laatimisen jälkeen tilivelvollisten toimielinten tulee vahvistaa käyttösuunnitelma.

Tuloslaskelma (ulkoinen)

Tuloslaskelman esittämistapaa on muutettu vertailukelpoisuuden helpottamiseksi tilinpäätöksen 2023 (TP2023) ja muutetun talousarvio 2024 (MTA2024) osalta. Aiemmin varhaiskasvatuksen palveluseteli esitettiin Avustuksissa ja nyt ne on esitetty Palveluiden ostoissa.

1 000 €	TP2023	MTA2024	TPE2024	LTK2025	TA2025	TA2025/ MTA2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	18 251	18 058	16 808	18 405	18 405	2 %	18 781	19 161
Myyntituotot	6 948	7 999	7 599	8 161	8 161	2 %	8 324	8 490
Maksutuotot	2 300	2 180	2 180	2 123	2 123	-3 %	2 144	2 165
Tuet ja avustukset	1 823	1 267	1 267	836	836	-34 %	845	853
Muut tuotot	7 180	6 613	5 763	7 286	7 286	10 %	7 468	7 652
TOIMINTAKULUT	-66 264	-70 408	-69 208	-76 160	-75 705	8 %	-77 603	-79 539
Henkilöstökulut	-39 475	-42 663	-41 863	-44 495	-44 300	4 %	-45 186	-46 090
Palvelujen ostot	-17 472	-17 370	-16 970	-19 522	-19 362	11 %	-19 912	-20 473
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 014	-6 494	-6 494	-6 753	-6 753	4 %	-6 890	-7 029
Avustukset	-1 657	-1 789	-1 789	-2 981	-2 881	61 %	-2 938	-2 997
Muut toimintakulut	-1 646	-2 092	-2 092	-2 409	-2 409	15 %	-2 677	-2 949
TOIMINTAKATE	-48 013	-52 349	-52 399	-57 755	-57 300	9 %	-58 822	-60 378
VEROTULOT	47 036	44 369	44 480	46 202	47 422	7 %	49 925	51 860
MUUT VALTION-OSUUDET	16 421	16 542	16 290	16 303	16 303	-1 %	16 303	16 303
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-329	-1 430	-830	-1 248	-868	-39 %	-909	-1 109
Korkotuotot	154	36	36	30	30	-17 %	30	30
Muut rahoitustuotot	308	84	634	390	770	817 %	770	770
Korkokulut	-787	-1 500	-1 450	-1 660	-1 660	11 %	-1 700	-1 900
Muut rahoituskulut	-4	-50	-50	-8	-8	-84 %	-9	-9
VUOSIKATE	15 115	7 132	7 541	3 502	5 557	-22 %	6 497	6 676
POISTOT JA ARVON-ALENNUKSET	-8 404	-8 000	-7 400	-7 300	-7 300	-9 %	-10 200	-8 200
TILIKAUDEN TULOS	6 711	-868	141	-3 798	-1 743	101 %	-3 703	-1 524
Poistoeron lisäys	5	5	5	5	5	0 %	325	325
TILIKAUDEN ALI-/YLI-JÄÄMÄ	2 715	-863	146	-3 793	-1 738	101 %	-3 378	-1 199

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman esittämistapaa on muutettu vertailukelpoisuuden helpottamiseksi tilinpäätöksen 2023 (TP2023) ja muutetun talousarvio 2024 (MTA2024) osalta. Aiemmin varhaiskasvatuksen palveluseteli esitettiin Avustuksissa ja nyt ne on esitetty Palveluiden ostoissa.

1 000 €	TP 2023	MTA2024	TPE2024	LTK2025	TA2025	TA2025/ MTA2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	33 278	34 247	32 997	37 592	37 592	10 %	37 968	38 348
Myyntituotot	14 131	15 561	15 161	16 391	16 391	5 %	16 555	16 720
Maksutuotot	2 293	2 180	2 180	2 123	2 123	-3 %	2 144	2 165
Tuet ja avustukset	1 823	1 267	1 267	836	836	-34 %	845	853
Muut tuotot	15 031	15 239	14 389	18 242	18 242	20 %	18 424	18 609
TOIMINTAKULUT	- 81 292	-86 596	-85 396	-95 347	-94 892	10 %	-96 790	-98 726
Henkilöstökulut	-39 475	-42 663	-41 863	-44 495	-44 300	4 %	-45 186	-46 090
Palvelujen ostot	-24 553	-24 844	-24 444	-27 664	-27 504	11 %	-28 054	-28 615
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 108	-6 582	-6 582	-6 841	-6 841	4 %	-6 978	-7 117
Avustukset	-1 657	-1 789	-1 789	-2 981	-2 881	61 %	-2 938	-2 997
Muut toimintakulut	-9 499	-10 718	-10 718	-13 366	-13 366	25 %	-13 633	-13 906
TOIMINTAKATE	- 48 013	-52 349	-52 399	-57 755	-57 300	9 %	-58 822	-60 378
VEROTULOT	47 036	44 369	44 480	47 422	47 422	7 %	49 925	51 860
MUUT VALTION-OSUUDET	16 421	16 542	16 290	16 303	16 303	-1 %	16 303	16 303
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	- 329	-1 430	-830	-1 248	-868	-39 %	-909	-1 109
Korkotuotot	154	36	36	30	30	-17 %	30	30
Muut rahoitustuotot	400	84	634	482	862	927 %	862	862
Korkokulut	- 787	-1 500	-1 450	-1 660	-1 660	11 %	-1 700	-1 900
Muut rahoituskulut	- 96	-50	-50	-100	-100	101 %	-101	-101
VUOSIKATE	15 114	7 132	7 541	4 722	5 557	-22 %	6 497	6 676
POISTOT JA ARVON-ALENNUKSET	- 8 404	-8 000	-7 400	-7 300	-7 300	-9 %	-10 200	-8 200
TILIKAUDEN TULOS	6 710	-868	141	-2 578	-1 743	101 %	-3 703	-1 524
Poistoeron lisäys	5	5	5	5	5	0 %	325	325
TILIKAUDEN ALI-/YLI-JÄÄMÄ	2 715	-863	146	-2 573	-1 738	101 %	-3 378	-1 199

Tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TPE 2024	LTK 2025	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot/kulut %	41 %	41 %	39 %	39 %	40 %	39 %	39 %
Toimintakulut € / asukas	-3 788	-3 940	-4 131	-4 584	-4 562	-4 620	-4 679
Vuosikate/Poistot %	146 %	180 %	102 %	65 %	76 %	64 %	81 %
Vuosikate € / asukas	603	732	314	227	267	310	316
Kertynyt yli-/alijäämä 1.000 €	19 253	18 045	18 191	13 734	16 453	13 075	11 877
Asukasluku	20 600	20 635	20 670	20 800	20 800	20 950	21 100

Rahoituslaskelma

1 000 €	TP 2023	MTA 2024	TPE 2024	LTK 2025	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan rahavirta	13 013	5 432	6 341	3 022	3 707	4 798	4 979
Vuosikate	15 114	7 132	7 541	4 722	5 557	6 498	6 679
Tulorahoituksen korjauserät	-2 101	-1 700	-1 200	-1 700	-1 850	-1 700	-1 700
Investointien rahavirta	-9 317	-19 355	-15 800	-20 035	-17 860	-21 435	-13 595
Investointimenot	-13 125	-21 555	-17 500	-22 235	-20 210	-23 635	-15 795
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 219	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 589	2 200	1 700	2 200	2 350	2 200	2 200
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 696	-13 923	-9 459	-17 013	-14 153	-16 637	-8 616
Rahoituksen rahavirta	-8 382	14 145	10 145	17 160	14 160	17 430	9 430
Lainakannan muutokset	-8 382	14 145	10 145	17 160	14 160	17 430	9 430
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	20 000	15 000	15 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 382	-2 355	-2 355	-840	-840	-570	-10 570
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 000	16 500	12 500	18 000	-5 000	3 000	5 000
Vaikutus maksuvalmiuteen	-4 686	222	686	147	7	793	814
Tunnusluvut	TP 2023	MTA 2024	TPE 2024	LTK 2025	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä vuodesta 2015 alkaen 1.000 €	-28 016	-34 136	-29 671	-46 684	-43 824	-60 461	-69 077
Lainanhoitokate*)	5,5	1,5	2,1	1,7	2,7	3,8	0,5
*) Lainanhoitokate = ((Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainan lyhennykset)), kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi.							
Arvio lainakannasta	TP 2023	TA 2024	TPE 2024	LTK 2025	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Lainakanta 1.1.	61 495	57 959	53 113	63 258	63 258	77 418	94 848
Lainakannan lisäys	-8 382	11 645	10 145	17 160	14 160	17 430	9 430
Lainakanta 31.12.	53 113	69 604	63 258	80 418	77 418	94 848	104 278
Muutos %	-14 %	20 %	19 %	27 %	22 %	23 %	10 %
Lainat € / asukas 31.12.	2 574	3 367	3 060	3 866	3 722	4 527	4 942
Asukasluku	20 635	20 670	20 670	20 800	20 800	20 950	21 100

Valtuustoon nähden sitovat määrärahat

Talousarvio ja taloussuunnitelma valmistellaan vastuualuetasolla, mutta esitetään kaupunginhallitukselle ja valtuustolle tulosaluetaisoisena. Tulot ja menot esitellään kokonaisuutena, mutta sitovuustaso on toimintakate lautakuntatasolla. Vuoden 2025 talousarvio on siten nettositova lautakuntatasolla eli lautakuntien toimintakate on valtuustoon nähden sitova. Poikkeuksena kaupunginhallituksen toiminnan alla varauksena mahdollisesti olevat kohteet, jotka ovat sitovia lisäksi käyttötarkoituksen tasolla.

Alla taulukoituna lautakuntatasolla myös toimintatuotot ja toimintakulut (sisäiset erät mukaan lukien), mutta sitovuustaso on toimintakate.

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2025	TS2026	TS2027
Tarkastuslautakunta						
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	- 43	- 53	- 62	16,98 %	-64	-65
TOIMINTAKATE	- 43	- 53	- 62	16,98 %	-64	-65
Keskusvaalilautakunta						
TOIMINTATUOTOT	37	76	22	-71,05 %		22
TOIMINTAKULUT	- 63	- 136	- 144	5,88 %	-2	-123
TOIMINTAKATE	- 26	- 60	- 122	103,33 %	-2	-101
Kaupunginhallitus						
TOIMINTATUOTOT	9 965	10 384	12 085	16,38 %	12 206	12 328
TOIMINTAKULUT	- 8 749	- 9 584	- 11 387	18,72 %	-11 014	-11 234
TOIMINTAKATE	1 216	800	707	-11,63 %	1 193	1 094
Ympäristöterveyslautakunta						
TOIMINTATUOTOT	1 693	1 732	1 930	11,43 %	1 835	1 854
TOIMINTAKULUT	- 1 914	- 1 931	- 2 179	12,84 %	-2 107	-2 149
TOIMINTAKATE	- 222	- 199	- 249	25,13 %	-272	-296
Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta						
TOIMINTATUOTOT	3 050	2 507	2 382	-4,99 %	2 406	2 430
TOIMINTAKULUT	- 46 390	- 49 744	- 54 106	9,17 %	-55 647	-56 760
TOIMINTAKATE	- 43 340	- 47 238	- 51 723	9,92 %	-53 241	-54 329
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta						
TOIMINTATUOTOT	416	356	409	14,89 %	413	417
TOIMINTAKULUT	- 3 764	- 4 184	- 4 820	15,20 %	-4 996	-5 096
TOIMINTAKATE	- 3 347	- 3 829	- 4 411	15,20 %	-4 583	-4 679
Tekninen lautakunta						
TOIMINTATUOTOT	14 829	16 309	17 261	5,84 %	17 294	17 467
TOIMINTAKULUT	- 17 704	- 19 092	- 20 014	4,83 %	-20 608	-21 020
TOIMINTAKATE	- 2 876	- 2 783	- 2 753	-1,08 %	-3 314	-3 553
Kaavoitus- ja rakennuslautakunta						
TOIMINTATUOTOT	3 289	2 883	3 498	21,33 %	2 978	3 008
TOIMINTAKULUT	- 2 664	- 1 872	- 2 185	16,72 %	-2 263	-2 308
TOIMINTAKATE	624	1 011	1 313	29,87 %	715	700

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Henrik Solin

TOIMINTASUUNNITELMA

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Tarkastuslautakunta edustaa kunnan ulkoista tarkastustoimintaa ja sen tehtäviin kuuluu kuntalain mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet. Arvioinnin tulokset esitetään vuosittain laadittavassa arviointikertomuksessa, joka luovutetaan kunnanvaltuustolle. Arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin pyydetään palautteet kunnan hallintoelimiltä.

Liedon kunnan tarkastussäännön 4 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös tehdä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntalain 84 §:n mukaan tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava julkisesti sidonnaisuuksistaan. Sidonnaisuusilmoitukset tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Tilintarkastuspäivät	37	25	25	0,00%	25	25
€ / tilintarkastuspäivä	1 169	1 350	1 400	3,70%	1 400	1 450
Lautakunnan kokouksia	13	10	10	0,00%	10	10

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA 2025/2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	- 43	- 53	- 62	17,54 %	- 64	- 65
TOIMINTAKATE	- 43	- 53	- 62	17,54 %	- 64	- 65

Keskusvaalilautakunta

Marjo Naatula, Keskusvaalilautakunnan I sihteeri

Anne Rantala, Keskusvaalilautakunnan II sihteeri

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Vaalilain 13 §:n mukaan valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen kunnan keskusvaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä (kuitenkin vähinkään viisi varajäsentä).

Keskusvaalilautakunnan tehtäviin valtiollisissa vaaleissa kuuluvat vaalien erinäiset valmistelutoimet ja ennakkoonestysasiakirjojen tarkastaminen. Alue- ja kuntavaalissa keskusvaalilautakunnan tehtävät ovat laajemat. Kuntavaalissa tehtävät käsittävät edellä olevan lisäksi ehdokashakemusten vastaanoton ja tarkastamisen sekä ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen, ennakkoonänten laskemisen ja kaikkien äänien tarkastuslaskennan suorittamisen sekä vaalien tuloksen vahvistamisen ja julkistamisen. Aluevaalien ennakkoonäntet laskee ja vaalipäivän äänten tarkastuslaskennan suorittaa kunkin kunnan keskusvaalilautakunta. Laskennan valmistuttua keskusvaalilautakunta ilmoittaa kunnassa kullekin ehdokkaalle sekä puolueelle, vaaliliitolle ja yhteislistalle annetut ja mitättömien äänten määrän aluevaalilautakunnalle. Hyvinvointialueen aluevaalilautakunnan tehtäväksi jää kuntien tuloksen yhdistäminen koko hyvinvointialueen vaalitulokseksi ja valittujen valtuutettujen määrääminen.

Talousarviovuoden 2025 aikana järjestetään yhdistetyt alue- ja kuntavaalit sunnuntaina 13.4.2025. Vuonna 2026 ei järjestetä säännönmukaisia vaaleja. Vuonna 2027 järjestetään eduskuntavaalit.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVA TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys - Kerralla kuntoon
Tavoite	Kunta- ja aluevaalien järjestäminen

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA 2025/2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	37	76	22	-71,05 %		22
TOIMINTAKULUT	- 63	- 136	- 144	6,09 %	- 2	- 123
TOIMINTAKATE	- 26	- 60	- 122	104,07 %	- 2	- 101

Kaupunginhallituksen alainen toiminta

Kaupunginjohtaja Mika Ingi

Hallintopalveluiden toimialajohtaja Anne Rantala

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan perustehtävänä on varmistaa hyvät olosuhteet kunnan ylimmälle päätöksenteolle kaupunginhallituksessa ja -valtuustossa. Toiminta-ajatuksena on laadukkaalla valmistelulla ja selvitystyöllä ohjata ja tukea toimialoja talous- henkilöstö- ja tietohallinnon asiantuntijuutta edellyttävissä tehtävissä. Tässä tarkoituksessa hallintopalvelut toimenpiteillään edistää ja ohjaa em. tukipalveluiden tarkoituksenmukaista ja tehokasta toteuttamista yli toimialarajojen.

Konsernihallinnon ydinprosesseja ovat kaupunginvaltuuston ja -hallituksen päätöksenteon sekä hallinnon tukipalvelut. Näistä demokratian tukeen liittyvät luottamushenkilöhallintoon ja -päättökseen liittyvät tukipalvelut. Hallinnon toimialarajat ylittävät tukipalvelut ja prosessit liittyvät asianhallintaan, talouteen, henkilöstöhallintoon ja tietohallintopalveluihin.

Kaupunginhallituksen alaisen toiminnan osalta toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2025 painottuvat erityisesti elinvoimaan, hyvinvoinnin- ja terveyden edistämistehtävän hoitamiseen sekä sisäisten palveluiden parantamiseen nykyisen toimintaympäristön edellyttämällä tavalla. Lisäksi TE-palveluiden haltuunotto tulee vieämään aikaa ja resursseja.

Vuoden 2024 talousarviossa kaupunginhallituksen alaisen toiminnan toimintakate on noin 280 tuhatta euroa korkeampi vuoden 2023 talousarvioon verrattuna. Muutos johtuu suurelta osin Varsinais-Suomen hyvinvointialueen maksamista sote-kiinteistöjen vuokrista, jotka vuoden 2023 talousarviota laadittaessa olivat epävarmat, ja vuokratuotot ovat vuonna 2024 noin 450 tuhatta euroa suuremmat kuin 2023 talousarviossa.

Toimintakuluissa merkittävin muutos on ostopalveluiden kasvu. Kustannusten kasvu johtuu tietoliikennekustannusten kasvusta kapasiteetin noston vuoksi, sekä palkanlaskentapalveluiden kustannusten kasvusta sekä Avantin joukkoliikennepalvelun laajentumisesta koko vuotiseksi.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen
Tavoite	6: Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Avoin ja aktiivinen viestijä
Tavoite	7. Ajankohtainen ja ennakoiva tiedottaminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Uteliaat, tutkivat, osallistavat ja innokkaat kokeilut
Tavoite	8. Kuntalaiset tavoitettava ja nykyaikainen palvelu
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys - Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous
Tavoite	1: Talouden tasapainottaminen
Tavoite	2: Toiminnan tehostaminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys - Kerralla kuntoon
Tavoite	3: Valmistelun ja päätöksenteon laadun parantaminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys - Osaava ja motivoitunut henkilöstö
Tavoite	4: Työhyvinvoinnin parantaminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Yrittäjyyden edistäminen
Tavoite	5: Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja edistäminen

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA 2025/2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	9 965	10 384	12 085	20,04 %	12 206	12 328
TOIMINTAKULUT	- 8 749	- 9 584	-11 378	11,41 %	- 11 014	- 11 234
TOIMINTAKATE	1 216	800	707	123,35 %	1 193	1 094

Konsernihallinto

Kaupunginjohtaja Mika Ingi

Hallintopalveluiden toimialajohtaja Anne Rantala

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Konsernihallintoon kuuluvat kaupunginvaltuusto, -hallitus, kaupunginjohtaja, elinkeinotoimi ja tiedottaminen. Kaupunginvaltuusto ja hallitus edistävät demokraattisesti kaikilla toimillaan kunnan ja sen asukkaiden hyvinvointia kuntastrategian mukaisesti.

Liedon kaupunkistrategian 2023–2026 painopistealueet ovat:

- Unelmien pikkukaupunki
- Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen
- Lietolainen on aktiivinen ja onnellinen
- Talouden ja toiminnan kehys

Vuoden 2025 painopistealueita ovat elinvoiman kehittäminen Elinkeinotoimen ja Liedon Innovaatiokampus Oy:n kautta, johon kuuluu olennaisena osana joukkoliikenne Avantin alueella. Lisäksi hyvinvoinnin edistämisen toimintamallia vakiinnutetaan Hyvinvointijohtajan toimesta.

Elinkeinotoimen osalta talousarvio sisältää mm. Turun seudun kehitys Oy:lle maksettavan sopimusperusteisen korvauksen seudullisista elinkeino- ja kehittämispalveluista sekä seudullisen kuntayhtymän, Varsinais-Suomen liiton maksuosuudet ja Liedon Innovaatiokampus Oy:n palveluostot.

Konsernihallinnon tulosalueen toimintakate paranee olennaisesti vuoden 2024 talousarvion tasosta. Tulosalueen toimintakatetta parantaa sisäisten vuokrien tarkistus. Sisäiset pääomavuokrat kirjataan konsernihallinnon tulosalueelle. Lisäksi Avantin joukkoliikenteen kustannukset ovat viime vuoden arviota alemmat ja varauksia on aiempaa vähemmän.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite	1: Talouden tasapainottaminen
Toimenpide	Konsernin ohjauksen tehostaminen

Mittari	Konserniyhtiöiden kannattavuuden parantaminen 0=ei parannusta, 1=parannut	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Toimenpide	Toiminnan käsikirjan ensimmäisen version laatiminen		
Mittari	Käsikirja on laadittu 0=kesken 1=laadittu	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Lautakunnan tavoite	3: Valmistelun ja päätöksenteon laadun parantaminen		
Toimenpide	TE2024 uudistuksen haltuunotto ja toteutuksen käynnistys		
Mittari	Delegoitujen palveluiden haltuunotto toteutunut=1, ei toteutunut=0	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Lautakunnan tavoite	5: Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja edistäminen		
Toimenpide	Yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja edistäminen		
Mittari	Asiakastyytyväisyyskysely (1-5)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		5,0	5,0
Lautakunnan tavoite	6: Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen		
Toimenpide	Kunnan osallisuusohjelman laatiminen		
Mittari	Osallisuusohjelma laadittu ja hyväksytty 0=laadinta kesken 1=ohjelma laadittu ja hyväksytty	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Toimenpide	Terveiden ja hyvinvoinnin edistämishjelman laatiminen		
Mittari	Laadittu kuntalasisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskeva ohjelma 0=laadittu kesken 1=ohjelma laadittu ja hyväksytty	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Konsernihallinto, toimintakulut €/asukas	101	107	96	-10,28%	96	96
Asukasluku	20 635	20 750	20 800	0,24%	20 950	21 100

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	6 572	6 791	8 586	31,97 %
TOIMINTAKULUT	- 2 077	- 2 324	- 1 981	-14,97 %
TOIMINTAKATE	4 496	4 468	6 605	56,38 %

Joukkoliikenne

Kaupunginjohtaja Mika Ingi

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Turun seudun joukkoliikenne Föli tarjoaa helppokäyttöistä ja sujuvaa joukkoliikennettä kuuden kunnan alueella. Föliin kuuluvat Turku, Kaarina, Raisio, Lieto, Naantali ja Rusko, sekä vuodesta 2024 alkaen myös Paimio. Föli vastaa alueen joukkoliikenteen järjestämisestä ja sen toimintaedellytysten edistämisestä, suunnittelee aikataulut, lippujen hinnat sekä vastaa joukkoliikenteen markkinoinnista ja matkustajainformaatiosta. Föli hankkii liikennepalvelun kulloinkin kilpailutuksen kautta valitulta liikennöitsijältä.

Turun kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan vuoden 2025 talousarvioesityksen perusteella Liedon nettokustannukset kasvavat vuonna 2025 noin 171.000 euroa vuoden 2024 talousarviosta. Nettokustannuksissa on mukana lipputuloja 856.000 euroa, joka on noin 7% vähemmän kuin arvio vuoden 2024 lipputuloista. Lipputulojen toteutumiseen liittyy kuitenkin epävarmuutta.

Tulosalueen luvuissa on myös Avantin joukkoliikenteen kustannukset. Toiminta jatkuu kilpailutuksen mukaisesti vuoden 2026 puoleen väliin asti.

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Föli laskennalliset matkamäärät	901 638	810 000	900 000	11,11%	930 000	960 000

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	- 1 084	- 1 219	- 1 446	18,60 %
TOIMINTAKATE	- 1 084	- 1 219	- 1 446	18,60 %

Sisäiset palvelut

Hallintopalveluiden toimialajohtaja Anne Rantala

Talousjohtaja Markus Maunula

Henkilöstöpäällikkö Minna Kekarainen

Tietohallintopäällikkö Ari Toivola

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Sisäisten palvelujen tulosalue tuottaa kaupungin yhteiset talous-, tieto- ja henkilöstöhallinnon sekä asialhallinnan palvelut. Tulosalue huolehtii kaupunginhallituksen ja -valtuuston sekä keskusvaalilautakunnan ja yhteistyötoimikunnan valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä. Lisäksi hallintopalvelut huolehtii tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävistä.

Vuoden 2025 talousarviossa panostetaan tietoturvallisuuden parantamiseen. Tavoitteena on ottaa käyttöön tietoturvapoikkeaminen hallintaan tarkoitettu palvelu, joka sisältää tietoturvapoikkeaminen valvonnan 24/7. Palvelu mahdollistaa kyberuhkien nopean havaitsemisen IT-ympäristössä ja niihin mahdollisimman nopean reagoimisen.

Hyvistä ja osaavista työntekijöistä käydään yhä enemmän kilpailua. Liedon kaupungin on aloittanut rekrytointikanaviensa uudistamisen ja työtä jatketaan vuonna 2025. Uudistuksen tarkoituksena on lisätä Liedon kaupungin houkuttelevuutta työnantajana. Tavoitteena on näkyvyyden lisääminen kiinnostavana työnantajana myös niille, jotka eivät aktiivisesti hae uutta työpaikkaa. Toimenpiteet kohdennetaan erityisesti aloille, joissa työntekijöitä on vaikea saada.

Henkilöstöhallinnossa panostamista esimiesten kouluttamiseen jatketaan. Käytännöksi muodostuneita esihenkilöinfoja pidetään jatkossakin säännöllisesti. Esihenkilökoulutus jatkuu siten, että vuonna 2025 vuorossa on "Esihenkilö työyhteisön rakentajana" -koulutuskokonaisuus.

Henkilöstön työhyvinvointia ja työkykyä pyritään lisäämään ja saavuttamaan kustannussäästöjä pyrkimällä vähentämään sairauspoissaoloja ja ennen aikaista siirtymistä sairauseläkkeelle. Mahdollisiin ongelmiin on kyettävä puuttumaan ennaltaehkäisevästi ja aikaisessa vaiheessa. Tämä edellyttää aktiivista toimintaa työterveyshuollon kanssa, yhteistyöneuvotteluiden vaikuttavuuden lisäämistä sekä henkilöstön uudelleensijoitusta. Henkilöstöhallinto osallistuu kaikkiin työterveysneuvotteluihin ja pyrkii aktiivisesti löytämään ratkaisuja yhdessä työntekijän, esimiehen ja työterveyshuollon kanssa.

Vuonna 2025 toimitetaan alue- ja kuntavaalit. Kaupunki vastaa kuntavaalien ehdokasasettelutehtävistä ja molempia vaaleja koskien kaikista äänestysjärjestelyistä kunnassa (tiedottaminen, vaalitoimitsijoiden rekrytointi ja kouluttaminen, vaalimateriaalien käsittely, vaalitietojärjestelmän käyttöönotto sekä vaalipäivän äänestyksen, ennakoäänestyksen, kotiäänestyksen ja laitosaäänestyksen valmistelu). Kaupunki vastaa myös vaaliluetteloihin liittyvistä tehtävistä, molempien vaalien ennakoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisesta, ennakoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen äänten laskennasta ja kuntavaalien tuloksen vahvistamisesta.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue ja Liedon kaupunki ovat solmineet sopimuksen tietoaineistojen käsittelystä. Sopimus koskee kaupungin ja Varhan hallussa olevia analogisia ja digitaalisia tietoaineistoja, joita säilytetään kaupungin ja Varhan tiloissa. Sopijaosapuolet pyrkivät siihen, että pääasiassa kaikki omat aineistot siirretään pois toisen osapuolen hallinnoimista tiloista ja tietojärjestelmistä, mahdollisimman pian ja kuitenkin viimeistään 1.5.2026.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		1: Talouden tasapainottaminen	
Toimenpide	Liedon kaupungin organisaatiouudistukseen kuuluvien hallinnon, henkilöstöhallinnon ja taloushallinnon rakenteellisten muutosten suunnittelu ja toteutus		
Mittari	Aloittamatta = 0, Suunniteltu = 1, Toteutettu = 2	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Toimenpide	Pitkäjänteisesti suunniteltu ja toteutettu tasapainoinen ja vakaa talous		
Mittari	Uudelleensijoitusprosessi on luotu ja jalkautettu kaupungin toimialoille ja esihenkilötasolle. 0= tekemättä 1= tehty	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Lautakunnan tavoite		2: Toiminnan tehostaminen	
Toimenpide	Asiantuntevat ja tarpeenmukaiset sisäiset palvelut		
Mittari	Asiatyytyväisyyskyselyn tulokset (1-4)	Lähtöarvo 12/2023	Tavoitearvo 12/2025
		2,5	
Toimenpide	Jatkuvan valvonnan käyttöönotto tietohallinnossa		
Mittari	Palvelua ei otettu käyttöön = 0, Palvelu käytössä = 1	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Toimenpide	Kaupungin kilpailukyvyyn parantaminen työmarkkinoilla		
Mittari	Kuntarekryn kävijöiden määrä lisääntyy	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025

		0,0	1,0
Toimenpide	Liedon kaupungin ja Varhan arkistojen erottaminen toisistaan		
Mittari	Arkistot erotettu toisistaan. 0=kesken, 1=valmis	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Lautakunnan tavoite 4: Työhyvinvoinnin parantaminen			
Toimenpide	Esimieskoulutus		
Mittari	Esihenkilö työyhteisön rakentajana - koulutus on käynnistetty, 0-1	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Toimenpide	Henkilöstön hyvinvoinnin ja työssäjaksamisen lisääminen		
Mittari	Sairaslomapäivien määrä	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		17,7	13,5
Mittari	Työterveysneuvottelujen määrä	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	30,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Työntekijöiden määrä (työterveyspiirissä olevat henkilöt), ka/kk	805	780	790	1,28%	790	790
Työntekijöiden määrä 31.12.	837	810	820	1,23%	820	820
Sairauspoissaolot pv	10 553	10 530	10 000	-100,00%	9 500	9 000
Sairauspoissaolot keskimäärin/henkilö (työterveyshuollon piirissä olevat henkilöt ka/kk)	16,2	13,5	13,5	-100,00%	13,5	13,5
Asukasluku	20 635	20 750	20 800	0,24%	20 950	21 100
Työterveyshuolto € / työntekijä (työntekijöiden määrä 31.12.)	254	240	250	-100,00%	260	270
Maksetut sairauspäivien palkat	1 088 421	725 000	725 000	-100,00%	725 000	725 000
Työkyvyttömyyden kokonaiskustannukset €/v		1 850 000	1 750 000	-100,00%	1 650 000	1 550 000
€/§ KV ja KH pykälä	733	733	1 030	-100,00%	1 000	1 000
€/henkilökunnan työasema	829	825	820	-0,60%	820	820
€/ostolaskut	3,33		3,6	100,00%	3,5	3,5
€/palkkalaskelma	15		23	100,00%	25	30

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	2 346	2 528	2 808	11,05 %
TOIMINTAKULUT	- 3 282	- 3 306	- 3 477	4,49 %
TOIMINTAKATE	- 937	- 777	- 670	-16,83 %

Maaseutupalvelut

Toimialajohtaja Anne Rantala

Maaseutupäällikkö Ulla Nummila

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Liedon kunta vastaa maaseutuhallinnon tehtävien hoitamisesta 11 kunnan alueella. Sopijakunnat ovat Aura, Koski Tl, Lieto, Marttila, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Raisio, Rusko ja Turku. Maaseutupalvelujen perustehtävänä on maksajavirastosopimuksella Liedon maaseutupalveluille siirrettyjen tehtävien vastuullinen hoitaminen sekä asiantuntevan neuvonnan ja sujuvien palvelujen antaminen koko yhteistoiminta-alueella.

Liedon maaseutupalvelut hoitaa tehtävät tarpeenmukaisesti, kustannustehokkaasti, yrittäjämönteisesti ja laadukkaasti.

Eletään EU:n maatalouspolitiikan rahoituskautta 2023–2027. Uuden kauden uudistuksen vaikutukset jatkuvat ohjelmakauden ensimmäiset vuodet. Uudet menetelmät ja määräykset työllistävät maaseutupalveluiden neuvonta- ja tukien käsittelytehtävissä. Henkilöstön koulutustarve on uudella ohjelmakaudella edelleen jatkuva. Viljelijöiden neuvontaan ja koulutukseen sekä asiakaslähtöiseen viestintään panostetaan.

Suomi on tehnyt EU:n maatalousrahoitukseen 2023–2027 muutosesityksiä. Muutosten neuvonta- ja koulutusvastuu kohdistuu kuntien maaseutupalveluihin vuosina 2025–2026.

Uusi satelliittiseuranta peruslohkojen tukikelpoisuuden määrittelyssä on lisännyt tarvetta neuvontaan sekä loppukesästä että keväällä.

Alueella ovat lisääntyneet petoeläinvahingot sekä rauhoitettujen lintujen aiheuttamien vahinkojen arviointi- ja käsittelytyöt.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Yrittäjyyden edistäminen	
Toimenpide	Annamme asiantuntevaa neuvontaa, digitalisaation hyödyntäminen mm. sähköisten asiakirjeiden käyttöönotto. Asiakaspalautteen kerääminen toiminnan kehittämiseksi.		
Mittari	Asiakaspalautte, asteikko 1-5	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		4,6	4,5

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Tukikelpoisten tilojen lukumäärä	1 108	1 100	1 050	-4,54%	1 000	1 000
€ / tila	366	400	416	4,00%	420	420

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Toiminta järjestetään laadukkaasti ja kustannustehokkaasti, sähköiset palvelut ovat vahvasti käytössä. Toimintoja järjeistetään koko ajan ja tietotekniikkaa hyödynnetään. Määräaikaaisia sijaisia käytetään pitkissä poissaoloissa. Henkilöstön määrään ei ole tulossa muutoksia.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	368	401	402	0,12 %
TOIMINTAKULUT	- 430	- 469	- 470	0,09 %
TOIMINTAKATE	- 61	- 68	- 68	-0,09 %

Työllistäminen

Toimialajohtaja Anne Rantala

vs. työllisyysjohtaja Reea Viljanen

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Turun työllisyysalue aloittaa toimintansa 1.1.2025 lähtien ja Liedon kaupungin työllisyyspalveluilla on vastuu lietolaisten työttömien lähipalveluiden tuottamisesta. Uudistuksen myötä pyritään lyhentämään työttömyysjaksoja aiemmin sekä kehittämään kaupungin elinvoimaa synergiaetujen myötä. Työllisyyspalvelut tulevat tekemään entistä tiivimpää yhteistyötä elinkeinopalveluiden sekä oppilaitosten kanssa. Työnhakijoiden osamista kehitetään yhteistyössä oppilaitosten ja työpaja Kisällin opinnollistamisen kautta. Hyvinvointialueen kanssa rakennetaan yhteistyötä vaikeasti työllistyvien monialaisten palvelujen osalta.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		8. Kuntalaiset tavoittava ja nykyaikainen palvelu	
Toimenpide	Alueellisesti vaikuttava työllistämispalvelu		
Mittari	Alueellisesti yksi Varsinais-Suomen kuntien (27) matalimmista työttömyysprosentteista (sijoitus keskimäärin suhteessa muihin kuntiin)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		4,3	3,0
Toimenpide	Työtä hakevien lietolaisten asiakaslähtöinen palvelu		
Mittari	Työttömyys-% (keskimäärin vuoden aikana)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		5,9	5,0
Mittari	Vähintään 50% palvelun päättävistä asiakkaista on muualla kuin työttömänä	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		88,0	65,0
Mittari	Vähintään 50% palvelun päättävistä nuorista on muualla kuin työttömänä	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		100,0	70,0
Mittari	Etsivän nuorisotyön asiakkaista vähintään 95% on ohjattu muihin palveluihin	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		96,2	95,0
Mittari	Suoritettuja osatutkintoja	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		5,0	10,0
Mittari	Palveluiden piirissä olevien asiakkaiden määrä	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		1 100,0	2000,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Työttömyys % (keskimäärin vuoden aikana)	4,91	5	5	0,00%	4,8	4,5
Työvoima	10 002	10 200	10 200	0,00%	10 300	10 400
Työttömät keskimäärin	491	530	500	-5,66%	480	450
Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki € / vuosi	343 922	370 000	1 000 000	170,27%	900 000	850 000

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

TE24-uudistuksen myötä työllisyyspalveluihin on perustettu kahdeksan uutta virkaa lähipalvelujen tuottamista varten.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	679	663	294	-55,73 %
TOIMINTAKULUT	- 1 876	- 2 266	- 3 332	47,04 %
TOIMINTAKATE	- 1 197	- 1 603	- 3 039	89,57 %

Ympäristöterveyslautakunta

Toimialajohtaja vs. Tiina Torkkeli-Pitkäranta

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Ympäristöterveyslautakunnan vuoden 2025 ja taloussuunnitelmakauden tavoitteiden asettelussa lähtökohdiana on Liedon kuntastrategia. Vision 2025 mukaan Liedon tulevaisuutta rakennetaan avoimella ja oivaltavalla otteella siten, että kulut pidetään kurissa ja asiat tehdään kerralla kuntoon. Tuloksena on elinvoimainen kaupunki sekä hyvinvoiva ja onnellinen asukas ja yrittäjä, jolle luonteenomaisia piirteitä ovat aktiivisuus ja yhteisöllisyys.

Kuntien taloudelliset haasteet on huomioitu ympäristöterveyslautakunnan talousarviossa ja tavoitteena on jatkaa kuntien kannalta suotuisaa kustannuskehitystä toimintoja järjeistämällä, toimintaympäristön muutokset huomioimalla ja vaihtoehtoisia toimintatapoja kokeilemalla. Euroopan parlamentin ja neuvoston valvonta-asetusta (EU) 2017/625 on sovellettu 14.12.2019 alkaen. Asetuksen myötä mm. elintarvikevalvontatyössä on mahdollista käyttää ulkopuolista asiantuntijaa. Valvonta-asetuksen tarkoituksena on uudistaa ja yksinkertaistaa virallista valvontaa. Ympäristöterveyslautakunta on hyödyntänyt tätä mahdollisuutta vuoden 2021 alusta lukien osana Liedon kunnan talouden kärkihankkeita ja kuntastrategian tavoitetta "avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Uteliaat, tutkivat, osallistavat ja innokkaat kokeilut". Ensimmäinen optiokausi päättyy helmikuussa 2025, minkä jälkeen otetaan käyttöön viimeinen kahden vuoden optiokausi. Kokonaisuutena ympäristöterveydenhuollon valvontapalveluiden tavoitteena on elinympäristön terveyden korkea taso, jota osaltaan valvonnan keinoin edistetään tehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Asetuksen mukaisesti virallista valvontaa suoritetaan säännöllisesti, riskien mukaan ja sopivalla tiheydellä.

Pääministeri Orpon hallituksen ohjelmaan on kirjattu, että kuntien tehtäväkentän vakiinnuttamiseksi kuntien tehtäviä ei siirretä hyvinvointialueille hallituskauden aikana. Hallitusohjelman mukaisesti valtion ohjausta kuntiin arvioidaan ja uudistetaan hallituskauden aikana. Kuntien toimintaedellytyksiä on tarkoitus vahvistaa kuntien tehtäväkentän normien purkamista jatkamalla.

Eläinlääkäripalvelujen osalta merkittävimmät muutokset tulevat olemaan lakimuutoksista johtuvia. Uusi eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) astuu voimaan 1.1.2026. Toisaalta laissa on siirtymäaikoja useiden kuntien toimintoihin vaikuttavien muutosten kuten esim. asiakasmaksujen osalta. Uusi eläinlääkintähuoltolaki tarkentaa kuntien velvoitteita eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä luetteloimalla järjestämisveloitteen piiriin kuuluvat palvelut. Lain myötä kunnan tulee periä asiakasmaksuja, joilla kuntien on oikeus kattaa

laajasti palveluiden tuottamisesta aiheutuvista kustannuksista, kuten eläinlääkärin palkkauskuluja. Jos kunta tuottaa muita kuin lakisääteisiä eläinlääkäripalveluja kilpailutilanteessa, palvelut on hinnoiteltava markkina-perusteisesti. Kunnat voisivat edelleen järjestää eläinlääkäripalvelut myös tekemällä yksityisen eläinlääkäripalvelujen tuottajan kanssa sopimuksen palvelujen tuottamisesta. Kunnan peruseläinlääkäripalveluiden raja-
saus ei tuo käytännössä kunnille säästöjä, sillä kunnaneläinlääkäreiden määrää ei voida muuttaa päivitysvollisuuden säilyessä kunnilla. Toisaalta kunnaneläinlääkäreiden palkkausjärjestelmä nojaa vahvasti eläinlääkärin oikeuteen periä asiakkaalta maksu tarjoamastaan palvelusta. Sen sijaan palvelun rajaaminen todennäköisesti hankaloittaisi ennestään eläinlääkärien rekrytointia. Turun kaupunki selvitti mahdollisuuksia kilpailuttaa hyötyeläinpäivitys- ja -praktiikka Varsinais-Suomen alueella 2023, mutta markkinavuoropuhelu osoitti, että palvelulle ei löydy tuottajia. Turun ja Liedon kaupunkien välinen sopimus Turun kaupungin lakisääteisen hyötyeläinpraktiikan osalta on voimassa 31.12.2026 asti.

Maakunnallinen pieneläinpäivityssopimus yksityisen palveluntuottajan kanssa loppui syksyllä 2023. Varsinais-Suomen valvontayksiköt tekivät kukin kyseisen palveluntuottajan kanssa määräaikaisen sopimuksen pieneläinpäivityksen toteutuksesta ajalla 1.9.2023 - 31.12.2024. Turun kaupunki kilpailutti pieneläinpäivityksen kesällä 2024. Maakunnallisen pieneläinpäivityksen suunnittelu ja toteutus ovat kesken talousarviota laadittaessa. Pieneläinpäivitys on mahdollista toteuttaa omana työnä (kunnaneläinlääkärit), palvelun ostona yksityiseltä palveluntuottajalta tai edellisten yhdistelmänä. Pieneläinpäivityksen kustannukset tulevat todennäköisesti kasvamaan nykyisestä jonkin verran riippumatta siitä, miten pieneläinpäivitys järjestetään.

Terveydensuojelulain kokonaisuudistuksen valmistelu on aloitettu 2024. Lakia on muutettu vuosien saatossa useita kertoja. Muutosten seurauksena lain rakenne ja sisältö ovat muuttuneet hajanaiseksi, eivätkä laki ja siihen perustuva valvonta enää kaikilta osin vastaa nykyisiä tarpeita. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa ”Vahva ja välittävä Suomi” on häiriö- ja kriisitilanteiden kokonaistarkastelua koskeva kirjaus, jonka vuoksi myös terveydensuojelulaki tulee tarkasteltavaksi.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVA TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Yrittäjyyden edistäminen
Tavoite	Vaikuttava, riskiperusteinen ja asiantunteva valvonta. Hyödynnetään valvonta-asetuksen mahdollistamaa elintarvikevalvontapalvelun tuottamista osin ostopalveluna.	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous
Tavoite	Kustannustehokkuus, toiminta hoidetaan kustannuksiltaan vertailukelpoisesti huomioiden eläinlääkintähuollon palvelurakenne. Kuntien kustannukset eivät kasva taloussuunnitelma-kaudella. Vuoden 2025 alusta toteutetaan maakunnallisen pieneläinpäivystyksen järjestäminen.	

INVESTOINNIT / ESITYKSET

Ei investointeja. Talousarvion laadintaohjeen mukaisesti investoinnin arvonlisäveroton raja on 10.000 euroa. Sitä pienemmät hankinnat tulevat käyttötalousosaan.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA 2025/2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	1 693	1 732	1 930	11,43 %	1 835	1 854
TOIMINTAKULUT	- 1 914	- 1 931	- 2 179	12,84 %	- 2 107	- 2 149
TOIMINTAKATE	- 222	- 199	- 249	25,02 %	- 272	- 296

Ympäristöterveyspalvelut

Toimialajohtaja vs. Tiina Torkkeli-Pitkäranta

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Ympäristöterveyslautakunnan alaisuudessa on yksi tulosalue, ympäristöterveydenhuolto.

Kohtelemme toiminnanharjoittajia tasapuolisesti, annamme asiantuntevaa neuvontaa ja ohjausta sekä palvelemme sujuvasti ilmoitus- ja lupa-asioissa. Henkilöstölle on asetettu selkeät vuosittaiset tavoitteet ja vastualueet. Asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti ja henkilöstöresurssia suhteutetaan toimintaympäristön ja tehtävien muutoksiin. Liedon ympäristöterveyspalvelut keskittyy suunnitelmakaudella hoitamaan lainsäädännön mukaiset kunnan ympäristöterveydenhuollon tehtävät kuntastrategian edellyttämällä tavalla: tarpeenmukaisesti, kustannustehokkaasti, yritysmuotoisesti ja laadukkaasti.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Kustannustehokkuus, toiminta hoidetaan kustannuksiltaan vertailukelpoisesti huomioiden eläinlääkintähuollon palvelurakenne. Kuntien kustannukset eivät kasva taloussuunnitelmakaudella. Vuoden 2025 alusta toteutetaan maakunnallisen pieneläinpäivystyksen järjestäminen.	
Toimenpide	Resurssi sopeutetaan toimintaympäristön muutoksiin, toimitilojen käyttöä tehostetaan ja käytetään ostopalvelua oman työn rinnalla.		
Mittari	Kuntien kustannukset eivät kasva suunnitelmakaudella, asiakasmaksuilla ja toiminnan muutoksilla katetaan kustannusten kasvu. Kuntien maksuosuus. 1= Kuntien maksuosuus edellisen vuoden tasolla. 0 = kuntien maksuosuus kasvanut.	Lähtöarvo 4/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Mittari	Eläinlääkintähuollon asiakasmaksujen käyttöönotosta päätetään vuoden 2024 aikana. Asiakasmaksut käytössä viimeistään 1.1.2025 lukien (0 = maksuista ei päätöstä ja 1 = maksut käytössä).	Lähtöarvo 4/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Vaikuttava, riskiperusteinen ja asiantunteva valvonta. Hyödynnetään valvonta-asetuksen mahdollistamaa elintarvikevalvontapalvelun tuottamista osin ostopalveluna.	
Toimenpide	Valvontasuunnitelman toteuttaminen ja asiakaspalautteen kerääminen. Hyödynnetään valvonta-asetuksen mahdollistamaa valvontapalvelun tuottamista osin ostopalveluna.		
Mittari	Asiakaspalautte asteikolla 1-5, säilyy korkealla tasolla tuottamistavasta riippumatta: laatu, tarkastajan	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		4,5	4,0

	asiantuntevuus, yhteistyökykyisyys ja palveluhenkisyys		

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Eläinlääkintähuolto ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta kuntien kustannusosuus€/asukas	8,3	8	8,4	5,00%	8,4	8,5
Terveydensuojelu sis. elintarvike- ja tupakkalainmukaiset valvontatehtävät kuntien kustannusosuus €/asukas	3,1	2,8	3,1	10,71%	3,1	3,2
Eläinlääkäreiden hoitokäynnit (kpl) *	10 600	11 000	10 500	-4,54%	10 000	10 000
Eläinsuojelu- ja eläintautivalvontakäynnit (kpl)	379	400	400	0,00%	400	400
Terveysvalvonnan tarkastukset ja muut toimenpiteet (kpl) **	1 737	1 800	1 700	-5,55%	1 700	1 700

Asukkaita oli yhteistoiminta-alueella 30.11.2023 yht.

125525.

Tavoitteena on suunnitelmakaudella uuden eläinlääkintähuoltolain myötä kattaa osa tuotantokustannuksista asiakasmaksuilla. * Em. lain myötä kuntien järjestämisveloitteen täsmentäminen todennäköisesti vähäisissä määrin laskee eläinlääkintähuollon suoritemääriä.

**Vatin kirjauskäytännöistä johtuen suoritemäärien ennakointi terveydensuojelussa on ollut vaikeaa.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Talousarvioesitys sisältää vakanssimuutoksen: valvontaeläinlääkärin (eläinten hyvinvointi ja eläintautien vastustaminen) virka esitetään perustettavaksi. Perusteluina on resurssien riittävyys, esim. suunnitelmallisen valvonnan tekeminen, sekä työsuojelulliset näkökulmat. Parityöskentely on turvallisempaa ja yhden valvontaeläinlääkärin kuormitus nykyisellään on kohtuuton. Vakanssi ei aiheuta käytännössä lisäkuluja kunnille, koska valtio korvaa menot täysimääräisesti. Talousarvioon lisätään toisen valvontaeläinlääkärin kuluja 113 t euroa (10 kuukauden ajalta).

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	1 693	1 732	1 817	4,89 %
TOIMINTAKULUT	- 1 914	- 1 931	- 2 066	6,96 %
TOIMINTAKATE	- 222	- 199	- 249	25,02 %

Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Sivistyspalvelujen tehtävä on luoda osaltaan edellytyksiä, jotta jokainen voi elää aktiivista, luovaa ja merkityksellistä elämää. Yhteiskunnan ja yksilön kannalta on tärkeää, että jokaisen tietoja ja taitoja sekä osaamista voidaan tunnustaa ja hyödyntää monipuolisesti. Jokainen meistä tarvitsee kiinnekohtia. Sivistystoimen palveluilla voidaan tarjota kiinnittymisen mahdollisuuksia kieli- ja kulttuuritaustasta riippumatta.

Kaikkien koulu- ja kasvupolku ei mene samalla tavalla. Tukea tarvitsee lähes jokainen taivaltaessa polkuaan, milloin oppimiseen, käyttäytymiseen tai ihan vaan ohjaamiseen ja kannustamiseen.

Koronapandemian jälkeen tuli ilmi, miten tärkeä on mielen hyvinvointi. Pandemia eristi meitä monella tavalla. Sosiaaliset kontaktit jäivät vähemmälle. Toisaalta pandemia pakotti meidät tutustumaan uudestaan luontoon. Luonnolla on taito herättää myönteisiä tunteita, parantaa terveydentilaa ja lisätä tyytyväisyyttä. Terveysalan ammattilaisten tutkimusten mukaan jo viiden minuutin oleskelu metsässä vähentää stressihormonin määrää. Rauhoittumista todella tarvitaan tämän nopean digitaalisen elämän vastapainoksi.

Liedossa on rakennettu erilaisia oppimispolkuja, joita opettajat sekä kasvattajat voivat hyödyntää työssään. Digipolun ja kielipolun lisäksi esimerkiksi kulttuuripolku pitkin voidaan tutustua vaikkapa Vanhalinnan historiaan tai Nautelankosken museoon sekä kirjaston saloihin. Yrittäjyyspolulla tehdään yhteistyötä järjestöjen ja yritysten kanssa ja vierailaan Yrityskylässä. Kestävyyspolulla suunnitellaan tehtävämalleja, jotka osallistavat lapsia ja oppilaita koulujen kestävyystyöhön ja kannustavat tutkimaan luontoa. Tällä polulla opitaan muun muassa kiertotaloutta ja keskustellaan hiilijalanjäljistä. Hyvinvoinninpolulla opitaan puolestaan tunne- ja turvataitoja, jutellaan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä toisten kunnioittamisesta kunkin ikätaidon mukaisesti.

Digitaaliset valmiudet ovat tärkeitä, mutta sosiaaliset taidot auttavat meitä kommunikoimaan, liittymään ryhmään sekä luomaan hyviä ihmissuhteita. Siksi vuoden 2025 kantavina teemoina niin kouluissa kuin varhaiskasvatuksessakin ovat hyvinvointi, viihtyvyys ja turvallisuus. Hyvinvoiva lapsi, oppilas / opiskelija jaksaa sisukkaasti paitsi opetella uutta, myös harrastaa sekä tavata kavereita. Hänellä on myös hyvät käytöstavat ja hän viihtyy koulussa ja varhaiskasvatuksessa.

Lasten ja nuorten lukutaidosta ja harrastuksista pitää meidän aikuisten ottaa yhä enemmän vastuuta. Tällä

hetkellä sekä lukutaito että harrastukset polarisoituvat liikaa. Lapsen kannalta kirjojen ääneen lukemisessa toteutuu samalla kertaa useampi tarve: läheisyyden, yhdessä tekemisen, yhdessä koetun ilon ja jännityksen sekä sanojen, kielen ja puheen oppimisen tarve.

Meidän on tavoiteltava sitä, että olemme maailman monilukutaitoisin maa vuoteen 2030 mennessä ja jokaisella on joku harrastus. Koulumatkojen käveleminen tai pyöräileminen takaa jo kaksi liikuntaharrastusta / koulupäivä ihan huomaamatta. Me aikuiset voimme omalla esimerkillämme edistää monia asioita sekä vähentää oppimisen ja kasvamisen riskitekijöitä.

Riskit:

Varhaiskasvatus- ja oppilaspaikat eivät riitä Ilmaristen alueella. Sinne on kaavoitettu sekä omakotitalo- että rivitalotontteja. Kasvatus- ja opetuspalveluja ei pystytä tarjoamaan toimintaudella kysyntää vastaavasti, jos lisätilaa ei ole saatavilla.

Hyvinvointialueen tarjoamat lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut eivät ole selkiintyneet ja niihin jonotetaan edelleen liian pitkään. Silloin syntyy herkästi esim. koulupudokkuutta.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Uteliaat, tutkivat, osallistavat ja innokkaat kokeilut
Tavoite	Lukion vetovoimaisuuden ylläpitäminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys
Tavoite	Kestävä kehitys
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen
Tavoite	Kaikilla lapsilla varhaiskasvatuksessa on oikeus saada tarvitsemansa tuki omassa lapsiryhmässä
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Unelmien pikkukaupunki
Tavoite	Ilmaristen alueen varhaiskasvatuspaikkojen riittävyyden varmistaminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen
Tavoite	Kouluviihtyvyyden ja turvallisuuden lisääminen (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen)

INVESTOINNIT / ESITYKSET

- Ilmaristen alue: Lintukodon pvk 1 ryhmä + koulun lisäluokat 2 kpl
- Jokilaakson vuorohoitopäiväkodin peruskorjaus
- Lukion auditorion nykyaikaistaminen
- Yläkoulun irtaimiston kilpailutuksen lakipalvelut
- Jokilaakson koulun varhaiskasvatuksen kuraeteinen
- Pahkamäen puukoulun ulkomaalaus
- Koulujen laite-, pulpetti- ja kalustohankintoja
- Jokilaakson koulun eriyttämistila (pienhankinta)
- Uuden yläkoulun rakennushanke jatkuu
- Liikuntapihoja koskevat investoinnit esitetty kultvapltk:n puolella

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA 2025/2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	3 050	2 507	2 382	-4,95 %	2 406	2 430
TOIMINTAKULUT	- 46 390	- 49 744	- 54 306	9,17 %	- 55 647	- 56 760
TOIMINTAKATE	- 43 340	- 47 238	- 51 923	9,92 %	- 53 241	- 54 329

Varhaiskasvatus

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne päiväkodeissa on muuttumassa ja jatkossa varhaiskasvatuksen opettajia tai opettaja / sosionomeja on oltava 2 /ryhmä. Erityisesti tulee siis panostaa pätevien varhaiskasvatukseen opettajien rekrytointiin. Varhaiskasvatuksen opettajista on tällä hetkellä erittäin kova seudullinen kilpailu.

Varhaiskasvatus on naisvaltainen ala ja henkilökuntaa on usein erilaisilla perhevapailla. Varhaiskasvatuslain muutos 1.8.2021 edellyttää, että varhaiskasvatuksen järjestäjällä on riittävät ja toimivat sijais- tai muut -varajärjestelyt henkilöstön äkillisiin ja yllättäviin poissaolutilanteisiin. Tämän vuoksi tulee määrääkäsia varahenkilöitä palkata 4 suurimpaan päiväkotiin.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Ilmaristen alueen varhaiskasvatuspaikkojen riittävyyden varmistaminen	
Toimenpide	Varhaiskasvatukseen lisäryhmä päiväkodin tai koulun läheisyyteen		
Mittari	Toteutus valmistuu vuoden 2025 aikana 1= Kyllä, 0= Ei	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Kaikilla lapsilla varhaiskasvatuksessa on oikeus saada tarvitsemansa tuki omassa lapsiryhmässä	
Toimenpide	Yksityisen varhaiskasvatuksen ohjausta ja valvontaa lisätään ja varmistetaan, että Liedossa toimivilla yksityisillä päiväkodeilla on palvelusetelin sääntökirjan mukainen varhaiskasvatuksen erityisopettajan resurssi käytössä.		
Mittari	Sääntökirjan mukainen erityisopettajan palvelu käytössä 1.8.2025 1 = Kyllä, 0 = Ei	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
0-6 vuotiaat 31.12.	1 552	1 500	1 488	-0,80%	1 480	1 470
Lapsia varhaiskasvatuksessa kunnallisessa ja yksityisessä ka	1 164	1 165	1 160	-0,42%	1 152	1 150
Lapsia varhaiskasvatuksessa kunnallisessa ja yksityisessä (sis eo ilman kesäaika) ka	1 193	1 213	1 191	-1,81%	1 184	1 176
Lapsia varhaiskasvatuksessa %/0-6-vuotiaat ilman kesäaika ka	77	80,1	80	-0,12%	80	80
Lapsia yksityisessä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa % ka	27	25	25	0,00%	25	25
Lakisääteisten varhaiskasvatuspalveluiden piirissä olevat 0-6 v. lapset (sis. Tuet)ka	1 329	1 345	1 324	-1,56%	1 317	1 308
Varhaiskasvatus € / lapsi (kunnallinen ja yksityinen ilman tukia ja avointa pk, sis. ulk. ja sis.me-not	14 575	15 572	17 614	13,11%	18 046	18 497

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

1 varhaiskasvatuksen erityisopettaja tarvitaan lisää.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	1 427	1 089	996	-8,47 %
TOIMINTAKULUT	- 18 534	- 20 569	- 21 772	5,85 %
TOIMINTAKATE	- 17 107	- 19 481	- 20 776	6,65 %

Yleissivistävä opetus

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Liedossa lukion valtionosuus ei ole koskaan kattanut kuluja, vaan kuntarahoitusta on tarvittu aina. Maksuton toinen aste lisää kunnan katettavaa osuutta, vaikka valtionosuudessa on luvattukin huomioida osa kustannuksista. Uudistus astui voimaan asteittain 1.8.2021 alkaen ja koskee nyt kolmatta aloitettavaa ikäluokkaa. Lukiossa opiskelee lukuvuosittain n. 250 opiskelijaa.

Pidennetty oppivelvollisuus astui voimaan 1.1.2021. Jokaisen peruskoulunsa päättävän tulee hakeutua jatko-opintoihin.

Hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö on mennyt muutamien askelin eteenpäin, mutta edelleen esim. mielenterveys-/psykiatriset palvelut eivät toimi sillä nopeudella kuin nuoret niitä tarvitsevat.

Esi- ja perusopetuksen tieto- ja viestintätekniikan- sekä av-laitekantaa uusitaan portaittain.

Suurin investointikohde on Keskuskoulun uudisrakennus (=Taatilan yläkoulu).

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Kestävä kehitys	
Toimenpide	Kestävyyspolun käyttöön ottaminen kaikissa oppiaineissa		
Mittari	Kestävyyspolku on otettu käyttöön kaikissa kouluissa ja oppiaineissa 1=Kyllä, 0=Ei	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Kouluviihtyvyyden ja turvallisuuden lisääminen (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen)	
Toimenpide	Jatketaan laatukortti nro 11 (turvallisuus) kanssa. Koulunuorisotyöntekijä /ohjaaja keskittyy kouluikäikäymättömien tukemiseen (lisäresurssia tarvitaan). Lisäkoulutusta ohjaajille.		
Mittari	Kouluikäikäymättömyys saatu vähenevämmän 1 = Kyllä, 0 = Ei	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Lukion vetovoimaisuuden ylläpitäminen	
Toimenpide	Lukion auditorion ajanmukaistaminen nykyaikaiset oppimisympäristöt, iltakäyttö ja opiskelijamäärän kasvu huomioiden.		
Mittari	Auditorio on ajanmukaistettu 1= Kyllä, 0= Ei	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
1. Perusopetus						
Oppilasmäärä 20.9. (ei esioppi- laat)	2 603	2 579	2 512	-2,59%	2 480	2 384
€ / oppilas (20.9.) -ip.kerho	8 906	9 494	10 875	14,54%	11 137	11 415
Muissa kunnissa opiskelevat, määrä (20.9.)	137	132	132	0,00%	130	130
Ip-kerhotoimintaan osallistuvat, määrä ka	183	190	190	0,00%	180	180
€ / ip-kerholainen	2 876	2 905	3 289	13,21%	3 371	3 455
Koulukuljetusoppilaiden määrä ka	571	560	570	1,78%	560	555
Koulukuljetuskustannukset € / kulj.oppilas	1 211	1 329	1 451	9,17%	1 487	1 524
2. Lukio						
Oppilasmäärä (kaikki, myös LSKKY) 20.9.	218	230	287	24,78%	300	300
Yhdistelmäopiskelijat (LSKKY), määrä 20.9.	0	0	0	100,00%	0	0
€ / oppilas	9 811	9 695	8 497	-12,35%	8 692	8 909
Vieraskuntalaiset, määrä	30	30	30	0,00%	30	30

ip-toiminta sisältää v.2024- Varhalle myytävän vammaisten lasten ip-toiminnan

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Koulupuolella määräaikaisia työntekijöitä on ohjaajissa sekä esim. perhevapaiden sijaisuuksissa.

Yksi koulusihteeri tarvitaan perustehtäviin /työssä jaksamisen tukemiseen. Sivistyspalveluissa tehdään pelkästään Populus-päätöksiä yli 12.000 lukuvuositain. Lisäksi kuljetus- ja muita oppilaspäätöksiä sekä henkilöstöpäätöksiä tehdään noin 10.000 kpl.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	1 623	1 418	1 386	-2,26 %
TOIMINTAKULUT	- 27 856	- 29 175	- 32 533	11,51 %
TOIMINTAKATE	- 26 233	- 27 757	- 31 147	12,21 %

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Mielen hyvinvointi on osa kokonaisvaltaista hyvinvointia. Se rakentuu arjen rytmin ja arkisten valintojen, fyysisen terveyden, toimivien ihmissuhteiden, itselle merkityksellisten harrastusten ja mielekkyyden kokemusten ympärille.

Liikunta edistää fyysistä ja henkistä hyvinvointia ja terveyttä sekä tuottaa hyvää oloa. Kulttuuriharrastukset puolestaan pidentävät ikää. Tutkijat ovat selvittäneet, että kulttuuri vaikuttaa merkittävästi terveyteen. Kulttuuri tukee ihmisen henkistä kasvua, lisää itsetuntemusta ja voimavaroja. Terveyden kannalta olennaista näyttää olevan se, että kulttuuriharrastuksiin liittyy yhdessä toimimista.

Liedossa tällaista yhdessä toimimista on tarjolla runsaasti. Järjestämme kouluissa ilmaista kerhotoimintaa, Lieto-opistossa voivat kaikenikäiset harrastaa monipuolisesti osallistumalla eri pituisille kursseille oman kiinnostuksen mukaan. Nuorisotoimi järjestää kohderyhmälleen erilaista toimintaa kolmessa taajamassa. Nuorisotoimi osallistuu myös luokkien ryhmäyttämiseen. Kirjaston yhtenä tehtävänä on lisätä monipuolista lukutaitoa. Lukutaito antaa keinoja ja välineitä sanoittaa omia tunteita ja vahvistaa itsetuntemusta sekä itseluotamusta. Hyvä itseilmaisu auttaa pärjäämään erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Tavoitteenamme on, että kaikenikäisille lietolaisille löytyisi oma kiinnostuksen kohde. Painotamme perheliikuntaa ja luontoliikuntaa sekä yhdessä tekemistä. Olemme siksi rakentaneet runsaasti viimeisen n.10 vuoden aikana lähiliikuntapaikkoja, leikkikenttiä, ulkoliikuntasaleja ja luontoreittejä. Haluamme myös olla osallamme viemässä Suomea kohti monilukutaitoisinta maata vuoteen 2030 mennessä. Uusi kirjastopedagogimme ja koulukirjastomme huolehtivat lukutaito-ohjelman jalkauttamisesta yhdessä koulujen ja varhaiskasvatuksen toimijoiden kanssa.

Harrasteiltoihimme osallistuu vuosittain n. 15 yhdistystä ja seuraa. He esittelevät toimintaansa eri ikäisille lietolaisille; kamppailulajeja, pallopelejä, partiotoimintaa, pyöräilyä, geokätköilyä, 4H:n kerhotarjontaa ja ikiliikkuja -ja vertaistoimintaa. Harrasteilloilla ja seurafoorumitoiminnalla on tärkeä rooli koko kaupungin toiminnan painopisteiden kehittämiseksi. Vuosittaisilla Lieto-viikoilla ja juhlapyhinä puolestaan kulttuuritoimi yhdessä eri yhdistysten kanssa näyttäytyy laajasti. Lieto-Bluesistakin on tullut jo brändi. Kiteytettynä voisi sanoa, että jokainen askel tuottaa hyvinvointia ja jokainen harrastus hyväilee mieltä. Kiitos kaikille aktiivisille,

jotka olette järjestäneet monipuolista toimintaa lietolaisille ja kiitos kaikille toimintaan osallistuneille.

Sivistyspalveluissa on ollut kaksi lautakuntaa; varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta. Tätä kirjoittaessa kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta muutetaan 1.6.2025 alkaen hyvinvointilautakunnaksi ja siihen perustetaan oma toimialajohtajan virka.

Riskit:

Iltavahtimestarin tarve on kasvanut opistotalon sisäilman takia (osa tiloista on jouduttu sulkemaan), koska toimintaa on jouduttu hajauttamaan eri toimipisteisiin ja samaan aikaan ilkivalta on lisääntynyt keskustan alueella ja omatoimikirjastossa.

Nuorisotilojen iltatoiminnan lisäämiseen tarvitsemme lisäresursseja, mikä todettiin yksimielisesti myös palvelukuvausten laatimistyön yhteydessä.

Myrskyt aiheuttavat odottamattomia kustannuksia esimerkiksi liikuntapaikoille ja liikuntareiteille.

Mahdolliset pandemiat vaikuttavat palvelujen aukioloaikoihin ja sitä kautta myös tulopuoleen.

Hyvinvointialueen ja kuntien välisessä yhteistyössä on vielä hiomista mm. mielenterveyspalveluiden osalta.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen
Tavoite	Kirjastoon saadaan uusia asiakkaita	
Tavoite	Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukeminen	
Tavoite	Lieto-opisto pysyy näkyvänä ja vireänä	
Tavoite	Liikkumattomuuden pommin purkaminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Unelmien pikkukaupunki
Tavoite	Terveelliset ja turvalliset tilat Lieto-opiston käytössä	

INVESTOINNIT / ESITYKSET

Investointiesitykset:

- Vanhan kunnantalon kunnostaminen (opisto-talo, mikä on keskeisellä paikalla ja hyvin saavutettavissa)
- Ulkoliikuntapaikkojen pinnoitus ja LED-valaistus

- Ulkoliikuntavälineiden korjaus pvk ja koulut
- Ilmaristen koulun kentän tekonurmi
- Jokilaakson koulun pihapelikenttä ja yu-paikat
- Ilmaristen kuntosali ja kuntoportaat
- Jokilaakson liikuntasalin varaston kunnostus (pienhankinta)
- Keskuskentän pinnoitusta koskevat lakipalvelut

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA 2025/2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	416	356	409	15,08 %	413	417
TOIMINTAKULUT	- 3 764	- 4 184	- 4 835	15,56 %	- 4 996	- 5 096
TOIMINTAKATE	- 3 347	- 3 829	- 4 426	15,60 %	- 4 583	- 4 679

Kulttuuripalvelut

Toimialajohtaja Laila Mäkelä

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Kulttuuripalveluja tuotetaan yhdessä kaikkien vapaa-aikapalvelujen ja yhdistysten/säätiöiden kanssa.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Kirjastoon saadaan uusia asiakkaita	
Toimenpide	Kirjastoon enemmän tilaa ihmisille ja tapahtumille. Tilaa projekti: Tiiviimpi ja liikkuvampi kokoelma, tilojen monikäyttöisyys, yhteistyö Lieto-opiston kanssa. Koulukirjastoverkko tekee kouluilla kohderyhmän saavuttavaa työtä lukemisen edistämässä ja mediakasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen kanssa lukutaitotyötä tehdään kattavasti ja suunnitelmallisesti. Hakeutuvaa palvelua kehitetään yhteistyössä vanhuspalveluiden kanssa.		
Mittari	Tapahtumien määrä	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	10,0
Lautakunnan tavoite		Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukeminen	
Toimenpide	Työkalujen tarjoaminen lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tueksi. Mennään sinne missä nuoret on, osallistetaan nuoria.		
Mittari	Yläkouluissa ja toisella-asteella on saatavissa nuorisotyöntekijän palveluja	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		4,0	6,0
Lautakunnan tavoite		Lieto-opisto pysyy näkyvänä ja vireänä	
Toimenpide	Lieto-opiston ja kirjaston yhteistyötä lisätään, markkinointia tehostetaan, järjestetään tapahtumia, kirjailijavierailuja ja osallistutaan Lieto-viikkoon		
Mittari	Tapahtumien määrä	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		10,0	14,0
Mittari	Lieto-opiston ja kirjaston yhteisten tapahtumien määrä	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		1,0	6,0
Lautakunnan tavoite		Liikkumattomuuden pommin purkaminen	
Toimenpide	Tarkastellaan yhteisen uimahallin mahdollisuutta seutuyhteistyönä opetuskärki edellä		
Mittari	Selvitys on tehty 1= Kyllä, 0= Ei	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Terveelliset ja turvalliset tilat Lieto-opiston käytössä	
Toimenpide	Lieto-opistolla on käytössään terveelliset ja turvalliset tilat		
Mittari	Tilat ovat turvalliset ja terveelliset 1 =	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025

	Kyllä, 0= Ei	0,0	1,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Asukasluku	20 635	20 700	20 850	0,72%	21 000	21 150
1. Lieto-opisto						
Lieto-opiston peittävyys, %	11,5	10,8	11	1,85%	11	11
Tot. Oppitunnit	8 487	9 000	9 000	0,00%	9 000	9 000
€ / oppitunti netto (ilman valt.os.)	53,41	59,49	65,9	10,77%	67,22	68,56
2. Kirjasto						
Aukioloaika h	7 335	7 900	6 000	-24,05%	6 000	6 000
Lainojen määrä	292 518	300 000	300 000	0,00%	300 000	300 000
€ / asukas	43,62	52,26	53,5	2,37%	54,57	55,66
Aineistokulut €	121 049	123 900	118 900	-4,03%	121 278	123 703
Aineistokulut € / asukas	5,87	5,99	5,7	-4,84%	5,81	5,93
3. Liikunta						
Liikuntatoiminnan osallistujat	29 943	24 200	36 000	48,76%	36 000	36 000
Siitä soveltavan liikunnan kävijämäärä	17 536	16 000	18 000	12,50%	18 000	18 000
€ / asukas	73,6	81,36	98,99	21,66%	100,97	102,99
4. Nuoriso						
Kävijämäärät	16 789	13 000	18 000	38,46%	18 000	18 000
€ / alle 29-vuotiaat (nuoriso-toimi) netto	44,27	52,56	63,93	21,63%	65,21	66,51
5. Kulttuuri						
Kävijämäärät	7 810	6 800	6 800	0,00%	6 800	6 800

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Yksi nuoriso-ohjaaja (vakanssimuutos)

Yksi kulttuuri-nuoriso-ohjaaja (vakanssimuutos)

50 % iltavahtimestari Lieto-opistolle

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	416	356	409	15,08 %
TOIMINTAKULUT	- 3 764	- 4 184	- 4 835	15,56 %
TOIMINTAKATE	- 3 347	- 3 829	- 4 426	15,60 %

Tekninen lautakunta

Toimialajohtaja Jonas Nylund

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Teknisten palveluiden toimiala vastaa kunnan kiinteästä omaisuudesta eli kiinteistöistä, puistoista, kaduista ja metsistä, vesi- ja viemäriverkostosta, sekä ruoka- ja puhtauspalveluista. Hyvin hoidettu omaisuus tuo kunnalle vetovoimaisuutta ja vähentää hallitsemattomia yllättäviä korjauskustannuksia ja tekee talouden suunnittelusta helpompaa tuleville vuosille. Rakennusten, ulkoalueiden, katujen ja kunnan halki kulkevien teiden turvallisuus on toiminnan ykkösprioriteetti. Myös asiakkaille suoraan annettavat palvelut, kuten kiinteistönhoito, ruokapalvelut ja puhtauspalvelut edistävät kaupunkilaisten hyvinvointia, minkä vuoksi niiden toimivuuden varmistaminen on erittäin tärkeä osa toimintaa.

Vuonna 2025 on ensimmäinen kokonainen vuosi ruoka- ja puhtauspalvelujen organisaatiomuutoksen jälkeen ja tavoitteena on vakiinnuttaa uusi toimintatapa ja siitä saatavat hyödyt. Ruoka- ja puhtauspalvelujen organisaatiomuutokseen sisältyy tulosalueiden yhdistämisen myötä palveluiden kehittäminen, johtamisen vahvistaminen ja tavoitteena on myös sijaiskujen aleneminen. Asiointipisteiden palvelut kuuluvat organisatorisesti teknisten palveluiden hallinnon alle. Tilapalvelussa henkilöstömäärä säilyy samana kuin edellisenä vuotena. Infrapalveluissa tavoitteena on parantaa palautepalvelua ja korvata osittain ostopalveluja toimistoinsinöörin vakanssilla, jonka osalta viime vuoden puolella rekrytointi ei tuottanut tulosta ja alkuvuodesta 2025 haku käynnistetään uudelleen. Infrapuolella hoidettavien pinta-alojen kasvaessa on talousarviossa varauduttu uuden määräaikaisen viheraluehoitajan palkkaamiseen.

Kustannustaso on noussut maltillisesti ja hintojen nousuun vuodelle 2025 ei ole budjetoitu merkittäviä yksittäisiä kustannusnousuja. Energiakustannusten osalta nousuksi on arvioitu noin 4,5 %. Talven lämmitystarve ja aurausten ja hiekoitusten tarve ei ole ennustettavissa, ja se tuo merkittävää epävarmuutta talousarvion tekemiseen, kuten vuosi 2024 on osoittanut. Lisäksi työehtosopimusneuvotteluiden tuloksena sovitut palkkorotukset lisäävät kuluja yli 2 %.

Yhteistyö muiden toimialojen kanssa on keskeistä kustannustehokkuuden saavuttamiseksi. Käyttötalouteen vaikuttaa erityisesti tilojen käyttö ja etenkin loma-aikojen käyttöaste. Vuoden 2025 yhtenä merkittävänä toimenä on energiatehokkuuden parantaminen kaupungin omistamissa kiinteistöissä. Kulutuksen seuranta (sähkö, lämpö, vesi) kehitetään säästökohteiden löytämiseksi ja tehtyjen toimenpiteiden vaikutusten seuraamiseksi.

Vuonna 2025 tehdään sote-kiinteistöjen yhtiöittämisvalmistelu eli tehdään lain vaatima muutos, joka koskee Varhalle vuokrattujen kiinteistöjen yhtiöittämistä, joka on tehtävä 1.1.2026 mennessä.

Kaupungin talouden sopeuttamistoimien johdosta on turhista tiloista pääosin luovuttu, mutta toisaalta kaupungin maanhankinnan myötä kaupungin omistuksessa olevien rakennuksien määrä lisääntyy hetkellisesti. Myös varhaiskasvatuksen nopeasti kasvanut tarve on tuonut uuden ja akuutin haasteen toimitilojen tarpeeseen.

Investointien osalta kaavoitusohjelma vaikuttaa merkittävästi tulevien vuosien infrainvestointeihin ja niiden suunnittelun aikatauluttamiseen, tilatarpeiden muuttuminen sekä kohdekohtaisesti että eri taajamissa on myös merkityksellistä investointien suunnittelun kannalta. Lisäksi erilaiset infran ja tilapalveluiden saneeraustarpeet ja kasvanut korjausvelka, sekä uudet alueet kaupungin rakennettujen alueiden laajentuessa aiheuttaa merkittävää kustannusten kasvupainetta.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVA TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys - Kulut kurissa – ylijäämäinen ja investoinnit mahdollistava talous
Tavoite	Talousarvion toteutuminen suunnitellusti
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys - Osaava ja motivoitunut henkilöstö
Tavoite	Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Unelmien pikkukaupunki - Liikenneyhteydet ja saavutettavuus
Tavoite	Toimialojen hyvä yhteistyö
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Hyvällä palvelulla on kasvot
Tavoite	Kehitetään asiakastytyväisyyssmittareita ja niihin liittyviä toimintamalleja
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Avoin ja oivaltava ote tulevaisuuteen - Haluttu työnantaja
Tavoite	Henkilöstön pysyvyyttä parannetaan
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Unelmien pikkukaupunki - Rakennuskannan kehittäminen ja asumisen vaihtoehdot
Tavoite	Projektihallinnan kehittäminen ja investointien pitkäjänteinen suunnittelu

INVESTOINNIT / ESITYKSET

Teknisten palveluiden toimiala huolehtii lähes kaikista kaupungin investoinneista. Investointeja tehdään kaupungin omaisuuden kunnon parantamiseksi ja toisaalta muiden toimialojen tarpeen mukaan. Keskeisimmät investoinnit liittyvät kaupungin uudisrakennuksiin, rakennuksien korjaushankkeisiin, kunnallistekniikan rakentamiseen ja saneerauksen sekä puistojen, leikkipaikkojen ja yleisten alueiden rakentamiseen. Investointeihin sisältyy myös uusittavan kaluston ja laitteiden kustannukset.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA 2025/2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	14 829	16 309	17 561	7,68 %	17 294	17 467
TOIMINTAKULUT	- 17 704	- 19 092	- 20 014	4,83 %	- 20 608	- 21 020
TOIMINTAKATE	- 2 876	- 2 783	- 2 453	-11,85 %	- 3 314	- 3 553

Tekniset palvelut

Hallinto

Tulosaluejohtaja toimialajohtaja Jonas Nylund

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Teknisten palveluiden hallinto johtaa tulosalueita Toimitilapalvelut, Ruoka- ja puhtauspalvelut, Infrapalvelut, sekä Liedon vesi ja tuottaa laadukkaita toimistopalveluita asiakkaille ja tulosalueille.

Hallinnon tehtäviin kuuluu asiakaspalvelun, toimistopalveluiden, asiakirjahallinnan, taloushallinnan ja laskutuksen järjestäminen. Hallinto valmistelee lautakuntien kokoukset ja vastaa siitä, että päätökset tulevat täytäntöön. Hallinto vastaa talousarvioiden ja tilinpäätösten kokoamisesta ja auttaa tulosalueita talouden seurannassa.

Yhteistyö muiden lautakuntien kanssa on tärkeää ja aikaisempien vuosien tapaan jatketaan yhteiskokouksia kaavoitus- ja rakennuslautakunnan sekä varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnan ja kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunnan kanssa.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Teknisen lautakunnan kokoukset	16	12		100,00%		
Lautakunnan käsittelemät asiat	177	180		100,00%		

Toiminnan tehostamisesta ja ennakoimisesta johtuen pyritään tuomaan asiat lautakunnalle entistä aikaisemmin, jolloin kokousten määrää voitaisiin vähentää. Rekrytointilupien myöntäminen siirtyi kaupungin johtoryhmälle, mikä osaltaan vähentää lautakunnassa käsiteltävien asioiden määrää.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Toimialan hallinnossa työskentelevät toimialajohtaja, teknisen toimen sihteeri, toimistopalveluesimies 50 %

sekä toimistosihteerin 50 %. Vuoden 2023 aikana hallinnon alle siirrettiin asiointipisteen palvelut 2,5 henkilöä.

Lisäksi hallinnossa työskentelee määräaikaisia työntekijöitä ja harjoittelijoita tarpeen ja tarjonnan mukaan. Toimistopalveluesimiehen työaika on jaettu teknisten palveluiden ja kaupunkikehityksen kesken.

Vuonna 2025 eläköitymiset (2 henkilöä) aiheuttavat hallinnossa rekrytointien ja huolellisen perehdyttämisen tarpeen.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT		13	6	-57,69 %
TOIMINTAKULUT	- 431	- 591	- 411	-30,48 %
TOIMINTAKATE	- 431	- 578	- 406	-29,87 %

Toimitilapalvelut

Tulosaluejohtaja toimitilapäällikkö Ville Kivimäki

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Toimitilapalvelujen tehtävänä on huolehtia kaupungin omistamien kiinteistöjen (koulut, päiväkodit, kirjasto, terveyskeskus, virastot/toimistotilat, monitoimi- ym. tilat) rakennuttamisesta, kunnossapidosta, hoidosta ja vuokraamisesta. Tilapalvelut tuotetaan Liedon kaupungin pääosin omana palvelutuotantona.

Lisäksi kaupunki käyttää puitesopimusurakoitsijoita mm. sähkö- ja taloautomaatioasennuksissa.

Infrapalveluluiden kanssa tehdään yhteistyötä päiväkotien ja koulujen pihatoimintojen rakentamisessa sekä kunnossapitotöissä. Investointihankkeiden ohjauksen hoitaa tilapalvelun oma henkilökunta. Hankkeiden valvonnassa käytetään tarvittaessa ulkopuolisia konsultteja.

Käyttäjien huoltopyynnöt siirtyvät kiinteistönhoidon työlistalle sähköisen huoltokirjan välityksellä. Korjausten vasteaikoja voidaan seurata. Tarpeettomista tiloista luovutaan.

Kiireellisissä tehtävissä virka-ajan ulkopuolella tilapalveluilla on 24/7 kiinteistöpäivystys.

Tulevina vuosina kiinnitetään erityistä huomiota rakennusten energian ja veden kulutuksen seurantaan ja vertailuun. Sisäilmaolosuhteisiin kiinnitetään huomiota ylläpidolla ja tarvittavilla korjaustoimenpiteillä, joilla taataan laadukas sisäilma.

Kunnilla on uusiutuvan energian käytön lisäämiselle valtakunnan tason tavoitteet ja aikataulut. Tulevana vuonna jatketaan investointeja öljynkulutuksen vähentämiseksi. Kaupungin hankkima sähköenergia tuotetaan uusiutuvilla luonnonvaroilla.

Kiinteistöjen kunnan laiminlyönti on kasvattanut korjausvelkaa ja tämän trendin taittaminen vaatii henkilöresursseja sekä rahallisia resursseja. (v2010: n.65 000 brm², v2019: n.80 000 brm², kiinteistölistaus 2024: n.100 000 brm²).

Hankkeiden dokumenttien hallinta hoidetaan projektipankin avulla, joka sisältyy huoltokirjan ominaisuuksiin. Projektipankin käyttö mahdollistaa sähköisen aineiston siirron huoltokirjaan.

Vuonna 2024 alkanut uuden Keskuskoulun rakennushanke tulee olemaan mittava rakennushanke tuleville

vuosille. Itse rakennus otetaan käyttöön kesällä 2026 ja aluetyöt jatkuvat pidempään. Varhaiskasvatuksen nopeasti muuttuvat tilatarpeet tuovat oman haasteensa investointien suunnitteluun. Vuonna 2024 toteutettiin uusi Keskikankareen päiväkotikiinteistö Loukisaisten alueelle leasing-sopimuksella. Vuoden 2024 aikana valmistuva varhaiskasvatus- ja kouluverkko selvitys tarkoittaa tulevien vuosien tarpeita. Myös vuonna 2024 toteutettu rakennuskannan kartoitus ja arvonmääritystyö toimii pohjana tulevien hankkeiden priorisoinnille. Sisäiset vuokrat vuodelle 2025 päivitettiin vuonna 2024 tehdyn rakennuskannan arvonmääritysten perusteella.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla	
Toimenpide	Osaava motivoitunut työtyytyväinen henkilöstö		
Mittari	Kehityskeskustelut pidetty kaikkien osalta	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	100,0
Lautakunnan tavoite		Talousarvion toteutuminen suunnitellusti	
Toimenpide	Toimintakulut toteutuvat talousarvion mukaisesti		
Mittari	Toimintakulut toteutuvat talousarvion mukaisesti, muutos enintään 5%. (Arvo = muutosprosentti)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	0,0
Lautakunnan tavoite		Toimialojen hyvä yhteistyö	
Toimenpide	Yhteistyö muiden toimialojen kanssa		
Mittari	Kokoukset sivistyspalveluiden kanssa kpl/v	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	4,0
Mittari	Kokoukset infrapalveluiden kanssa kpl/v	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	2,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Kiinteistöjen lukumäärät	88	88		100,00%		
Kiinteistönhoidon kokonaispinta- alat n. m2	83 101	82 150		100,00%		
Kustannus € / m2				100,00%		
Koulut	34,9	38,2		100,00%		
Päiväkodit	42,8	44,1		100,00%		
Hoito- ja hoivalaitokset	58	59,3		100,00%		
Virastot	35,5	36,6		100,00%		
Kulttuuri, vapaa-aika, liikunta	48	44,1		100,00%		

Yllä olevassa taulukossa TA25 sarakkeessa on esitetty vuonna 2024 tehty koko rakennuskannan kartoitukseen ja arvonmäärittämiseen perustuvat tiedot rakennuksittain ja eurot vuosittain.

Hyvinvointialueen tulisi ilmoittaa vuoden 2024 loppuun mennessä missä kiinteistöissä he jatkavat toimintaa. Mahdollisesti vapautuvien kiinteistöiden osalle suunnitellaan käyttöä, kun Varhalla on saatu sitovat ja lopulliset pitkän tähtäimen tiedot. Vuonna 2025 tehdään yhtiöittämisvalmistelu eli tehdään lain vaatima muutos, joka koskee Varhalle vuokrattujen kiinteistöjen yhtiöittämistä, joka on tehtävä 1.1.2026 mennessä.

Yllä- ja kunnossapitovastuu jatkuu vuokratuissa kiinteistöissä kuten vuonna 2024. Käyttö-, huolto- ja ylläpito-kustannukset sisältyvät hyvinvointialueen vuokraan, joka on määritetty valtiovallan toimesta. Vuokrat ovat kattaneet kustannukset kuluvana vuonna ja budjetointi on tehty tämän mukaisesti.

Vuoden 2024 alkuperäiseen talousarvioon oli budjetoitu vain osa vuokrakohteiden vuokrasta. Vuoden 2024 aikana jouduttiin tämän vuoksi laatimaan muutettu talousarvio, jossa virhe korjattiin. Vuoden 2025 talousarviossa on huomioitu näiden lisäksi Keskikankareen uuden päiväkodin leasing-vuokrat.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Toimitilapalveluiden henkilökunta koostuu toimisto- ja kenttähenkilökunnasta, kaikkiaan 15 henkilöä. Toimistohenkilökuntaan kuuluvat toimitilapäällikkö, rakennuttajapäällikkö, energiapäällikkö, isännöitsijä, tekninen asiantuntija, kunnossapitomestari ja kiinteistömestari. Kenttähenkilökunta koostuu kiinteistöhoitajista ja kiinteistönhoidon ammattihenkilöistä, jotka vastaavat kiinteistöjen ylläpidosta.

Talonrakennusmestarin vakanssille on ilmennyt tarve mutta sitä ei olla esitetty vuodelle 2025. Uutta talonrakennusmestarin vakanssia ehdotetaan todennäköisesti vuodelle 2026. Tällä hetkellä tehtävää hoitaa soveltuvin osin määräaikainen kiinteistönhuollon ohjaaja (ei sisälly ilmoitettuun henkilömäärään). LVI-insinöörin vakanssi täytetään mahdollisesti vuonna 2026, toistaiseksi vakanssin tehtäviä hoitaa soveltuvin osin tekninen asiantuntija.

Osa kiinteistönhoidon työsuoritteista on korvattu ostopalveluna. Hyvinvointialue ei ole tuonut muutoksia kiinteistönhoidon henkilökunnan määrään. Kunnossapitoon ja hallintoon palkataan kesäksi harjoittelija sekä 2...3 kesätyöntekijää. Harjoittelijat ovat olleet hyvä lisävoimavara. Kokemukset ovat olleet erittäin positiivisia.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	5 222	5 693	6 167	8,33 %
TOIMINTAKULUT	- 5 888	- 6 037	- 6 862	13,67 %
TOIMINTAKATE	- 666	- 344	- 695	102,08 %

Ruoka- ja puhtauspalvelut

Tulosaluejohtaja palvelupäällikkö Marianne Rättö.

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Ruoka- ja puhtauspalveluiden vastuualue tuottaa ateria- ja puhtauspalveluita päiväkodeissa, kouluissa ja kaupungin eri kiinteistöissä. Ruokapalveluissa asiakkaina on 12 päiväkotia, 10 koulua, sekä ulkopuolelle tuotettu palvelu Novidalle. Uutena kohteena olemme aloittaneet palvelut Keskikankareen päiväkodissa 1.8.2024 alkaen. Aterioita tuotetaan noin 4300 annosta/päivässä. Puhtauspalvelut tuottaa siivouspalveluita ja siihen läheisesti liittyviä oheispalveluita kaupungin sisäisille asiakkaille 42:ssa kiinteistössä. Siivottavia neliöitä on 55 517 m², joista ulkoistetun palvelun osuus n. 10% , 5701 m².

Ruoka- ja puhtauspalveluissa työskentelee 1.1. 2025 alkaen 86 henkilöä.

Ruoka- ja puhtauspalveluesihenkilöt aloittivat uusissa tehtävissä, kun puhtauspalvelupäällikön tehtävä päättyi elokuussa 2024. Palveluesihenkilöille keskitetään hallinnollisia työtehtäviä kentältä ja yksiköiden esihenkilöt keskittyvät entistä enemmän johtamiseen, perehdyttämiseen ja opastamiseen, sekä päivittäisiin asiakkaisiimme. Uuden organisaation tavoitteena on mahdollistaa kokonaisvaltainen toiminnan ja esimiestyön kehittäminen sekä johtamisen vahvistaminen. Tällä pyritään erityisesti henkilöstön pito- ja vetovoiman parantamiseen. Vuoden 2025 talousarvioon on huomioitu sijaiskustannuksiin vähennystä -26.223€/vuodessa.

Toimintasuunnitelmassa keskeinen asia on saada jalkautettua yhtenäiset toimintatavat ja johtamiskulttuuri ruoka- ja puhtauspalveluissa. Puhtauspalveluissa tarkistetaan työohjeet, siivottavat neliöt ja mitoitus, sekä kilpailutetaan ulkopuolisten palveluntuottajien sopimuksia (3 kpl) ja koneiden ja laitteiden huoltosopimus. Lisäksi kilpailutetaan työvaatteet ruoka- ja puhtauspalveluiden koko henkilöstölle. Ruokapalveluissa tavoitteena on tarjota maistuvaa ruokaa päivittäin asiakkaillemme ja ilahduttaa erilaisilla teemapäivillä ja tietois-kuilla, sekä lisätä somenäkyvyyttä kaupungin käyttämällä alustoilla. Tavoitteena on luoda vakioitu asiakaskysely ruoka- ja puhtauspalveluista ja toteuttaa kysely joka toinen vuosi.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite	Kehitetään asiakastytyväisyysmittareita ja niihin liittyviä toimintamalleja		
Toimenpide	Palvelut ovat asiakas- ja käyttäjälähtöisiä ja huomio heidän tarpeensa.		
Mittari	Ruoka- ja puhtauspalveluiden	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025

	asiakaskysely toteutetaan joka toinen vuosi ja joka toinen vuosi THL:n kouluterveyskysely. (0=edellisen kyselyn tulos taso tai heikompi, 1=positiivinen tuloskehitys)	0,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla	
Toimenpide	Osaava, motivoitunut, pysyvä ja tyytyväinen henkilöstö.		
Mittari	Kehityskeskustelut pidetty kaikkien läsnäolevien osalta. (0=ei toteudu, 1=toteutuu)	Lähtöarvo 12/2024 0,0	Tavoitearvo 12/2025 1,0
Mittari	Liedon kaupungin työtyytyväisyystutkimuksen tulos ruoka- ja puhtauspalveluiden henkilökunnan osalta. (0=edellisen kyselyn tulos taso tai heikompi, 1=parantunut tulos)	Lähtöarvo 12/2024 0,0	Tavoitearvo 12/2025 1,0
Mittari	Lähtöhaastattelut pidetty 100% (0=ei toteudu, 1=toteutuu)	Lähtöarvo 12/2024 0,0	Tavoitearvo 12/2025 1,0
Lautakunnan tavoite		Talousarvion toteutuminen suunnitellusti	
Toimenpide	Toimintakulut toteutuvat talousarvion mukaisesti.		
Mittari	Talousarvion toteutuminen suunnitellusti. (0=budjetoitu taso tai heikompi kate, 1=budjetoidusta tasosta parempi kate)	Lähtöarvo 12/2024 0,0	Tavoitearvo 12/2025 1,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Puhtauspalvelut						
Siivottavien kiinteistöjen lkm	40	39	42	7,69%		
Siivottavat neliöt	53 106	53 706	55 517	3,37%		
Laskennallinen €/ m2/ v (sisältää oheispalvelut)	34,79	37,11	39,03	5,17%		
Ruokapalvelut						
Suoritteiden kpl määrä päiväkodit ja koulut	1 125 035	1 040 219	1 110 023	6,71%		
Yhden suoritteiden keskiarvo hinta/€	3,04	2,89	2,89	0,00%		

Ruokapalvelun hinnoittelu perustuu suoritelaskentaan, joka on yhtenäinen koko kaupungin alueella. Ruokapalvelu tuottaa tilaajan tarpeiden mukaisesti kaikki päivittäin tarvittavat ateriat sekä tilaustarjoilut. Erilaiset

ateriat yhteismitallisetään suoritekertoimilla suoritteiksi; 1 lounas = 1 suorite, muille tuotteille on määritelty lukuarvo sen suhteellisena osuutena lounaasta esim. aamupala on 0,5 suoritetta ja erityisruokavalio on 1,5 suoritetta. Ruokapalvelusta laskutetaan toteutuneen ateriatilausmäärän mukaisesti kerran kuussa. Arvio suoritelmäärästä perustuu varhaiskasvatuksen ja sivistystoimen antamiin ruokailijamääriin.

Puhtauspalveluiden neliöhinta perustuu toimintakuluihin. Toimintakulut jaetaan siivottavien neliöiden määrällä, jolloin saadaan yhden siivottavan neliön hinta, silloin kun tavoitellaan nollakatetta.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Ruoka- ja puhtauspalveluissa työskentelee yhteensä 86 vakituista henkilöä, joista osa tekee lyhyempää työaikaa. Palkkakustannus on 83,5 htv; josta ruokapalveluiden osuus 40,8 htv ja puhtauspalveluiden 42,7 htv. Ruoka- ja puhtauspalveluiden henkilömäärä on ennallaan verrattuna vuoden 2024 tasoon, koska vapautuneita tehtäviä on täytetty osin sisäisin siirroin.

TALOUS

Ruoka- ja puhtauspalvelut yhteensä

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	5 119	5 171	5 616	8,62 %
TOIMINTAKULUT	- 4 843	- 5 147	- 5 542	7,68 %
TOIMINTAKATE	276	24	74	207,28 %

1 000 €	TP 2023	MTA 2024	TA 2025	Muutos % TA2025/2024
Ruokapalvelut				
TOIMINTATUOTOT	3 344	3 217	3 457	7,48 %
TOIMINTAKULUT	- 3 024	- 3 154	- 3 375	7,02 %
TOIMINTAKATE	321	63	82	30,21 %
Puhtauspalvelut				
TOIMINTATUOTOT	1 777	1 954	2 159	10,49 %
TOIMINTAKULUT	- 1 848	- 1 993	- 2 167	8,72 %
TOIMINTAKATE	- 70	- 39	- 8	-79,66 %

Infrapalvelut

Vs tulosaluejohtaja vesihuoltopäällikkö Aki Teini (sijaistus syksyllä 2024)

(Tulosaluejohtaja infrapalvelupäällikkö Mira Rekola vapaalla 07-11/2024)

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Infrapalvelut -tulosalue vastaa infratekniikan sekä liikenteenohjauksen suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä yleisten alueiden kunnossapitopalveluiden tuottamisesta (kadut, puistot, leikki- ja viheralueet, torit, matonpesupaikat, maa- ja metsätilat). Lisäksi vastuualueen tehtäviin kuuluu mm. hulevesiverkosto, katuvalaistus, maankaatopaikan ylläpito, kunnan yksityistieasiat ja jätehuoltotehtäviä. Infrapalvelut vastaa myös hylättyjen ajoneuvojen, kaivu-, sijoitus- ja käyttöluopien viranomaistehtävistä.

Kunnallistekniikan suunnittelun valmistelu sekä yleissuunnittelu tehdään yhteistyössä kaupunkikehityksen kanssa. Infrapalvelut ja Liedon Vesi tekevät tiivistä yhteistyötä mm. kunnallistekniikan suunnittelussa ja rakennuttamisessa.

Tila- ja sivistyspalvelun kanssa tehdään yhteistyötä päiväkotien ja koulujen pihatoimintojen kehittämisessä. Infrapalvelut suunnittelee ja toteuttaa pihojen leikkivälineiden hankinnat ja vastaa kunnossapidosta. Leikkivälineiden turvallisuutta seurataan säännöllisesti ja vuosittain tehdään tarkempi kuntokartoitus. Pitkän aikavälin kunnostussuunnitelmaa seurataan ja päivitetään tarvittaessa.

Vuonna 2025 jatketaan hulevesiverkoston suunnittelua ja saneerausta. Valmistaudutaan myös yhteistyöhön Liedon Veden saneerauskohteissa hulevesien osalta. Hulevesialtaita toteutetaan uusien kaava-alueiden rakentamisen yhteydessä ja niiden maisemointi-/istutustyöt tehdään omana työnä.

Siltahankkeissa saneeraussuunnitelmat ovat valmistuneet Ojamaantien sekä Palovuorentien siltojen osalta ja vuonna 2025 varaudutaan saneeraukseen. Muiden siltojen kuntotarkastuksia sekä saneeraussuunnitelmia jatketaan.

Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmassa liikenneturvallisuus, arkiliikunnan edistäminen ja esteettömyys ovat nousseet kehittämiskohteiksi. Liedon liikenneturvallisuusryhmä kokoontuu vuosittain ja laaja-alaisessa ryhmässä käsitellään esiin nousseita liikenteen haasteita. Uusien kevyenliikenteenväylien rakentaminen edistää kevyenliikenteen turvallisuutta. Olemassa olevia väyliä kartoitetaan ja toteutetaan tarvittaessa turvallisuutta parantavia ratkaisuja.

Seudullista yhteistyötä tehdään ELY:n ja lähikuntien kanssa liikenteen alueella; MAL-sopimuksen tavoitteiden toteuttaminen.

Kunnallistekniikan toteutuskohteita ovat Matintalo 4 asemakaava, Haapakummuntien jatke, Tammentaan asemakaava ja Säskyläntie-Arosuontie työpaikka-alue. Suunnittelukohteita ovat Huoltomiehentien asemakaava, Sillilä 4 asemakaava, Tyllin alueen muutos ja laajennus sekä VT10 risteysalueiden (Huoltomiehentie ja Saukonojantie) tiesuunnitelmien jatkaminen. Suunnittelun aikataulu on riippuvainen kaavakäsittelystä. Olemassa oleville kaava-alueille rakennetaan uusia tai saneerataan nykyisiä väyliä. Vuoden 2025 uusia väyläkohteita ovat Salimäentien jatkon ja kevyenliikenteen väylän rakentaminen sekä Tammen alueen jkp:n jatkaminen ja Viertolan alueen liikennejärjestelyjen muutos. Loukinaistentien kunnostaminen toteutetaan yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa, jonka jälkeen Loukinaistentie siirtyy sopimuksella kokonaisuudessaan kaupungin hallittavaksi vuonna 2025. Uudet alueet ja kadut lisäävät merkittävästi kunnossapitotarvetta.

Katuvalaistuksen saneerausta jatketaan. Pääpaino on edelleen nykyisten kaasunpurkausvalaisimien vaihtaminen ledeiksi. Kaasunpurkauslamppujen saatavuus on loppumassa ja ledillä päästään huomattaviin energiansäästöihin kaasupurkausvalaisimiin verrattuna. Led-valaisimien valaisinkohtaisten ohjainlaitteiden asentaminen toteutetaan saneerauksen yhteydessä.

Sorateitä asfaltoidaan vuosittain ja vanhoja asfalttipintoja uusitaan. Investoinnilla tavoitellaan liikenneturvallisuuden parantamista sekä tienhoidon helpottamista kunnan eri osa-alueilla. Kustannusten nousun ja lisääntyneiden alueiden vuoksi laskennallinen asfaltointivelka on kasvussa. Osalla sorateistä tie- ja hulevesirakenteet vaativat saneerausta ennen asfaltointia.

Metsänhoitotyötä jatketaan vuonna 2021 valmistuneen metsänhoitosuunnitelman mukaisesti. Luonnon monimuotoisuus otetaan huomioon esim. maisemaniittyjen osalta. Yleisten alueiden (viheralueet ja kadut) kunnossapito toteutetaan sekä oman henkilöstön että urakoitsijoiden toimesta. Työtä valvotaan oman henkilökunnan toimesta.

Käytössä olevaa kalustoa uusitaan edelleen nykytarpeiden ja -vaatimusten mukaiseksi. Puistotoimelle ja kunnossapidolle hankitaan uutta pienkalustoa alueiden hoitoon.

Kaupungin kasvu tuo haasteita. Henkilöstön määrämuutokset vuosina 2021-2023, 15 henkilöstä 16

henkilöön (liikuntatoimen henkilöt eivät mukana) ja samana aikana hoidettavien alueiden määrien kehitys on ollut:

Metsät 2011-2023, 687 ha – 940 ha

Puistot ja viheralueet 2017-2023, 182300 m² – 187000 m² ja lisäksi kasvaneet katuviheralueet.

Katuvalaisimet 2011-2024, 3950 kpl – 5300 kpl

Kadut 2010-2023, 120 km – 148 km

Kevytväylät 2010-2023, 55 km – 66 km

Leikkipuistot 2021-2023, 39 kpl – 41 kpl

Hulevesiviemäreitä 2011-2023, 105 km – 143 km

Rahalliset resurssit ja henkilöstömäärä säilynyt tuona ajanjaksona lähes samana, joka tarkoittaa tehokkuuden kasvua.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Kehitetään asiakastytyvyyttä ja niihin liittyviä toimintamalleja	
Toimenpide	Toimiva palautepalvelu		
Mittari	Palautteeseen vastaamisen vasteaika (vko)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		1,0	1,0
Lautakunnan tavoite		Osaava, motivoitunut ja työtyytyväinen henkilöstö	
Toimenpide	Osaava, motivoitunut, pysyvä ja työtyytyväinen henkilöstö		
Mittari	Kehityskeskustelut pidetty (%)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		100,0	100,0
Mittari	Työtyytyväisyystutkimuksen tulos (0-5)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	
Mittari	Lähtöhaastattelut pidetty (%)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		100,0	100,0
Lautakunnan tavoite		Talousarvion toteutuminen suunnitellusti	
Toimenpide	Toimintakulut toteutuvat talousarvion mukaisesti		
Mittari	Käyttötalouden toimintakulut toteutuvat talousarvion mukaisesti, muutos enintään +/-5 %	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	5,0
Mittari	Talousarviossa hyväksytyjen investointikohteiden toteutuminen 50-100 %	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	100,0
Lautakunnan tavoite		Toimialojen hyvä yhteistyö	
Toimenpide	Yhteistyö muiden toimialojen kanssa		

Mittari	Kokoukset kaupunkikehityksen ja Liedon Veden kanssa kpl/v	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		40,0	40,0
Mittari	Kokoukset sivistys- ja tilapalvelujen kanssa kpl/v	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		2,0	2,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Puistot ja viheralueet m2	187 000	187 000	188 000	0,53%	189 000	189 000
Metsät ha	940	938	940	0,21%	940	940
Katuvalaisimet kpl	5 300	4 600	5 350	16,30%	5 400	5 400
Yksitystiet, avustuspäärahana €	144 900	158 000	158 000	0,00%	160 000	160 000
Keskimääräinen kunnossapito-avustus €/km	600	700	700	0,00%	710	710
Hulevesilinjat km	143	143	144	0,69%	144	145
Liikenneväylät						
Kaavatiet km	148	152	153	0,65%	154	155
Kevyenliikenteenväylät km	66	69	69	0,00%	70	70

Uusien kaava-alueiden ja väylien rakentaminen lisää suoritteiden määrää ja vaikuttaa suoraan käyttötalouden kunnossapitotarpeen lisääntyessä. Valaistuksen uusiminen lisää jonkin verran valaisimien määrää, koska led-valaisimien tiheys on suurempi kuin vanhojen valaisimien. Vuonna 2025 uusia ylläpidettäviä kohteita ovat Tammentaan alue, Matintalo 4 sekä Haapakummuntien jatke, Salimäentien jatko ja jkp sekä Loukineaistentie kokonaisuudessaan. Lisäksi Kehätien nelikaistaistamisen yhteydessä kaupungin vastuulle on siirtynyt meluaitojen sekä Itäsippaantien hulevesialtaan kunnossapitoa. Vuonna 2025 toteutetaan uusia kaava-alueita sekä väyliä.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Vuonna 2025 on tarve palkata uutta henkilöstöä. Osa palveluista ostetaan ulkopuolisilta konsulttiyrityksiltä, riippuen rekrytoitavien henkilöiden osaamisesta ja hankkeiden määrästä. Talvikunnossapito ja kadunvarsinii-tot ostetaan kokonaisuudessaan ulkopuolisilta urakoitsijoilta.

Vakinaisen henkilöstön määrä oli vuoden 2024 heinäkuussa 16 henkilöä. Henkilöstön määrän kehitys on ollut maltillista. Hoidettavien alueiden lisääntymisen ja vuodenaikojen (kevät, kesä ja syksy) työllistävyyden

johdosta tarvitaan kausityöntekijöitä 4-5 henkilöä n. 7 kk:n ajaksi. Henkilöressurssien lisäämiseksi on talousarviossa huomioitu yhden määräaikaisen viheraluehoitajan palkkaaminen kasvaneiden kaava-/hoitoalueiden vuoksi. Ehdotus kunnossapitotyönjohtajan vakanssin perustamiseksi on siirretty vuoteen 2026.

Toimistoinsinöörin haku keskeytettiin 2024 ja haku toteutetaan uudelleen 2025. Vakanssi on perustettu 2024.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	67	74	172	133,15 %
TOIMINTAKULUT	- 2 933	- 3 063	- 3 200	4,46 %
TOIMINTAKATE	- 2 867	- 2 990	- 3 028	1,29 %

Liedon vesi

Tulosaluejohtaja vesihuoltopäällikkö Aki Teini

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Liedon Vesi toimittaa laadukasta talousvettä häiriöttä kuluttajille ja johtaa jätevedet häiriöttä jätevesien puhdistuslaitokselle Kakolanmäen kalliopuhdistamoon. Käyttövesi ostetaan Turun Seudun Vesi Oy:ltä, vuotuinen kulutus on n. 1,15 Mm³.

Pääosa Tarvasjoen talousvedestä johdetaan Liedosta paineenkorotusaseman kautta kuluttajille. Tarvasjoen pohjoisosiin talousvesi (n. 25 000 m³) ostetaan Parravahan Vesi Oy:ltä. Tarvasjoen varavesiyhteys on Pöytyän ja Auran verkostosta, varavesiyhteys Lietoon on Aurasta Päivästäntien kohdalla.

Talousvedestä otetaan 3 kpl verkostonäytteitä näytteenottosuunnitelman mukaisesti kahden viikon välein, sekä lisäksi TSV Oy ottaa tuloksia viikoittain koko veden tuotanto- ja siirtolinjalta. Ajantasaiset tulokset ovat nähtävillä Liedon Veden nettisivuilla.

Liedon Vesi hoitaa omana toimintana jakeluverkostoa ja toteuttaa uusien liittyjien liitostyöt. Sekä Liedossa että Tarvasjoella on toiminnassa oleva vesitorni eli ylävesisäiliö. Jätevesi johdetaan kunnan alueella viemäriverkostoa pitkin Kaarinan kaupungin rajalle ja edelleen Kaarinan kautta Turun seudun puhdistamo Oy:n Kakolanmäen kalliopuhdistamoon. Auran sekä Marttilan jätevedet johdetaan siirtoviemäriinjoja pitkin Liedon viemäriverkostoon ja siitä edelleen Kaarinaan. Omana toimintana hoidetaan kaupungin viemäriverkostoa ja pumppaamoita.

Liedon Vesi perii liittymismaksua vesi- ja jätevesiviemäriin liittymisestä. Ok-taloista (AO-tontit) on kiinteä liittymismaksu ja rivi-, kerrostalot, teollisuus- sekä palvelurakennukset lasketaan tapauskohtaisesti perustuen todellisiin rakennettaviin neliöihin. Ok-talojen osalta liittymishinnat ovat nähtävillä jo tontin myynnin yhteydessä.

Asiakkailta peritään kulutusmaksua talousvedestä ja jätevedestä vedenkulutuksen mukaan. Etäluettavia vesimittareita asennetaan kaikkiin uusiin kohteisiin. Lisäksi peritään erillisillä sopimuksilla jäteveden siirtomaksuja Auran ja Marttilan kunnilta sekä Saukonojan vesihuolto –osuuskunnalta. Turun Seudun Puhdistamo laskee Auran sekä Marttilan kunnan jätevesimaksut suoraan ko. kunnalta. Saukonojan vesihuolto-osuuskunnan maksu sisältää sopimuksen mukaiset investointikulut Liedon Vedelle.

Vuoden 2024 alussa voimaan tulleen sprinklerisopimuksen mukaan sammutusveden käytöstä laaditaan sopimus ja peritään käyttömaksu.

Vesi- ja viemärijohtojen osalta toiminta-aluekartta on päivitetty v. 2023 lopussa. Kaarinan viemäriverkoston ongelmien johdosta koko viemäriverkosto on mallinnettu (Fluidit Oy) ja neuvottelut käynnissä Turun Vesi- huolto Oy:n kanssa mahdollisesta osan jätevesien johtamisesta Turun verkostoon esim. Metsämäen kohdalla. Lisäksi kasvavien jätevesimäärien johdosta suunnitteilla on Hakula - Loukinainen välin uusi paineviemäri, jolla Auran ja Naapurin Maalaiskanan jätevedet johdettaisiin suoraan Loukinaisten pumppaamolle.

Tarvasjoen vesitornin saneeraus on tarkoitus toteuttaa v. 2026.

Turun Seudun Vesi Oy ja Turun seudun puhdistamo Oy osakassopimusmuutokset aiheuttavat lisääntyviä kustannuksia mm. investointien osalta. Liedon omistusosuus TSP:ssä kasvoi lisääntyneiden jv-määrien sekä pitoisuuksien vuoksi. v. 2024 alusta voimaan tuli uusi taksa.

Veden kulutukseen vaikuttaa monet asiat. Energian hinnan kallistuminen on vaikuttanut myös veden kulutukseen, kun kuluttajat ovat vähentäneet lämpimän veden käyttöä. Vuodelle 2025 esitetään perusmaksun käyttöönottoa, muuten kaikki kiinteät kulut, kuten palkkakulut ja erilaiset ohjelmistokulut pysyvät samoina kulutusmääristä riippumatta. Vesimaksuissa perusmaksujen tulisi ainakin jollakin tasolla vastata kiinteiden kulujen osuutta, joka Suomen Vesihuoltolaitoksilla on keskimäärin noin 50 %.

Liedon Vesi on osana Turun seudun vesihuoltolaitoksia sitoutunut yhteiseen ympäristöohjelmaan:

- Edistämme YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista
- Toimimme yhteiskunnan ja ympäristön hyväksi
- Toimimme energiatehokkaasti
- Toimimme vaatimuksia paremmin
- Lisäämme yhteistyötä ja osallisuutta

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Kehitetään asiakastyytyväisyyksmittareita ja niihin liittyviä toimintamalleja	
Toimenpide	Toimiva palautepalvelu		
Mittari	Palautteeseen vastaamisen vasteaika	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025

	(vko)	1,0	1,0
Toimenpide	Vesihuollon katkoksista aiheutuvat haitat asiakkaille		
Mittari	Vedenjakelun häiriöt putkirikoista joh- tuen (tavoite alle 3 kpl/v, 0 = erinomainen, 3 = kohtuullinen))	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		3,0	0,0
Lautakunnan tavoite	Kiinnitetään huomiota henkilöstön tehtäväkuviin ja työmääriin kehityskeskustelujen ja koulutuksen avulla		
Toimenpide	Osaava, motivoitunut, pysyvä ja työtyytyväinen henkilöstö		
Mittari	Kehityskeskustelut pidetty (%)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	100,0
Mittari	Työtyytyväisyystutkimuksen tulos (asteikko 0...5)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	5,0
Mittari	Lähtöhaastattelut pidetty (%)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	100,0
Lautakunnan tavoite	Talousarvion toteutuminen suunnitellusti		
Toimenpide	Toimintakulut toteutuvat talousarvion mukaisesti		
Mittari	Käyttötalouden toimintakulut toteutuvat talousarvion mukaisesti, muutos enintään +/- 5 %	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	5,0
Mittari	Talousarviossa hyväksytyjen investointikohteiden toteutuminen 50 - 100 %	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	100,0
Lautakunnan tavoite	Toimialojen hyvä yhteistyö		
Toimenpide	Yhteistyö muiden tulos- ja toimialojen kanssa		
Mittari	Kokouksen kaupunkikehityksen ja infra- palvelujen kanssa kpl/v	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	40,0
Mittari	Uusi mittari	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Siirtomaksu /m3 (alv 0%)	0,12	0,12	0,12	0,00%	0,13	0,13
Investointimaksu	1	1	1	0,00%	1	1
Puhdasvesitaksa /m3 (alv 0%)	2,31	2,54	2,54	0,00%	2,6	2,65
Jätevesitaksa /m3 (alv 0%)	2,42	2,66	2,66	0,00%	2,7	2,75
1. Verkkoon pumpattu vesi, m3						
Lieto	1 088 129	1 150 000	1 150 000	0,00%	1 150 000	1 150 000
Parravaha	23 125	25 000	24 500	-2,00%	24 500	25 000
2. Verkkoon pumpattu jätevesi, m3						
Lieto	1 244 059	1 250 000	1 260 000	0,80%	1 270 000	1 280 000
Aura	536 379	540 000	540 000	0,00%	545 000	545 000
Marttila	64 143	65 000	65 000	0,00%	66 000	67 000
Saukonojan VOK	11 923	12 600	12 200	-3,17%	12 300	12 400

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Liedon Veden vahvuus on 9 vakituista henkilöä: Vesihuoltopäällikön lisäksi vesihuoltoinsinööri, vesihuoltomestari, 2 vesihuoltosihteeriä sekä 4 laitosmiestä. Laitosmies Jesse Kastman on suorittanut 1,5 vuotisen erityisammattitutkinnon, järjestelyvaraerien tarkastelun yhteydessä tehtävänimike muutettiin vesihuoltomestariksi.

Lisäksi verkostotietojen päivittämiseen on varattu yhden määräaikaisen henkilön palkkavaroja 50% Taloushallinto on pääosin edelleen tulosalueen hoidossa, mutta kaupungin hallintopalveluiden talousosaston tukeamana. Lisäksi Liedon Veden ja mittausstoimen kanssa yhteisen henkilön 50% palkka on mukana v.2025 kustannuksissa. V.2023 lopussa uusi henkilö aloitti ko. tehtävässä ja vastaa johtokarttojen päivityksestä ja kirjoittaa uusia linjoja. Vastaa myös Liikenne- ja viestintäministeriön asettamien vaatimusten mukaisista johtokarttojen toimituksista valtakunnalliseen johtotietojärjestelmään. Liedon vesi myy ylläpitopalveluita Liedon Lämpö Oy:lle.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA 2025/2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	4 418	5 359	5 601	4,51 %		
TOIMINTAKULUT	- 3 580	- 4 254	- 3 999	-5,98 %		
TOIMINTAKATE	838	1 105	1 601	44,92 %		

Kaavoitus- ja rakennuslautakunta

Toimialajohtaja Jani Kreula

TOIMIALAJOHTAJAN KATSAUS

Kaavoitus- ja rakennuslautakunta jatkaa kaupungin rakentamismahdollisuuksien edistämistyötä ja tonttitarjontaa keskeisiltä paikoilta. Tontinmyynti painottuu vuonna 2025 omakotitonttien ja yritystonttien myyntiin ja vuokraukseen. Raakamaata hankitaan aktiivisesti Liedon keskeisiltä alueilta Liedon maapoliittisen ohjelman ja yleiskaavan mukaisesti muodostamaan alueellisia kokonaisuuksia. Kaavoitusta edistetään Liedon keskeisimmille alueille ja lupakäsittely rakennusvalvonnassa ja ympäristönsuojelussa on nopeaa ja asiakasläh- töistä.

Liedon kaupungin väestö kasvaa muuttovoiton kautta. Luonnollinen väestönkasvu (syntyvyys/kuolleisuus) kaupungissa on hidasta väestön yhä ikääntyessä. Työikäisten riittävästä osuudesta huolehtiminen huoltosuh- teen heikentyessä on kaupungin keskeisiä tavoitteita (kasvun strategia). Talouden yhä kiristyessä ja talouden liikkumavaran edelleen supistuessa korostuvat kaupungin tulonmuodostuksen keskeiset tekijät eli verotulot ja maksutuotot. Tuloveron ja taksojen nostaminen leikkaa yksityistä kysyntää, niinpä huomio kiinnittyikin tulevaisuudessa yhä enemmän yhteisö- ja kiinteistöverotuottoihin sekä työpaikkojen määrän lisäämiseen. Yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi ja uusien yritysten houkuttelemiseksi tulee Liedossa varmistaa riittävä ja monipuolinen yritystonttien tarjonta, liikenteen sujuvuus, kaavoitus- ja lupaprosessien joustavuus ja nopeus sekä tukea yritysten työvoiman saantia kaupungin käytettävissä olevin keinoin.

Kaupungin asuintonttien tuotantoa ja tarjontaa painotetaan suunnitelmavuosina ensisijaisesti nykyisten kaava-alueiden luonteille laajennusalueille: Kirkonseudulla Sillilän, Loukinaisissa Matintalon ja Asemanseu- dulla Tammentaan alueille.

Strategista tavoitetta Liedon keskustan kehittämiseksi tuetaan mahdollistamalla riittävä ja taloudellisesti kannattava rakennusoikeuden määrä ydinkeskusta-alueen kerrostalotonteille. Keskustan kehittämissuunni- telmaa laaditaan ohjaamaan alueen tulevaa maankäyttöä ja asemakaavoitusta. Joukkoliikenteen toimivuutta tarkastellaan vuoden kuluessa yhdessä Turun joukkoliikennetoimiston kanssa ja mahdollisuuksia reittien muutokseen selvitetään (huomioidaan työpaikka-alueet ja uudet asuinalueet).

Toimenpiteet

- Kanta-Liedon sekä Maaria-Ilmaristen osayleiskaavatöitä jatketaan kattaen lähes koko Liedon alueen (pois lukien Tarvasjoen alue) pyrkimyksenä saada päätöksentekoon vuoden 2025 aikana.
- Kanta-Liedon osayleiskaava 2035 tehdään yleiskaavan tarkistuksena, jossa haetaan asemakaavoituksen piirissä oleville taajamille tulevaisuuden laajennusalueita rakennemallin ja maakuntakaavan hengessä.
- Tarvasjoen energiatuotantopuistojen osayleiskaavalla selvitetään uusiutuvaan energiatuotantoon soveltuvia alueita Tarvasjoen strategisen yleiskaavan hengessä.
- Yliskulmalle varaudutaan asemakaavan laatimiseen ohjelmakauden loppupuolella.
- Taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaava on lainvoimainen, joten valtatie 10 käännön maastokäytävään voidaan ottaa tarkemmin kantaa yleiskaavatyössä.
- Asemakaavoituksessa painopiste on kaupungin kaikkien taajamien kehittämisessä ja pientaloalueita kaavoitetaan Asemanseudulle, Ilmarisiin, Kirkonseudulle sekä Loukinaisiin. Vuoden keskeisimmät pientalokaavat ovat Sillilän sekä Matintalon kaavat. Tarvasjoella olevaa tonttivarantoa markkinoidaan aktiivisesti.
- Keskustan ja jokirannan alueen kehittämistä jatketaan yhteistyössä teknisen toimen kanssa sekä alueen maanomistajien kanssa. Jatketaan keskusta-alueen kehittämissuunnittelua sidosryhmien kanssa.
- Raakamaata ja kiinteistöjä hankitaan Liedosta keskeisiltä alueilta tarjonnan mukaisesti.
- Tontinluovutuksessa jatketaan vuokrauksen mahdollistamista (vuosivuokra 5 % pääoma-arvosta).
- Yhteyksiä liikenneverkon toimivuuden ja turvallisuuden lisäämiseksi parannetaan.
- Yritystontit sijaitsevat Avantin, Liedon Portin (Asemanseutu) ja Tyllin /Tarvasjoki) alueilla ja niiden tarjontaa parannetaan.
- Rakennuskantaselvitys jatkuu 2025 loppuun saakka.
- Tontinmyyntituottoja sekä kaavoitus- ja rakennuslautakunnan alaista toimintaa seurataan lautakunnassa kuukausittain.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVIK TAVOITTEET

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Unelmien pikkukaupunki - Liikenneyhteydet ja saavutettavuus
Tavoite	Kanta-Liedon osayleiskaava 2035	
Tavoite	Keskustan kehittäminen	
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä		Talouden ja toiminnan kehys - Asukas- ja työpaikkamäärän kasvun edistäminen
Tavoite	Rakentamisen edellytysten turvaaminen	

Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Lietolainen on aktiivinen, osaava ja onnellinen - Luonnonläheinen Lieto
Tavoite	Hyvinvoiva ympäristö
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Talouden ja toiminnan kehys - Asukas- ja työpaikkamäärän kasvun edistäminen
Tavoite	Uusien asuin- ja työpaikkatonttien kaavoittaminen
Strategian painopiste ja kriittinen menestystekijä	Henkilöstö & osaaminen - Osaava johtaminen, lähijohtaminen ja yleisjohtaminen
Tavoite	Toimialojen yhteistyö

INVESTOINNIT / ESITYKSET

Kustannuspaikka	Irtaimistotyyppi	TA 2024	TA 2025	TS 2026	Perustelu hankinnalle
	Maanhankinta	2,0 M€	2,0 M€	2,0 M€	Kaupungin suunnitelmallinen maankäyttö
6030	Mittauslaitteisto		10 000		
6030	Pakettiauto		10 000		

Turun kaupunkiseudun maankäytön yhteistyöryhmän kaupunkiseutusunnitelmatyö ja projektipäällikön budjetti 13 kunnan kesken vuodelle 2025 on 415 000 euroa. Liedon osuus on 22 000 €.

Esitetään Liedon keskustan kehittämissuunnitelman selvitys ja suunnittelupalkkioihin 100 000 €.

Toimistopalveluesimies eläköityy 9/2025. Kyseessä on tärkeä virka Liedon kaupungissa ja esitetään yhdessä teknisen lautakunnan puoleksi uuden henkilön rekrytointia niin, että päällekkäisyyttä tulisi 6 kk nykyisen viranhaltijan kanssa. Kustannusvaikutus 12 160 €.

Mittauspalveluille esitetään hankittavaksi uusi mittalaitteisto puoleksi Liedon veden kanssa 10 000 € Mittauspalveluille esitetään hankittavaksi käytetty pakettiauto puoleksi Liedon veden kanssa 10 000 €.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA 2025/2024	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT	3 289	2 883	3 098	7,49 %	2 978	3 008
TOIMINTAKULUT	- 2 664	- 1 872	- 2 185	16,76 %	- 2 263	- 2 308
TOIMINTAKATE	624	1 011	913	-9,68 %	715	700

Kaavoitus- ja mittaustoimi

Toimialajohtaja Jani Kreula

Kaavoituspäällikkö

Mittaussinööri Juha Järvinen

Paikkatietosuunnittelija Tuomo Hynynen

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Kaavoituksen tavoitteena on tuottaa ja ylläpitää korkealaatuista rakennettua ympäristöä, joka tarjoaa asukaille vaihtoehtoisia asuin-, työpaikka- ja virkistysalueita. Mittaustoimi tuottaa maaomaisuuden hallintaan, kiinteistöjen muodostamiseen ja paikkatietoihin liittyviä palveluja.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite		Uusien asuin- ja työpaikkatonttien kaavoittaminen	
Toimenpide	Asemakaavoitetaan tontteja asukkaiden ja yritysten erilaisiin tarpeisiin.		
Mittari	Myytyjen tonttien tuotto (€)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	1 700 000,0
Mittari	Vuokratuotto (€, kumulatiivinen)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	900 000,0
Mittari	Uusien asemakaavojen ok-tonttien lukumäärä (tontinluovutusohjelma)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	35,0
Mittari	Uusien asemakaavojen yhtiömuotoisten tonttien kerrosala	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	20 500,0
Mittari	Uusien asemakaavojen yritystonttien pinta-ala (ha)	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		0,0	15,0
Lautakunnan tavoite		Kanta-Liedon osayleiskaava 2035	
Toimenpide	Yleiskaavaehdotus valmistunut 2025		
Mittari	Yleiskaavan valmiusaste (1=alustava luonnos hyväksytty, 3=luonnos hyväksytty, 5=ehdotus hyväksytty)	Lähtöarvo 12/2023	Tavoitearvo 12/2025
		1,0	5,0
Lautakunnan tavoite		Keskustan kehittäminen	
Toimenpide	Valtuustoaloite keskustan kehittämishankkeesta. Yleissuunnitelman laatiminen keskustan kehittämisestä.		
Mittari	Suunnittelu aloitettu (1=alustava	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025

	luonnos hyväksytty lautakuntatasolla, 2=selvitykset tehty, 3=ylesissuunnitelma hyväksytty lautakunnassa)	0,0	3,0
Lautakunnan tavoite		Rakentamisen edellytysten turvaaminen	
Toimenpide	Aktiivinen maanhankinta ja kaavoitus		
Mittari	Maanhankintaan käytetty €	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		1 100 000,0	2 000 000,0
Mittari	Maata hankittu ha	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025
		32,0	30,0
Toimenpide	Aktiivinen maankäyttöpolitiikka		
Mittari	Väkiluvun kasvu	Lähtöarvo 4/2024	Tavoitearvo 12/2025
		160,0	

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Luovutettujen tonttien lukumäärä yhteensä, joista	26	33	44	33,33%	31	
- Omakotitontteja	21	28	23	-17,85%	28	
- Rivitalotontteja	5	3	5	66,66%	2	
- Kerrostalotontteja	0	2	1	-50,00%	1	
- Yritystontit			15	100,00%		

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Ei muutoksia henkilöstön määrään vuonna 2025.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	3 063	2 638	2 867	8,70 %
TOIMINTAKULUT	- 2 071	- 1 194	- 1 446	21,13 %
TOIMINTAKATE	992	1 444	1 421	-1,58 %

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu

Vastaava rakennustarkastaja Niklas Järvi

Ympäristöpäällikkö Milla Suutari

TULOSALUEEN KUVAUS JA TOIMINTASUUNNITELMA

Tulosalue huolehtii rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun keinoin elinympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta.

Rakennuskantaselvitysprojektia hoitaa kokoaikainen projektityöntekijä. Näin rakennusvalvonnan lupa- ja kaavasihteerin vakanssi on saatu täytettyä vakituisella työntekijällä. Vanhojen rakennuslupien digitointihanketta (307098) jatketaan ja hankkeeseen varataan 20 000 euron hankintamääräraha palkkakuluja varten.

Vuonna 2025 voimaantuleva uusi rakentamislaki korvaa nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain. Lakimuutos lisää koulutustarpeita rakennusvalvonnan koko henkilöstön osalta vuoden 2025 aikana. Koulutukseen varataan 7000 euroa.

Talousarviossa huomioidaan edellisten vuosien tapaan Lupapisteen käyttömaksut sekä Littoistenjärven hoitoon mahdollisesti kohdistuvat kustannuspaineet mm. vesiruton ja mahdollisten muiden vieraslajien torjunnan osalta. Rahaa varataan myös maalla kasvavien vieraslajien torjuntaan mobiilipeli Crowdsorsan hankinnan muodossa, joka tehdään yhdessä kaupungin viheryksikön kanssa. Vuonna 2024 aloitettiin Varsinais-Suomen Helmikunnat II-hankeessa Maunulan ja Teijulan alueen perinnebiotooppien hoito. Niittyjen ja ketojen ylläpito on pitkäjänteistä työtä, joten hoitotyön jatkoon varataan myös rahaa. Ympäristönsuojeluun palkataan määräaikainen työntekijä vuoden 2025 aikana.

Ympäristönsuojelun painopisteitä vuonna 2025 ovat nitraattiasetuksen noudattamisen valvonta sekä tiedottamisen lisääminen kaupungin nettisivuilla ja some-kanavilla.

TOIMENPITEET JA MITTARIT

Lautakunnan tavoite	Hyvinvoiva ympäristö		
Toimenpide	1 Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset		
Mittari	Tarkastusten lukumäärä	Lähtöarvo 12/2024	Tavoitearvo 12/2025

		100,0	100,0

TULOSALUEEN SUORITTEET JA VERTAILUHINNAT

Suorite	TP2023	TA2024	TA2025	TA 25/24	TS2026	TS2027
Rakennusvalvonnan lupien määrä kpl	345	400	200	-50,00%	200	
Rakennusvalvonnan katselmusten lukumäärä kpl	986	1 600	1 100	-31,25%	1 100	
Ympäristönsuojelun valvontatar- kastukset lukumäärä kpl	102	100	100	0,00%	100	100

Uuden rakentamislain myötä rakentamisen luparakenne muuttuu ja lupien määrä tulee vähenemään. Toimenpideluvat poistuvat lainsäädännöstä, ja suurin osa vanhoista toimenpideluvanvaraisista rakentamistoimenpiteistä eivät jatkossa ole enää luvanvaraisia. Alle 30 m² kokoiset muut kuin asuinrakennukset ja alle 50 m² kokoiset katosrakennelmat eivät jatkossa tarvitse enää lupaa. Osa ennen toimenpideluvalla käsiteltävistä hankkeista, kuten energiakaivot ja jätevesijärjestelmät pysyvät kuitenkin edelleen luvanvaraisina, joka tekee uuden lain mukaisten rakentamislupien määrän ennustamisesta tässä vaiheessa haastavaa.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN MUUTOKSET

Ympäristönsuojeluun palkataan määräaikainen työntekijä vuoden 2025 aikana.

TALOUS

1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	Muutos % TA2025/2024
TOIMINTATUOTOT	226	245	231	-5,60 %
TOIMINTAKULUT	- 593	- 678	- 739	9,05 %
TOIMINTAKATE	- 367	- 433	- 508	17,33 %

Investointiosa

Yhteenveto

Koko kunnan investoinnit	TP2023	MTA2024	TA2025	TS2026	TS2027
Investoinnit					
Menot	-12 231 610	-20 055 000	-20 210 000	-23 635 000	-15 995 000
Tulot	1 218 616	500 000	0	0	0
Netto	-11 012 994	-19 555 000	-20 210 000	-23 635 000	-15 995 000

Yhteenveto omaisuuslajeittain 1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	TS2026	TS2027
RAKENNUKSET					
Menot	- 1 469	- 8 330	- 10 515	- 14 305	- 6 945
Tulot	72	0	0	0	0
Netto	- 1 397	- 8 330	- 10 515	- 14 305	- 6 945
INFRA					
Menot	- 7 362	- 5 805	- 4 745	- 4 515	- 4 125
Tulot	1 146	0	0	0	0
Netto	- 6 216	- 5 805	- 4 745	- 4 515	- 4 125
VESI					
Menot	- 1 432	- 2 820	- 2 470	- 2 600	- 2 710
Netto	- 1 432	- 2 820	- 2 470	- 2 600	- 2 710
LIIKUNTA					
Menot	- 158	- 315	- 410	- 115	- 115
Netto	- 158	- 315	- 410	- 115	- 115
IRTAIMISTO					
Menot	- 200	- 485	- 70	- 100	- 100
Netto	- 200	- 485	- 70	- 100	- 100
PUUTTUU					
Menot	- 10	0	0	0	0
Netto	- 10	0	0	0	0
MAANHANKINTA					
Menot	- 261	- 2 300	- 2 000	- 2 000	- 2 000
Tulot	0	500	0	0	0
Netto	- 261	- 1 800	- 2 000	- 2 000	- 2 000

Investointihankkeiden ja- kautuminen eri strategi- siin tavoitteisiin 1 000 €	TP2023	MTA2024	TA2025	TS2026	TS2027
Kasvu					
Menot	- 969	- 7 295	- 7 615	- 9 545	- 9 015
Tulot	0	500	0	0	0
Netto	- 969	- 6 795	- 7 615	- 9 545	- 9 015
Korjausvelka					
Menot	- 524	- 2 620	- 3 670	- 5 580	- 5 230
Netto	- 524	- 2 620	- 3 670	- 5 580	- 5 230
Palvelun parantaminen					
Menot	- 557	- 6 380	- 8 475	- 8 100	- 930
Netto	- 557	- 6 380	- 8 475	- 8 100	- 930
Turvallisuus					
Menot	- 103	- 250	- 450	- 410	- 820
Netto	- 103	- 250	- 450	- 410	- 820

Investointiosan hankekohtaiset perustelut

RAKENNUKSET

	MTA2024	TA2025	TS2026	TS2027
RAKENNUKSET				
Kunnantupa - vesikattosa- neeraus				
Menot			-100 000 €	
Netto			-100 000 €	
Kuvaus	Kunnantuvan vesikaton tarkastuksissa on löydetty korjaus- ja muutostarpeita.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Kunnantuvan katon kunnostaminen on välttämätöntä, jotta voidaan varmistua ka- ton toimivuudesta ja välttyä suuremmilta rakennuksen saneeraustarpeilta lähitule- vaisuudessa.			
Maununtupa - salaojasa- neeraus				
Menot			-75 000 €	
Netto			-75 000 €	
Kuvaus	Rakennusten salaojat uusitaan ja kattovedet viemäroidään.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Parannetaan rakennusten kosteusteknistä toimintaa ja ennaltaehkäistään mahdolli- sia ongelmia.			

Yliskulman koulu - kivikoulun salaojasaneeraus				
Menot			-60 000 €	
Netto			-60 000 €	
Kuvaus	Kivikoulun salaojat uusitaan ja kattovedet viemäroidään.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Parannetaan rakennuksen kosteusteknistä toimintaa ja ennaltaehkäistään mahdollisia ongelmia.			
Julkisivujen kunnostukset ja maalaukset				
Menot		-125 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto		-125 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Kuvaus	Monessa rakennuksessa julkisivujen puuosat kaipaavat kunnostusta ja maalausta. Näillä toimenpiteillä hidastetaan julkisivujen puuosien vaurioitumista ja ennaltaehkäistään isomman julkisivusaneeraus tarve. Joissain kohteissa on varauduttava myös puurakenteiden vaihtoon ja siten laajempaan korjaukseen.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Puuosien huoltaminen ja maalaaminen on puurakenteiden kestävyys kannalta välttämätöntä. Maalaus suojelee puutalon verhousta ja ehkäisee vaurioita talon rakenteissa.			
Kaupungintalo - patteri- ja palkkiventtiilien uusiminen				
Menot			-250 000 €	
Netto			-250 000 €	
Kuvaus	Ion lämmityspatterien ja jäähdytyspalkkien venttiilit uusitaan.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Olemassa olevat järjestelmät tulee huoltaa, jotta ne säilyvät hyvässä kunnossa ja energiatehokkaina sekä sisäilmaolosuhteet hyvinä.			
Pahkamäen koulu - lämmitysjärjestelmän muutos				
Menot		-50 000 €		
Netto		-50 000 €		
Kuvaus	Pahkamäen koulun öljylämmitysjärjestelmää muutetaan energiatehokkaammaksi, jotta saadaan vähennettyä kohteen korkeaa öljynkulutusta. Toteutetaan öljylämmityskohteen lämmitysjärjestelmän muutostyö, jossa todennäköisimpänä vaihtoehtona öljylämmitysjärjestelmää tukevat ilmavesilämpöpumput.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Kohteen lämmitysjärjestelmällä on vielä teknistä käyttöikää jäljellä mutta öljynkulutus on korkea. Kevyellä saneerauksella pyritään vähentämään korkeaa öljynkulutusta ennen järjestelmän kokonaisvaltaista saneerausta.			

Lämmitysjärjestelmäsaneeraukset				
Menot			-250 000 €	-250 000 €
Netto			-250 000 €	-250 000 €
Kuvaus	Toteutetaan öljylämmityskohteen lämmitysjärjestelmämuutostyö. Todennäköisimpänä vaihtoehtona kaukolämpö, maalämpö ja/tai ilmavesilämpöpumppu.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Pyritään vähentämään kaupungin lämmitysöljyn käyttöä toteuttamalla vuosittain öljylämmityskohteissa lämmitysjärjestelmäsaneerauksia. Vuosittaiset lämmitysjärjestelmäsaneeraukset auttavat kaupunkia luopumaan fossiilisen öljyn lämmityskäytöstä.			
Tarvasjoen esikoulurakennus - vesikattosaneeraus				
Menot		-100 000 €		
Netto		-100 000 €		
Kuvaus	Uusitaan rakennuksen vesikatto. Kohteessa toteutettiin vuonna 2024 julkisivusaneeraus. Vesikattosaneeraus on perustelluinta toteuttaa omana hankkeenaan vuonna 2025.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Rakennuksen vesikatto on teknisen käyttöikänsä päässä.			
Loukilinna - vesikattosaneeraus				
Menot			-125 000 €	
Netto			-125 000 €	
Kuvaus	Loukilinnan peltikatto on ikääntynyt ja kaipaa kunnostusta. Katto pestään ja käsitellään/pinnoitetaan sekä toteutetaan tarvittavat parannukset kohteen vesikattovarus-teisiin.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Laajan vesikaton saneeraus tehdään varhaisessa vaiheessa, ettei katon kunto pääse huononemaan enempää. Näin selvittää maltillisemmilla kustannuksilla ja vältetään suurempia saneerauskustannuksia.			
Yliskulman puukoulu - julkisivun puuosien huolto-maalaukset				
Menot			-100 000 €	
Netto			-100 000 €	
Kuvaus	Puukoulun julkisivun puuosat maalataan.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Julkisivut ovat rapistuneet ja ne on perusteltua maalata, ettei puuosien kunto huonone.			

Pahkamäen puukoulu - julkisivun puuosien huolto-maalaus				
Menot		-115 000 €		
Netto		-115 000 €		
Kuvaus	Puukoulun julkisivun puuosat maalataan.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Julkisivut ovat rapistuneet ja ne on perusteltua maalata, ettei puuosien kunto huonone.			
Lietohalli - IV-konehuoneen saneeraus				
Menot			-90 000 €	
Netto			-90 000 €	
Kuvaus	Lieto hallin IV-konehuoneeseen lisätään toinen raitisilmasäleikkö. Korjataan myös IV-konehuoneen alun perin virheellisesti toteutetut rakenneratkaisut, joiden kautta sulamisvesiä kulkeutuu IV-konehuoneen rakenteisiin.			
Perusteluteksti	Korjausvelka IV-konehuoneeseen kerääntyy talvisin suuria määriä lunta, joka sulaessaan pääsee valumaan alempaan kerrokseen kastaen rakenteita.			
Lukio - auditorion saneeraus				
Menot		-50 000 €		
Netto		-50 000 €		
Kuvaus	Lukion auditorio on alkuperäisessä kunnossa eikä tila vastaa opetuksen muuttuneita tarpeita. Tilan kalusteet ja varusteet saneerataan kokonaisvaltaisesti, jotta tila saadaan vastaamaan paremmin nykypäivän oppimisympäristövaatimuksia.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Lukion auditorion tilojen tulee vastata nykypäivän muuttuneita vaatimuksia, jotta tilaa voidaan hyödyntää tehokkaammin opetuksessa.			
Jokilaakson koulu - IV- ja energiatehokkuussaneerauksen suunnittelu				
Menot		-30 000 €		
Netto		-30 000 €		
Kuvaus	Jokilaakson koulun ilmanvaihtojärjestelmän saneeraussuunnittelu toteutetaan vuoden 2025 aikana. Hankkeessa kiinnitetään huomiota energiatehokkuuteen ja lämmöntalteenottomahdollisuuksien parantamiseen.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Rakennuksen ilmanvaihtoratkaisut ovat osin vanhentuneet, eikä niissä ole asianmukaisia lämmöntalteenottoratkaisuja. Rakennuksen suuren koon takia kohteessa menee suuri määrä lämpöenergiaa hukkaan.			

Energiatehokkuushankkeet - suunnittelu ja toteutus				
Menot		-125 000 €	-125 000 €	-125 000 €
Netto		-125 000 €	-125 000 €	-125 000 €
Kuvaus	Suunnitellaan ja toteutetaan useita energiatehokkuushankkeita. Tarkoituksena arvioida potentiaalisimmat vielä toteuttamattomat energiatehokkuustoimet, joissa nopein takaisinmaksuaika ja suunnitella ja toteuttaa niitä.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Energiatehokkuushankkeet vähentävät huolto- ja ylläpitokustannuksia ja siten tuovat säästöjä pitkällä aikavälillä.			
Valaisinsaneeraukset				
Menot		-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto		-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Kuvaus	Suunnitellaan ja toteutetaan useita valaisinsaneeraushankkeita. Tarkoituksena arvioida akuuteimmat vielä toteuttamattomat valaisinsaneeraustoimet kohteissa, joissa valaisimet teknisen käyttöikänsä päässä.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Valaisinsaneeraushankkeet vähentävät huolto- ja ylläpitokustannuksia ja siten tuovat säästöjä pitkällä aikavälillä.			
Keskuskoulun rakennushanke - Paja-rakennus				
Menot		-80 000 €	-420 000 €	-500 000 €
Netto		-80 000 €	-420 000 €	-500 000 €
Kuvaus	Aloitetaan Paja-rakennuksen korjaussuunnittelu. Tarkennetaan korjaushankkeen laajuutta sekä huomioidaan synergiaedut. Tarkastellaan myös rakennuksen tilojen käyttötarkoitusta sekä niiden muuntojoustavuutta.			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen Rakennuksesta on laadittu kuntotutkimus, joka muodostaa kattavan käsityksen rakennuksen kunnosta. Korjaushankkeen lopullista laajuutta arvioidessa tulee tarkastella tilojen jatkokäyttötarkoitusta sekä hankkeen tarjoamia kiinteistökehitysmahdollisuuksia.			
Tarvasjoen kivikoulun puuosa - vesikattosaneeraus				
Menot			-100 000 €	
Netto			-100 000 €	
Kuvaus	Uusitaan Tarvasjoen koulun vanhan osan vesikatto.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Kivikoulun puuosan vesikatto on teknisen käyttöikänsä päässä.			
Loukinaisten koulu - keittiön laajennus (suunnittelu ja toteutus)				
Menot		-200 000 €		
Netto		-200 000 €		
Kuvaus	Loukinaisten koulun keittiön laajennus suunnitellaan ja toteutetaan vuoden 2026 aikana.			
Perusteluteksti	Kasvu Loukinaisten koulun keittiö on jäänyt pieneksi, kun rakennusta on laajennettu vuosien varrella ja keittiössä tuotettavat annosmäärät ovat sen myötä kasvaneet merkittävästi.			

Ilmaristen koulu - laajennuksen suunnittelu ja toteutus				
Menot		-400 000 €	-600 000 €	
Netto		-400 000 €	-600 000 €	
Kuvaus	Aloitetaan Ilmaristen koulun laajennuksen suunnittelu. Tiloja tarvitaan perusopetukselle ja esiopetukselle. Tavoitteena suunnitella ja kilpailuttaa laajennus siten, että rakennustyöt ehtisivät vielä alkaa vuoden 2025 aikana.			
Perusteluteksti	Kasvu Ilmaristen kouluun on tarve toteuttaa lisätiloja perusopetuksen ja esiopetuksen tarpeisiin.			
Keskuskoulun rakennushanke - uusi Keskuskoulu				
Menot	-5 800 000 €	-7 500 000 €	-7 300 000 €	
Netto	-5 800 000 €	-7 500 000 €	-7 300 000 €	
Kuvaus	Uuden keskuskoulun rakennustyöt ovat käynnistyneet vuonna 2024. Työt jatkuvat vuonna 2025 ja 2026. Hankkeen investointi kohdentuu näin ollen useammalle vuodelle.			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen Hankkeesta on allekirjoitettu urakkasopimus ja hanke on käynnissä.			
Varautumisen investoinnit				
Menot	-50 000 €	-200 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto	-50 000 €	-200 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Kuvaus	Tehdään kaupungin huoltovarmuuden kannalta olennaiset investoinnit, joilla varaudutaan mahdollisiin poikkeustilanteisiin.			
Perusteluteksti	Turvallisuus Varautumisella pyritään turvaamaan elintärkeät peruspalvelut ja huolehtimaan asukkaiden turvallisuudesta myös poikkeusoloissa.			
Koulujen ja päiväkotien leikkivälineet				
Menot	-70 000 €	-140 000 €	-70 000 €	-70 000 €
Netto	-70 000 €	-140 000 €	-70 000 €	-70 000 €
Kuvaus	Kiinteistöjen leikkivälineiden korjaukset/hankinta. Summa jakautuu välinehankintoihin sekä pohjatöihin. Kohteet kartoitetaan yhteistyössä infrapalvelun, tilapalvelun sekä käyttäjien kesken. Kohteet priorisoidaan ensisijaisesti turvallisuuskartoituksen tulosten mukaan. Muut kohteet sek turvallisuuskartoituksessa esiin tulevat tarpeet tullaan lisäämään 5-vuotissuunnitelmaan sekä tuleviin talousarvioihin. Alustava suunnitelmat talousarviovuosille. 2025 Palomäen pk (piha+aita) 2026 Poutapilven pv 2024 Tarvasjoen esikoulu (aita)			
Perusteluteksti	Korjausvelka Investoinnilla tavoitellaan määräysten mukaista turvallisuustasoa leikkivälineissä. Vaikutukset käyttötalouteen: uudet välineet lisäävät ylläpitokustannuksia.			

Pienhankkeet				
Menot	-500 000 €	-450 000 €	-600 000 €	-600 000 €
Netto	-500 000 €	-450 000 €	-600 000 €	-600 000 €
Kuvaus	Pienhankkeet käsittävät suunniteltuja pienhankkeita sekä toimintavuoden aikana ilmeneviä saneerauksia. Tiedossa olevia suunniteltuja saneerauksia ovat Jokilaakson koulun varaston kunnostaminen, sähköautojen latauspisteiden toteutus, lukitussaneeraukset, kameravalvontaratkaisut sekä vesikattovarusteiden parantaminen. Toimintavuoden aikana ilmenevät saneeraukset kohdistuvat useisiin eri kiinteistöihin ja ovat sisällöltään pienimuotoisia tai kiireellisiä korjausinvestointeja. Tällaisia ovat esim. pienet LVISA-hankkeet- ja korjaukset, vesivahinko- ja vesikattokorjaukset, pienet sisäilmaremontit sekä pienet tilamuutokset ja -saneeraukset.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Suuri osa kaupungin kiinteistökannasta on iäkästä ja rikkoutumisia tapahtuu ennalta arvaamattomasti. Ennakoivilla oikea-aikaisilla toimenpiteillä vältetään suurempien korjaustarpeiden syntyminen ja jatketaan kiinteistöjen elinkaarta kustannustehokkaasti. Oikea-aikaiset pienkorjaukset vähentävät myös kiinteistönhuolto- ja ylläpito-kustannuksia.			
Jokilaakson päiväkotiki - perusparannushankkeen suunnittelu				
Menot	-20 000 €	-80 000 €	-920 000 €	
Netto	-20 000 €	-80 000 €	-920 000 €	
Kuvaus	Jokilaakson päiväkotiki on kaupungin ainoa vuoropäiväkotiki, jossa on toimintaa ympäri vuorokauden ja vuoden. Kohteessa on toteutettu kattava kuntotutkimus, jonka perusteella rakennuksen alkuperäisessä osassa tulee toteuttaa kattava perusparannus. Perusparannussuunnittelu toteutetaan vuoden 2025 aikana. Vuoden 2025 aikana kohteessa tehdään myös tarvittavia rakenneavauksia ja purkutöitä, jotta saadaan tarkempi käsitys rakenteiden mahdollisista piilevistä virheistä. Mahdollinen saneeraus ajoittuu vuoteen 2026.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Rakennuksesta on laadittu kuntotutkimus, joka muodostaa kattavan käsityksen rakennuksen kunnosta. Kohteessa toteutetun kuntotutkimuksen perusteella kohteen alkuperäisessä osassa on välttämätöntä toteuttaa kattava perusparannus. Korjaushankkeen lopullista laajuutta arvioidessa tulee tarkastella tilojen jatkokäyttötarkoitusta sekä hankkeen tarjoamia kiinteistökehitysmahdollisuuksia.			
Valvonta - alakeskus- ja automaatio-saneeraukset				
Menot	-60 000 €	-200 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto	-60 000 €	-200 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Kuvaus	Saneerataan ikääntyneitä valvonta-alakeskuksia (VAK). Computec-merkkisiä valvonta-alakeskuksia on kahdeksassa kaupungin kohteessa ja osa niistä on jo yli 30 vuotta vanhoja, eli käyttöikä on ylittynyt reilusti.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Järjestelmät ovat osittain vanhentuneet, eikä niitä voi enää päivittää asianmukaisesti. Tällainen järjestelmä on vikatilanteessa hankala, jopa osin mahdoton korjata. Automaatiojärjestelmien päivitys parantaa ohjattavuutta ja helpottaa energiansäästöjen toteutettavuutta.			

Vanha kunnantalo - perusparannushankkeen suunnittelu				
Menot	-30 000 €	-60 000 €		-1 500 000 €
Netto	-30 000 €	-60 000 €		-1 500 000 €
Kuvaus	Vanhalla kunnantalolla on toteutettu kuntotutkimus, jonka perusteella on todettu rakennuksen vaativan laajan saneerauksen. Vuoden 2024 aikana on edistetty kohteen tarveselvitysprosessia. Vuoden 2025 aikana jatketaan kohteen saneeraussuunnittelua, tarkennetaan korjaushankkeen laajuutta sekä huomioidaan synergiaedut. Tarkastellaan myös rakennuksen tilojen käyttötarkoitusta sekä niiden muuntojoustavuutta.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Rakennuksesta on laadittu kuntotutkimus, joka muodostaa kattavan käsityksen rakennuksen kunnosta. Korjaushankkeen lopullista laajuutta arvioidessa tulee tarkastella tilojen jatkokäyttötarkoitusta sekä hankkeen tarjoamia kiinteistökehitysmahdollisuuksia.			
Tammentupa - pohjaviemärisaneeraus				
Menot	-50 000 €	-60 000 €		
Netto	-50 000 €	-60 000 €		
Kuvaus	Pohjaviemäreiden saneeraaminen sukittamalla.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Rakennuksen pohjaviemärit kuvattiin vuonna 2024 ja viemäreiden kunto ja korjaustarve tarkentui. Alkuperäiset valurautaiset pohjaviemärit ovat paikoin uusimatta ja ne ovat teknisen käyttöikänsä päässä. Viemärit pyritään uusimaan sukittamalla, jotta vältetään alapohjarakenteiden laajat rakenneavaukset.			
Terveyskeskus - liuosjäähdyttimen uusiminen				
Menot	-70 000 €		-160 000 €	
Netto	-70 000 €		-160 000 €	
Kuvaus	Terveyskeskuksen TK6 JK2-liuosjäähdytyn on käyttöikänsä päässä. Laitteen huoltotarve on selkeästi lisääntynyt. Tiloissa työskennellään ympärivuorokautisesti.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Liuosjäähdytyn on toimintaepävarma ja sitä on korjattu viimeksi 2024 laitteen hajotua. Laite piti usia jo vuonna 2024 mutta hankkeelle varatut rahat eivät riittäneet.			

Maamiesseurantalo - perusparannushankkeen suunnittelu				
Menot	-20 000 €		-60 000 €	-750 000 €
Netto	-20 000 €		-60 000 €	-750 000 €
Kuvaus	Maamiesseurantalolla on toteutettu kuntotutkimus, jonka perusteella on todettu rakennuksen vaativan laajan saneerauksen. Vuoden 2024 aikana on edistetty kohteen tarveselvitysprosessia. Vuoden 2025 aikana jatketaan kohteen saneeraussuunnitelua, tarkennetaan korjaushankkeen laajuutta sekä huomioidaan synergiaedut. Tarkastellaan myös rakennuksen tilojen käyttötarkoitusta sekä niiden muuntojoustavuutta.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Rakennuksesta on laadittu kuntotutkimus, joka muodostaa kattavan käsityksen rakennuksen kunnosta. Korjaushankkeen lopullista laajuutta arvioidessa tulee tarkastella tilojen jatkokäyttötarkoitusta sekä hankkeen tarjoamia kiinteistökehitysmahdollisuuksia.			
LVIA-järjestelmien saneeraus				
Menot	-300 000 €	-300 000 €	-250 000 €	-250 000 €
Netto	-300 000 €	-300 000 €	-250 000 €	-250 000 €
Kuvaus	Saneerataan ja kartoitetaan kohteiden LVIA-järjestelmiä, esim. vesijohtoja, viemäreitä ja ilmanvaihtoa. Kartoitetaan erityisesti kohteita, joissa ei ole tehty merkittäviä saneerauksia tällä vuosituohannella. Tarvittaessa toteutetaan samassa yhteydessä RT-kortin mukaiset kuntoarviot.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Ikäntyvien kohteiden LVIA-järjestelmät kaipaavat saneerausta. Oikea-aikaisilla toimenpiteillä vältetään vahinkoja ja lisäkustannuksia. Osa hankkeista, erityisesti ilmanvaihtosaneeraukset, parantavat myös kohteiden energiatehokkuutta ja sisäilmaolosuhteita. Riittävät lähtötiedot parantavat kohteiden ylläpidon suunnitelmallisuutta sekä toimivat lähtötietoina korjaushankkeissa ja niiden suunnittelussa.			
Tammen/Sillilän uusi päiväkotito - suunnittelu ja toteutus				
Menot	-500 000 €	-150 000 €	-2 250 000 €	-2 500 000 €
Netto	-500 000 €	-150 000 €	-2 250 000 €	-2 500 000 €
Kuvaus	Aloitetaan uuden päiväkotirakennuksen suunnittelu.			
Perusteluteksti	Kasvu Kaupunkiin tarvitaan yksi uusi päiväkotito, joka on tarkoitus toteuttaa Tammen tai Sillilän alueelle. Hankkeen valmistelu ja kilpailutus on tarkoitus toteuttaa vuoden 2025 aikana.			

INFRA

	MTA2024	TA2025	TS2026	TS2027
INFRA				
Säkyläntie - Arosuontie työpaikka-alue				
Menot		-800 000 €	-50 000 €	
Netto		-800 000 €	-50 000 €	
Kuvaus	Kyseessä uusinvestointi ja tontinmyyntikohde. Investoinnin tavoitteena on toteuttaa yritystonttialueen kunnallistekniikka. Suunnittelu- ja rakentamisaikataulu viivästyy, mikäli ELY-keskus vaatii tiesuunnitelman risteysalueiden osalta. Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden sekä puistojen ja yleisten alueiden ylläpitomenot kohoavat.			
Perusteluteksti	Kasvu			
Tarvasjoki Tyllin alueen muutos ja laajennus				
Menot			-60 000 €	-600 000 €
Netto			-60 000 €	-600 000 €
Kuvaus	Tavoitteena on luoda Tarvasjoen Tyllin teollisuusalueen laajennuksen kunnallistekniikka. Kyseessä on uudisrakennushanke. Suunnittelu 2025 ja rakentaminen alustavasti 2026. Investointi sisältää myös valvontatyötä.			
Perusteluteksti	Kasvu Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden ylläpitomenot kasvavat.			
Poikoja asemakaava				
Menot				-50 000 €
Netto				-50 000 €
Kuvaus	Kyseessä uusinvestointi ja tontinmyyntikohde. Investoinnin tavoitteena on toteuttaa alueen kunnallistekniikka. Suunnittelu vuonna 2027. Vaatii lisäksi Niinikujan saneeraus- ja aluelunastuksia tilanpuutteen vuoksi.			
Perusteluteksti	Kasvu Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden sekä puistojen ja yleisten alueiden ylläpitomenot kohoavat.			
Sillilä 4 asemakaava				
Menot		-60 000 €	-800 000 €	
Netto		-60 000 €	-800 000 €	
Kuvaus	Uuden kaava-alueen kunnallistekniikan rakentaminen. Investoinnin tavoitteena on toteuttaa Sillilä 4 asemakaava-alueen kunnallistekniikka. Kyseessä on uusinvestointi ja tontinmyyntikohde. Suunnittelu ja toteutus tarkentuu kaavoituksen aikataulujen mukaan. Investointi sisältää myös valvontaa.			
Perusteluteksti	Kasvu Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden sekä puistojen ja yleisten alueiden ylläpitomenot kohoavat.			

Pakurlan asemakaava			
Menot			-50 000 €
Netto			-50 000 €
Kuvaus	Uuden kaava-alueen kunnallistekniikan rakentaminen. Investoinnin tavoitteena on toteuttaa Pakurlan asemakaava-alueen kunnallistekniikka. Kyseessä on uusinvestointi ja tontinmyyntikohde. Suunnittelu ja toteutus tarkentuu kaavoituksen aikataulujen mukaan. Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden sekä puistojen ja yleisten alueiden ylläpitomenot kohoavat.		
Perusteluteksti	Kasvu		
Liedon Portin laajennus (varaus)			
Menot			-50 000 €
Netto			-50 000 €
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena on varautua Tiemestarintien jatkon rakentamiseen. Kyseessä on uudisrakennushanke ja suunnittelu sekä toteutus riippuu alueelle tulevista toimijoista. Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden ylläpitomenot kasvavat.		
Perusteluteksti	Kasvu		
Hakkisten risteysjärjestelyt			
Menot			-50 000 €
Netto			-50 000 €
Kuvaus	Kyseessä on liikenneturvallisushanke, liittyy ELY-keskuksen suunnitelmiin vt 10 turvallisuuden parantamiseksi. Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden ylläpitomenot kasvavat.		
Perusteluteksti	Turvallisuus		
Tuohitien kevyenliikenteen väylä			
Menot		-90 000 €	
Netto		-90 000 €	
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena on parantaa alueen kevyenliikenteen turvallisuutta rakentamalla uusi väylä Tuohitien varteen. Suunnittelu on tehty 2019. Vaikutukset käyttötalouteen: kevytväylän rakentaminen lisää ylläpitokustannuksia.		
Perusteluteksti	Turvallisuus		
Lounaisväylä			
Menot			-50 000 €
Netto			-50 000 €
Kuvaus	Alueen osoittaminen raskaan liikenteen pysäköintiin Länsi-Avantientien pohjoispuolella.		
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen Hanke edistää logististen ketjujen joustavuutta. Avantin alueella sijaitsee useita toimijoita, jotka palvelevat seudullisesti erityisesti logistiikkaa ja raskasta liikennettä.		

Muuttajantien asemakaava ja asemakaavan muutos				
Menot				-50 000 €
Netto				-50 000 €
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena on laajentaa yritystonttien kulkuyhteyksiä sekä vesi-, viemäri- ja hulevesiverkosto Luolakallion alueelle. Vuonna 2019–2020 on toteutettu verkostoja Pääskytien suunnasta sekä Luolakallion tielinjaus. Vuonna 2023 valmistui Louhoskujan infra ja Pääskykalliontie saneeraus. Vaikutukset käyttötalouteen: Uudet väylän lisäävät ylläpitokustannuksia.			
Perusteluteksti	Kasvu			
Tarvasjoen matonpesupaikan saneeraus				
Menot			-60 000 €	
Netto			-60 000 €	
Kuvaus	Investoinnin tavoitteena on saneerata Tarvasjoen matonpesupaikka vastaamaan 2017 voimaan tulleen jätevesiasetuksen määräyksiä. Vaikutukset käyttötalouteen: vähäisiä vaikutuksia.			
Perusteluteksti	Korjausvelka			
Yleiset leikkikentät ja puistot				
Menot	-250 000 €	-200 000 €	-250 000 €	-200 000 €
Netto	-250 000 €	-200 000 €	-250 000 €	-200 000 €
Kuvaus	Yleisten leikkipuistojen välineiden korjaukset/hankinta. Summa jakautuu välinehankintoihin sekä pohjatöihin. Leikkivälineitä on kaikkiaan lähes tuhat kappaletta ympäri Lietoa. Tämän investoinnin alla on myös uusien viheralueiden perustaminen sekä vanhojen alueiden peruskorjaus. Alustavat suunnitelmat talousarviovuosille: 2025 Vihervaaran lp, Herrasen lp, Jokiranta maisemointi (ent. matonpesupaikka), Sammonpuisto (lakkautetaan) 2026 Virolan lp, Penninkujan lp sekä puistoalue, Hyvättylän lp ja puistoalue 2027 Kirjolanpuiston lp, Pahkapuiston lp, Vähämäen leikkipuisto (lakkautetaan)			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen Vuonna 2022 on tehty yleisten leikkipaikkojen kehittämissuunnitelma, jossa on tullut esille tarve muutaman leikkikentän kokonaisuusimiseen ja kehittämiseen, osin kunnostamistarpeista johtuen ja osin liittyen alueen asutuksen lisääntymiseen ja kaa-vaan merkittyjen pienten lasten leikkialueiden toteuttamiseen. Investoinnilla tavoitellaan leikkipaikkojen määräysten mukaista turvallisuustasoa sekä lasten liikuntamotivaation lisääminen ja viihtyvyys. Viihtyvyyden parantuminen kaupungin eri osa-alueilla ja kasvillisuuden säilymisen turvaaminen. Tästä investointikohteesta rahoitetaan myös vanhojen leikkialueiden poistosta aiheutuvat kulut. Vaikutukset käyttötalouteen: uudet kohteet lisäävät ylläpitokustannuksia.			

Asfaltointi, asuinalueiden ensimmäinen asfaltointi ja pintaukset				
Menot	-450 000 €	-450 000 €	-400 000 €	-400 000 €
Netto	-450 000 €	-450 000 €	-400 000 €	-400 000 €
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena on sekä uusien että vanhojen kaavateiden asfaltointi ja pienet asfaltointikohteet. Toteutuskohteita on eri puolilla kuntaa. Investoinnilla tavoitellaan liikenneturvallisuuden parantamista sekä tienhoidon helpottamista kaupungin eri osa-alueilla. Tällöin jää pois hiekkateiden lanaus ja pölynsidonta. Vuoden 2024 asfaltointisuunnitelma valmistuu keväällä 2024, kun nähdään talven aikaiset vauriot. Vaikutukset käyttötalouteen: vähentää sorateiden kunnossapitotarpeita			
Perusteluteksti	Kasvu			
Vanhojen valaistusten peruskorjaus / uudet kohteet, jatkuva hanke				
Menot	-300 000 €	-250 000 €	-250 000 €	-150 000 €
Netto	-300 000 €	-250 000 €	-250 000 €	-150 000 €
Kuvaus	Pääpaino on nykyisten kaasunpurkausvalaisimien (suurpainenatrium) vaihtaminen ledeiksi. Kaasunpurkauslamppujen saatavuus on loppumassa ja ledillä päästään huomattaviin energiansäästöihin kaasupurkausvalaisimiin verrattuna. Peruskorjauksen yhteydessä valaisimiin toteutetaan valaisinkohtainen ohjaus, joka mahdollistaa tulevaisuudessa siirtymisen yösammutuksesta yöhimmennykseen. Kyseessä on perusrannushanke, jossa korjataan vanha katuvalaistus ajanmukaisiksi ledivaloiksi sekä mahdollistetaan myöhemmin himmennys.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Rakennustekninen perustelu: vanhat valaisimet ja pylvääät päivitetään ajanmukaisiksi ja varustetaan himmennuksen mahdollistavalla yksiköllä. Toiminnallinen perustelu: energiansäästö ja ohjattavuus led-valoihin siirryttäessä.			
Led -valaisimien valaisinkohtaiset ohjainlaitteet				
Menot	-30 000 €	-30 000 €	-30 000 €	-30 000 €
Netto	-30 000 €	-30 000 €	-30 000 €	-30 000 €
Kuvaus	Kyseessä on vanhojen valaistusten peruskorjauksen yhteydessä toteutettava materiaalihankinta. Himmennyksellä saavutettava kustannus- ja energiansäästö on vähäinen nykyisestä yösammutuksesta johtuen. Yöhimmennyksellä voidaan parantaa tienkäyttäjien turvallisuutta ja liikkumismukavuutta taajamissa iltaisin ja yöllä.			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen Rakennustekninen perustelu: jo asennetut led-valaisimet varustetaan himmennuksen mahdollistavalla yksiköllä.			

Liikenteenohjauslaitteet				
Menot	-30 000 €	-40 000 €	-40 000 €	-40 000 €
Netto	-30 000 €	-40 000 €	-40 000 €	-40 000 €
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena on hankkia eri puolille kuntaa mm. nopeusnäyttöjä, liikennemerkkejä, suojateiden varoitusvilkkuja ym. Kyseessä on kalustohankinta.			
Perusteluteksti	Turvallisuus Liikenteenohjauslaitteiden uusiminen, liikenneturvallisuuden kehittäminen. Toiminnallinen perustelu: uusi tieliikennelaki tuli voimaan 1.6.2020, uudet liikennemerkit ja vanhojen liikennemerkkien vaihto tehdään 10 vuoden siirtymäajan aikana Vaikutukset käyttötalouteen: vaikutus vähäinen			
Teollisuusalueiden kyltitykset				
Menot	-25 000 €	-25 000 €	-25 000 €	-25 000 €
Netto	-25 000 €	-25 000 €	-25 000 €	-25 000 €
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena toteuttaa yritysalueiden viitoitukset ja kyltitykset alueiden laajentuessa. Kaupunki vastaa kylttirunkojen hankinnasta ja asennuksesta, kyltityksestä vastaa Avantin kehitys ry.			
Perusteluteksti	Kasvu Rakennustekninen perustelu: yritysalueiden saavutettavuuden parantaminen Vaikutukset käyttötalouteen: ei vaikutuksia			
Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edistämisen pienhankkeet				
Menot	-130 000 €	-130 000 €	-130 000 €	-130 000 €
Netto	-130 000 €	-130 000 €	-130 000 €	-130 000 €
Kuvaus	Vuonna 2022 on valmistunut Liedon kunnan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma. Ohjelmaan kirjataan erilaisia toimenpiteitä, joiden näkökulmana on edistää kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikenteen käyttöä ja parantaa reitistön esteettömyyttä. Edistämishjelmassa saadaan suunnitelmallisesti kirjattua tarpeet ja laatimisessa on mukana kaikkien toimialojen edustajia. Hankkeisiin on varattu vuosittain investointirahaa, jolla tehtävät toimet kohdistuvat mm. kaupungin vastuulla olevien jalankulku- ja pyöräilyväylien perusparannuksiin, esteettömyyteen ja linja-autopysäkkien kunnostuksiin. Joihinkin hankkeisiin on mahdollista saada myös avustuksia. Kohde pitää sisällään myös seudullisesti yhteisten hankkeiden kustannuksia, kuten pyöräilyreitistön kyltityksiä. Edistämishjelma antaa paremmat mahdollisuudet rahoitukset saamiseksi.			
Perusteluteksti	Vaikutukset käyttötalouteen: lisää ylläpitokustannuksia Turvallisuus			

Infran pienhankkeet				
Menot	-350 000 €	-350 000 €	-400 000 €	-400 000 €
Netto	-350 000 €	-350 000 €	-400 000 €	-400 000 €
Kuvaus	Investointimäärärahaan sisältyvät uusien kaava-alueiden viimeistelyt esim. viheralueiden sekä hulevesialtaiden nurmetukset, puustot ja muut istutukset, leikkiuistot sekä kaavan velvoittamat toimenpiteet. Näitä kustannuksia ei ole sisällytetty infran rakentamaturakoihin, mikäli niitä ei ole ajallisesti mahdollista toteuttaa samassa yhteydessä. Osa työstä pystytään tekemään kaupungin omana työnä, jolloin investointikuluihin tulee lähinnä materiaalikustannuksia. Pienhankkeisiin sisältyvät myös asuinalueiden sekä teollisuusalueiden kunnallistekniikka silloin, kun kunnallistekniikka tarvitaan uuden toimijan tullessa nopealla aikataululla alueelle tai tarpeesta laajentaa katuverkostoa. Pienhankkeisiin sisältyy myös suunnittelukuluja.			
Perusteluteksti	Kasvu Pienhankemääräraha nopeuttaa hankkeiden eteenpäin viemistä. Tekninen lautakunta seuraa investointimäärärahan käyttöä.			
Hulevesijärjestelmät (uudet kaava-alueet ja saneeraukset)				
Menot	-300 000 €	-300 000 €	-400 000 €	-400 000 €
Netto	-300 000 €	-300 000 €	-400 000 €	-400 000 €
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena on toteuttaa esille tulleita perusparannuskohteita eri puolilla kuntaa sekä rakentaa pieniä uudiskohteita ja mm. hulevesialtaita. Kuntokartoitus on tehty ja pelkästään korjausvelkaa on noin 1 000 000 €. Kiireellisiä kohteita on useampia, esimerkiksi ojien perkuuta niillä alueilla, joissa ei ole hulevesiputkistoa sekä vanhojen putkitusten pikaisia uusimistarpeita. Lisäksi hulevesiverkostoa uusitaan tarvittaessa sekä Liedon veden linjojen saneerauksen yhteydessä. Kiireellisenä hulevesijärjestelmän korjauksena on listalle noussut Avantintien alun hulevesien johtaminen kiertoliittymästä Tuulissuon suuntaan sekä alueen uusi hulevesiallas Kehätien varteen.			
Perusteluteksti	Kasvu Rakennustekninen perustelu: vanhojen hulevesijärjestelmien investointikorjaukset ja uusien rakentaminen Vaikutukset käyttötalouteen: lisää tulevana vuosina ylläpitokustannuksia, toimimattomien/vaurioituneiden hulevesiverkostojen aiheuttamat vauriot ovat kalliita korjata. Lisääntyneet rankkasateet aiheuttavat sopeutumistarpeita, joita ovat mm. kaupungin hallitsevien hulevesilinjojen parantaminen ja hulevesien viivytyksen kehittäminen.			
Tammentaan asemakaava				
Menot	-60 000 €	-500 000 €		
Netto	-60 000 €	-500 000 €		
Kuvaus	Uuden kaava-alueen kunnallistekniikan rakentaminen. Investoinnin tavoitteena on toteuttaa Tammentaan asemakaava-alueen kunnallistekniikka. Kyseessä on uusinvestointi ja tontinmyyntikohde. Suunnittelu aloitettu 2024. Rakentaminen 2025. Investointi sisältää myös valvontatyötä. Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden sekä puistojen ja yleisten alueiden ylläpitomenot kohoavat.			
Perusteluteksti	Kasvu			

Kaavateiden sillat, kunnokartoitus / saneeraus				
Menot	-75 000 €	-300 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto	-75 000 €	-300 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena on toteuttaa siltojen saneeraukset sekä kunnostukset. Investointi sisältää myös suunnittelua ja valvontaa. Vuonna 2022 toteutetun siltatarkastuksen havaintojen perusteella on vuoden 2024 aikana toteutettu Ojamaantien sekä Palovuorentien siltojen saneeraussuunnitelmat. Kirkonkosken sekä Väätelänkosken riippusilloilla on havaittu muodonmuutoksia, joita seurataan ja varaudutaan mahdolliseen saneeraussuunnitteluun. Muut kunnostustoimet sisältävät kaiteiden ja päällysteiden uusimista sekä iltarakenteiden kunnostusta. Kaupungin tieverkolla on kaikkiaan 11 siltaa. Alustavat suunnitelmat talousarviovuosille: 2025 Ojamaantien silta saneeraus, Palovuorentien silta saneeraus, Kirkonkosken riippusilta tarkkailussa, Väätelänkosken riippusilta tarkkailussa 2026 Kirkonkosken riippusilta ja Väätelänkosken riippusilta (suunnittelu) 2027 Kirkonkosken riippusilta ja Väätelänkosken riippusilta (saneeraus), Nautelänkosken silta, Mannintien silta ja Alalausteentien silta (suunnittelu)			
Perusteluteksti	Korjausvelka Rakennustekninen perustelu: siltojen rakenteiden turvallisuus päivitetään nykyvaatimusten mukaiseksi, liikennemäärät huomioiden. Selvitetään siltojen kantavuuksia, joista mm. rakentajat ovat kiinnostuneita. Vaikutukset käyttötalouteen: vähäisiä vaikutuksia.			
Asfaltointi, teollisuusalueiden ensimmäinen asfaltointi ja pintaukset				
Menot	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €
Netto	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena on sekä uusien että vanhojen kaavateiden asfaltointi ja pienet asfaltointikohteet. Toteutuskohteita on eri puolilla kuntaa. Investoinnilla tavoitellaan liikenneturvallisuuden parantamista sekä tienhoidon helpottamista kaupungin eri osa-alueilla. Tällöin jää pois hiekkateiden lanaus ja pölynsidonta. Vuoden 2025 asfaltointisuunnitelma valmistuu keväällä 2025, kun talven aikaiset vauriot ovat nähtävillä. Vaikutukset käyttötalouteen: vähentää sorateiden kunnossapitotarpeita.			
Perusteluteksti	Kasvu			
Matintalo 4 asemakaava				
Menot	-600 000 €	-500 000 €		
Netto	-600 000 €	-500 000 €		
Kuvaus	Uuden kaava-alueen kunnallistekniikan rakentaminen. Investoinnin tavoitteena on toteuttaa Matintalo 4 asemakaava-alueen kunnallistekniikka. Kyseessä on uusinvestointi ja tontinmyyntikohde. Suunnittelu valmistunut 2024. Rakentaminen 2025. Investointi sisältää myös valvontatyötä. Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden sekä puistojen ja yleisten alueiden ylläpitomenot kohoavat.			
Perusteluteksti	Kasvu			

Haapakummuntien jatke				
Menot	-600 000 €	-200 000 €		
Netto	-600 000 €	-200 000 €		
Kuvaus	Kyseessä uusinvestointi ja tontinmyyntikohde. Kohde on osa Siiventie-Ratuntie asemakaavaa. Investoinnin tavoitteena on toteuttaa Haapakummuntien jatke. Suunnittelu valmistunut 2024. Rakentaminen 2025. Investointi sisältää myös valvontatyötä. Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden sekä puistojen ja yleisten alueiden ylläpitomenot kohoavat.			
Perusteluteksti	Kasvu			
Salimäentien jatko + jpk ja Tammen laajennus 2				
Menot	-65 000 €		-700 000 €	
Netto	-65 000 €		-700 000 €	
Kuvaus	Investoinnin tarkoituksena on toteuttaa Salimäentien jatko ja uusi kevyenliikenteenväylä sekä Tammitien jpk:n jatkaminen ja hulevesilinja. Investoinnilla tavoitellaan alueen liikenneturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden parantamista. Kyseessä on uusinvestointi. Alustava suunnittelu ja maaperätutkimukset on tehty vuonna 2020. Kaavakäsittelystä riippuen suunnittelu käynnistyy 2024. Rakentaminen 2025. Investointi sisältää myös valvontatyötä. Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden ja kevyenliikenteenväylien ylläpitomenot kohoavat.			
Perusteluteksti	Kasvu Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden ja kevyenliikenteenväylien ylläpitomenot kohoavat.			
Tiesuunnitelmat VT10 (Huoltomiehentie, Saukonojantie)				
Menot	-90 000 €	-50 000 €	-90 000 €	
Netto	-90 000 €	-50 000 €	-90 000 €	
Kuvaus	ELY-keskus vaatii tiesuunnitelman asemakaava-alueiden risteysjärjestelyistä, jotka sijoittuvat valtion valtateille. Vuoden 2025 tiesuunnitelmaa vaativia kohteita ovat Vt10 risteysjärjestelyt Huoltomiehentiellä sekä Vt10 Saukonojantien risteysalue. Tiesuunnitelmat toteutetaan irrallaan kaava-alueiden kunnallistekniikasta ja huomioidaan erikseen talousarviokäsittelyssä. Tiesuunnitelmat vaativat Traficomien hyväksynnän. Tiesuunnitelman hyväksymisen jälkeen aloitetaan rakennussuunnittelu.			
Perusteluteksti	Kasvu			
Saukonojantie 2 asemakaava				
Menot	-400 000 €		-400 000 €	
Netto	-400 000 €		-400 000 €	
Kuvaus	Investoinnin tavoitteena on toteuttaa asuin- ja liikerakennusten korttelialueen kunnallistekniikka Hämeentien ja Simpukkatien väliin sekä toteuttaa uuden asemakaava-alueen tieyhteys Simpukkatielle. Hankkeen yhteydessä tarkastellaan Saukonojantien risteysalueen sujuvuutta ja turvallisuutta. Kyseessä on tiesuunnitelmaa vaativa hanke (erillinen määräraha). Kaavakäsittely kesken.			
Perusteluteksti	Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden sekä puistojen ja yleisten alueiden ylläpitomenot kohoavat. Kasvu			

Loukinaistentie hallinnollinen muutos				
Menot	-200 000 €	-300 000 €		
Netto	-200 000 €	-300 000 €		
Kuvaus	ELY-keskuksen esityksenä on muuttaa loput Loukinaistentiestä sekä siihen liittyvä jkpp-tie kaduksi. Investoinnin tavoitteena on saneerata Loukinaistentie sekä liittyvä jkpp-väylä yhteistyössä kaupungin kanssa, jonka jälkeen hallinnollinen muutos on mahdollista toteuttaa. Suunnittelu alkaisi 2024 ja saneeraus toteutuisi 2025. Hallinnollinen muutos koskee väliä Vt10 Hämeentie - Pääskyntie. Neuvottelut ELY-keskuksen kanssa ovat kesken. Vaikutukset käyttötalouteen: kaavateiden ja kevyenliikenteenväylien ylläpitomenot kohoavat.			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen			
Viertolan alueen liikennejärjestelyt				
Menot	-40 000 €	-80 000 €		
Netto	-40 000 €	-80 000 €		
Kuvaus	Sivistyspalvelut / liikuntatoimi on toteuttamassa Viertolan alueen yleissuunnitelmaa, jonka tarkoituksena on parantaa jalkapallokentän toiminnallisuutta sekä alueen liikenteen toimivuutta ja turvallisuutta. Infrapalvelut on mukana toteutuksessa katualueiden osalta. Tavoitteena on parantaa Lietohallin ympäristön pysäköintiä ja liikenteen toimivuutta sekä turvallisuutta.			
Perusteluteksti	Turvallisuus			
Huoltomiehentie asema-kaava / VT10 risteysjärjestelyt				
Menot	-60 000 €		-60 000 €	-1 200 000 €
Netto	-60 000 €		-60 000 €	-1 200 000 €
Kuvaus	Investoinnin yhtenä tavoitteena Liedon keskustan liikennejärjestelyjen sujuvuus. Kyseessä on Liedon kaupungin ja ELY-keskuksen yhteinen tiesuunnitelmaa vaativa hanke (tiesuunnitelmalle erillinen määräraha). Suunnittelua jatketaan 2025 ja risteysjärjestelyt toteutetaan Traficomien tiesuunnitelman hyväksymisen jälkeen. Arvio asian käsittelylle on noin vuosi, jonka jälkeen kunnallistekniikan suunnittelu ja toteutus olisi vuonna 2026.			
Perusteluteksti	Kasvu Hanke on välttämätön Huoltomiehentien alueen rakentamisen kannalta. Lisäksi kyseessä on liikenneturvallisuushanke. ELY-keskus vaatii alikulun rakentamisen kevyenliikenteen turvaamiseksi, mikäli kaupunki ei esitä vaihtoehtoista ratkaisua. Kaavatyö kesken. Rakennustekninen perustelu ja toiminnallinen perustelu: Liedon keskustan suunnasta vasemmalle kääntyminen on hankalaa. Lisäksi kyseessä on kapea risteysalue. Alueen eteläpuolelle on mahdollisesti tulossa uutta kaavoitusta. Vaikutukset käyttötalouteen: vähäisiä vaikutuksia.			

E18 Kehätie vaihe 1 (Des-tia)				
Menot	-130 000 €	-30 000 €	-30 000 €	
Netto	-130 000 €	-30 000 €	-30 000 €	
Kuvaus	Varaudutaan hankkeen riitautettujen korjaustöiden toteutukseen Liedon kaupungin maksuosuudella. Lisäksi kaupungille aiheutuu kuluja tulevasta oikeuskäsittelystä.			
Perusteluteksti	Kasvu			

VESI

	MTA2024	TA2025	TS2026	TS2027
VESI				
Tyllin alueen muutos ja laajennus				
Menot			-30 000 €	-200 000 €
Netto			-30 000 €	-200 000 €
Kuvaus	Tarvasjoen Tyllin teollisuusalueen laajennus; tulossa toimijoita ja tilantarve alueelle. Toteutetaan osana kunnallistekniikan rakentamista yhdessä infrapalvelujen kanssa.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) pyritään kattamaan liittymismaksutuloilla.			
Tiemestarintien jatko - Rauhakylä				
Menot				-250 000 €
Netto				-250 000 €
Kuvaus	Uusi kunnallistekniikan rakennuskohde. Osayleiskaavassa yhdistie Tiemestarintieltä Rauhakylään, jonka varrelle kaavoitetaan yritys/teollisuustontteja. Toimijoita voi olla tulossa pikaisella aikataululla. Edellyttää mahdollista kaavoitusta/kaavamutosta alueelle. Liedon Veden v. 2022 käyttöönotettu uusi vesijohdon runkolinja ja paineviemäri mahdollistavat uuden teollisuusalueen kunnallistekniikan toteuttamisen isollekin toimijalle.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) pyritään kattamaan liittymismaksutuloilla.			
Metsolantien viemäriin saneeraus				
Menot		-300 000 €		
Netto		-300 000 €		
Kuvaus	Vanhan alueen jätevesiviemäriin saneeraus sekä uuden linjan rakentamista. Nykyinen Metsolantie painunut ja VT10 alitus aiheuttaa vuosittain useita tukoksia / toimimattomuutta. Saneeraussuunnitelma laadittu, mahdollistetaan Hartelan jatkorakentaminen VT10 eteläpuolelle.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden saneerausinvestointi/korvaavan viemäriin rakentaminen. Kilpailutettava urakka			

Haarapääskyntie, Muuttajantie				
Menot			-30 000 €	-200 000 €
Netto			-30 000 €	-200 000 €
Kuvaus	Nykyinen louhintakohde/kivenotto. Kaavoitettuja yritys/teollisuustontteja. Toimijoita voi olla tulossa pikaisella aikataululla. Edellyttää uuden vesijohdon runkolinjan ja viemärin rakentamista liittyen olemassa olevaan verkostoon. Muuttajantien rakentamisen yhteydessä vesijohdon runkolinjan toteutus jatkorakentamista ja lenkkiä varten.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Toteutetaan yhdessä kadunrakentamisen kanssa. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) pyritään kattamaan liittymismaksutuloilla.			
Sillilä 4 (uusi kaava-alue)				
Menot		-50 000 €	-400 000 €	
Netto		-50 000 €	-400 000 €	
Kuvaus	Uusi kaavoitettava asuinalue Kivimetsäntien eteläpuolelle. Kaavoitustyö alkaa v. 2024. Edellyttää kunnallistekniikan rakentamista liittyen olemassa olevaan verkostoon. Haastava rakentamiskohde. Osayleiskaavassa lisäksi rinnakaistie, joka huomioitava. Suunnittelu v. 2025 ja toteutus v. 2026 (tontinmyyntikohde).			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Toteutetaan yhdessä kadunrakentamisen kanssa. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) pyritään kattamaan liittymismaksutuloilla			
Pakurlan asemakaava (uusi kaava-alue)				
Menot				-40 000 €
Netto				-40 000 €
Kuvaus	Uusi kaavoitettava alue Haagantie/Metsämäen raviradan viereen. Kaavoitustyö v.2025 – 2026, kunnallistekniikan suunnittelu v. 2027 (varattu suunnittelukustannus). Edellyttää kunnallistekniikan rakentamista ja pitkiä runkolinjavetoja liittyen olemassa olevaan verkostoon.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Toteutetaan yhdessä kadunrakentamisen kanssa. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) pyritään kattamaan liittymismaksutuloilla.			
Poikoja 3 (uusi kaava-alue)				
Menot			-30 000 €	-250 000 €
Netto			-30 000 €	-250 000 €
Kuvaus	Uusi kaavoitettava alue Liedon asemalla. Edellyttää Niinikujan perusparantamista. Haastava rakennuskohde. Toteutusajankohta? Edellyttää kunnallistekniikan rakentamista liittyen olemassa olevaan verkostoon.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Toteutetaan yhdessä kadunrakentamisen kanssa. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) pyritään kattamaan liittymismaksutuloilla.			

Lounaisväylä / raskaan liikenteen pysäköintialue				
Menot				-50 000 €
Netto				-50 000 €
Kuvaus	Raskaan liikenteen pysäköinti Länsi-Avantintien pohjoispuolella. Tulossa sähköla- tausasemia sekä taukotiloja aidatulle alueelle. Edellyttää kunnallistekniikan ym. ra- kentamista alueelle.			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen Liedon Veden kunnallistekniikan rakentamista alueelle. Toteutetaan yhdessä kadun- rakentamisen / alueen toteuttamisen yhteydessä.			
Vesijohtolinjojen saneeraus				
Menot	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €
Netto	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €
Kuvaus	Vanhojen valurautaputkien uusiminen, toimimattomien runkolinjaventtiilien vaihto, virtausmittarikaivojen ja painemittausten lisääminen verkostoon (n. 15 kpl) vesi- taselaskentaa varten. Liittyy aluemittausjärjestelmään. Virtausmittauskaivojen pe- rusteella tieto myös veden lämpötilasta ja sähkönjohtavuudesta indikoi veden laa- dusta. Virtausmittauskaivoista on mahdollista suorittaa verkoston desinfiointi alueit- tain esim. shokkikloorauksen osalta.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Vesijohtolinjojen kunnossapitovelka kasvaa putkien kunnan, ikääntymisen ja mate- riaalien laadun seurauksena. Runkolinjaventtiilien ja satuloiden vaihtoja, putkilinjo- jen korjausta / materiaalivaihtoja sekä palopostien vaihtoja on tehty jo v. 2022 – 2024 aikana. Lisäksi aluemittaukseen liittyy uusien virtausmittauskaivojen asennuk- set. Palopostien vaihtoja toteutetaan n. 20 - 30 kpl/vuosi. Investoinnit toteutetaan omajohtoisena konetyönä.			
Viemäriinjojen saneeraus				
Menot	-140 000 €	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €
Netto	-140 000 €	-150 000 €	-150 000 €	-150 000 €
Kuvaus	Tulevina vuosina varaudutaan Liedon keskustan ja Nuolemon alueen vanhojen beto- nisten jätevesiviemäreiden sukittamiseen / korjaamiseen. Korjaustarve arvioidaan puitesopimukseen perustuvan viemäriinjojen pesun ja putkistokuvausten perus- teella (kuntotutkimusraportti). Myös Nuolemon alueen hulevesiviemärin / kuivatuk- sen rakentaminen edellyttää yhteisrakentamista infrapalvelujen kanssa.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Viemäriputkilinjojen kunnossapitovelka kasvaa putkien kunnan, ikääntymisen ja ma- teriaalien laadun seurauksena. Myös talousvedenjakelun talosulkuventtiilit/liitokset vaihtoiässä johtuen materiaalivalinnoista. Korjaustyön edellytys on kaivamalla to- teutettu saneeraus katu kerrallaan. Toteutetaan pääosin kilpailutettuna saneeraus/korjausurakkana.			
Tarvasjoen vesitornin sa- neeraus				
Menot			-400 000 €	
Netto			-400 000 €	
Kuvaus	Tarvasjoen vesitorni on rakennettu v. 1994. Rakennusvirheestä johtuen vesitornia on jouduttu korjaamaan rakentamalla mm. apujalat kaatumisen estämiseksi. Sa- malla vesitilaan on valettu vahvistuksia. Tornin saneeraussuunnitelmat on laadittu v.2023. Suunnitelmissa on tiivistää ja pin- noittaa vesitila, uusia kulkuluukut ja katon vesi- ja lämmöneristys.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Liedon Veden saneerausinvestointi. Kilpailutettava urakka.			

Tautilan alavesisäiliön rakentaminen				
Menot			-50 000 €	-500 000 €
Netto			-50 000 €	-500 000 €
Kuvaus	Liittyy Liedon Veden varautumiseen; tämän hetken ylavesisäiliöiden (Keisvuori, Tarvasjoki) kapasiteetti ei riitä suositusten mukaiseen yhden vuorokauden talousveden riittävyyteen Liedossa (n.3 500 m3/vrk). Liedon kaupunki hankkinut maaomistuksia alueelta, lisäksi pohdittu varautumiseen liittyen väestötiloja tms. Kyseessä kallion sisään louhittu alavesisäiliö, jonka tilavuus 2 x 1500 m3. Hankesuunnitelmat laadittu v. 2022, kyseessä rakennussuunnitelmien, maanomistajalupien sekä kilpailutusasiakirjojen laadinta.			
Perusteluteksti	Turvallisuus Tärkeä osa Liedon Veden varautumissuunnittelua. Talousveden riittävyyden turvaaminen poikkeusoloissa. Mahdollisesti muutakin toimintaa kalliuluolassa.			
Tarvasjoen vesijohtoverkoston saneeraus				
Menot	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Kuvaus	Virolan alueen vesijohtoverkoston painetaso vaihtelee Tarvasjoen paloaseman vedenoton vuoksi. Suunnitelmassa rakentaa vesijohto Pitkäperkontien ja Virolan alueiden väliin, jolloin vesijohto saataisiin lenkkiin. Myös tarkoitus toteuttaa paineenkorotusasema Tyllin teollisuusalueelle, jonka nykyiset vesijohdot kapasiteetiltaan alimitoitettuja. Tarkoitus myös saada veden syöttö alueelle kahdesta suunnasta. Suunnittelu ja toteutus v. 2023 - 2024 aikana. Tarvasjoen alueella myös palopostien vaihtotyö jatkuu.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Veden riittävyyden ja paineen turvaaminen. Painetason varmistaminen, vedenpaineen vaihtelu saa etenkin Tarvasjoen verkostossa aikaan sakan irtoamista. Tarkastelussa myös Virolan alueen vesijohdojen huuhtelu / possutus. Tyllin alueella suuria veden käyttäjiä, otetaan huomioon myös jatkorakentaminen / kaavoitus. Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) katetaan jatkossa liittymismaksutulolla.			
Vesihuollon pienhankkeet				
Menot	-520 000 €	-520 000 €	-520 000 €	-520 000 €
Netto	-520 000 €	-520 000 €	-520 000 €	-520 000 €
Kuvaus	Äkilliset pienhankkeet, ennalta-arvaamattomat korjauskohteet sekä yllättävät vesija viemäripuolen putkirikko tms. tilanteet. Hankkeet avataan investointilistaan omilla hankenumeroilla. Liittyy varautumiseen. Vesihuolto on huoltovarmuus kriittinen kohde; varaudutaan myös kyberturvallisuus- sekä fyysisiin turvallisuusuhkiin.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Häiriöttömän talousveden jakelun turvaaminen. Vuoden aikana tulevat uusien ja vanhojen yritysalueiden, teollisuusalueiden sekä kaava-alueiden ulkopuolisten alueiden rakentamistarpeet sekä varautumiseen liittyvät toimenpiteet.			

Viemäriverkoston kunto- tutkimus				
Menot	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Kuvaus	Liittyy kunnossapitovelan kukistamiseen ja omaisuudenhallintaan. Viemäriinjojen korjaustarpeen arvioiminen on aloitettu vuonna 2023. Työ tehdään puitesopimukseen perustuvan viemäriinjojen pesun ja putkistokuvausten perusteella. Tarkoitus pestä ja kuvauttaa aluekokonaisuus kerralla ja saatujen raporttien ja tulosten perusteella laatia saneeraussuunnitelma seuraavien 5 – 10 vuoden ajalle.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Viemäriputkilinjojen kunnossapitovelka kasvaa putkien kunnan, ikääntymisen ja materiaalien laadun seurauksena. V. 2023 - 2025 putkokuvausten perusteella tehdään kuntotutkimusraportit sekä saneeraussuunnitelmat. Vanhat betoniviemäriinjojen sukitetaan kunnan ja putkilinjan aseman mukaan (viettoviemärit). Osa korjaustoista toteutetaan omana konejohtoisena työnä (mm. kaivojen korjaukset/vaihdot). Ongelmana vanhojen putkilinjojen materiaali, perustamistapa ja painumiset erityisesti tien alituskohdissa.			
Säskyläntie - Arosuontie				
Menot		-350 000 €		
Netto		-350 000 €		
Kuvaus	Uusi kunnallistekniikan rakennuskohde. Perustuu kaavoitusohjelmaan v.2024 – 2026. Sijoittuu pääosin Säskyläntien – Arosuontien väliin, alueelle kaavoitetaan yritys/teollisuustontteja. Edellyttää vesijohdon runkolinjan rakentamista Tiemestarin tieltä. Kunnallistekniikan suunnittelu v. 2024 ja rakentaminen v.2025 osana kunnallistekniikan rakentamista.			
Perusteluteksti	Kasvu Uusia yritystontteja Asemanseudulle. Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) pyritään kattamaan pääosin liittymismaksutuloilla.			
Tammentaan asemakaava				
Menot	-20 000 €	-200 000 €		
Netto	-20 000 €	-200 000 €		
Kuvaus	Uusi kunnallistekniikan rakennuskohde. Perustuu kaavoitusohjelmaan v.2024 – 2026. Suunnittelu käynnistyy syksyllä v.2024 ja rakentaminen v.2025 yhdessä infra-palvelujen kanssa osana kunnallistekniikan toteutusta.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) pyritään kattamaan liittymismaksutuloilla. Uusia ok-tontteja.			

Huoltomiehentie				
Menot	-40 000 €		-40 000 €	-200 000 €
Netto	-40 000 €		-40 000 €	-200 000 €
Kuvaus	Kunnallistekniikan hanke. Uusia teollisuustontteja sekä risteysjärjestelyjä (Raukkalantien käänntö, edellyttää tiesuunnitelman hyväksymistä). Toteutetaan myös uusi vesijohdon runkolinja Raukkalantien varteen parantaen Raukkalan/Saukonojan alueen vedenjakelua (kahdennettu syöttö). Kaavoitustilanteesta riippuen suunnittelu käynnistyy v. 2025 ja toteutus v. 2026 yhdessä kunnallistekniikan rakentamisen kanssa.			
Perusteluteksti	Kasvu Kaavoitusohjelman 2024 – 2026 mukaisesti toteutetaan uudet kunnallistekniset rakentamiskohteet. Uusia teollisuustontteja keskustan alueelle. Edellyttää tiesuunnitelman laatimista/hyväksymistä.			
Salimäentien jatko ja jkp				
Menot	-30 000 €		-150 000 €	
Netto	-30 000 €		-150 000 €	
Kuvaus	Salimäentien jatkaminen Satteentielle/Tammen alueelle saakka. Edellyttää kahdelle AP/AR-tontille kunnallistekniikan rakentamista. Perustuu kaavoitusohjelmaan v.2024 – 2026.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) pyritään kattamaan liittymismaksutuloilla.			
Matintalo 4				
Menot	-250 000 €	-250 000 €		
Netto	-250 000 €	-250 000 €		
Kuvaus	Perustuu kaavoitusohjelmaan v. 2024 – 2026. Jatkoa Matintalo 2/3 alueelle. Toteutetaan yhdessä kunnallistekniikan rakentamisen kanssa. Kunnallistekniikan suunnittelu v. 2024 loppuun mennessä ja toteutus v. 2024-2025. Tontit myytävissä kesän 2025 jälkeen. Toteutetaan yhdessä Haapakummuntien rakentamisen kanssa.			
Perusteluteksti	Kasvu V.2024 talousarvioon varattu raha ei toteudu täysmääräisesti; hankkeen suunnittelu kesken ja urakoitsijavalinta pystytään kilpailuttamaan vasta loppuvuodesta 2024. Hanke alkaa vuodenvaihteessa ja valmistuu kesällä 2025. Loukainisten alueen tontinmyyntikohde.			
Saukonoja 2 kunnallistekniikka (Simpukkatie)				
Menot	-150 000 €		-150 000 €	
Netto	-150 000 €		-150 000 €	
Kuvaus	Perustuu kaavoitusohjelmaan v.2025-2027. Kaavatyö kesken/palautettiin 11.6.2024 uudelleentvalmisteluun. Edellyttää tiesuunnitelman laatimista uuden Saukonojantien risteuksen osalta. Toteutus pitkälti korttelin sisäisiä vesi-, viemäri- ja hulevesilinjoja. Mikäli kaava lainvoimainen toteutus v.2026.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden osuus kunnallistekniikan rakentamisesta. Investointien kustannukset (kunnallistekniikka) katetaan jatkossa liittymismaksutuloilla.			

Hakula - Loukinainen siirtoviemäri				
Menot		-300 000 €	-300 000 €	
Netto		-300 000 €	-300 000 €	
Kuvaus	Liedon as. – Pakurla-välinen jäteveden viettoviemärilinja on toteutettu v. 1984 – 85 pitkälti Lausteenojan varteen haastaviin pohjaolosuhteisiin. V.2015 Auran seudun jätevesiä on alettu johtamaan johtamissopimuksella Liedon verkkoon, määrä on n. 530 000 m³/vuosi. Liedon asemalla sijaitsevan elintarviketeollisuuslaitoksen jätevesien määrä on n. 120 000 m³/vuosi. Näiden lisääntyneiden jv-määrien johdosta vanha Ø400 mm PVC-runkolinjan kapasiteetti on ylitetty ja sen kunnossapito on mahdotonta. Lisäksi pitkät siirtoviemärilinjat ja varsinkin elintarviketeollisuuden haasteelliset jätevedet aiheuttavat rikkivety- ja hajuhaittoja verkostoon, joiden taklaaminen asuntoalueen keskellä on osoittautunut haasteelliseksi. Lausteenojan tulvimisesta johtuvat vuotovedet aiheuttavat lisäksi ylimääräisiä vuotovesiä Pakurlan pumppaamolle ja etenkin Kaarinan verkostolle, johon Liedon jätevedet johdetaan. Fluidit Oy on mallintanut Liedon ja Kaarinan viemäriverkostot; paras vaihtoehto kapasiteettiongelmien ratkaisemiseksi olisi toteuttaa siirtoviemärilinja suoraan Turkuun. Uudella jätevedenpumppaamolla ja rakennettavalla paineviemärilinjalla on tarkoitus johtaa Hakulantien kohdalta jätevedet suoraan Loukinaisten jäteveden pumppaamolle.			
Perusteluteksti	Kasvu Liedon Veden investointi. Kapasiteettiongelmasta johtuen toteutetaan uusi jätevedenpumppaamo ja siirtoviemärilinja Loukinaisten pumppaamolle. Kilpailutettava urakka.			

LIIKUNTA

	MTA2024	TA2025	TS2026	TS2027
LIIKUNTA				
Ilmaristen kentän tekonurmi ja lähiliikuntapaikka				
Menot		-195 000 €		
Netto		-195 000 €		
Kuvaus	Ilmaristen koulun kentälle tekonurmi (samalla materiaalilla kuin Pahkamäen koulun kenttä, 100 % kierrätettävä puurouhetäytteellä)). Määräraha sisältää myös yleisurheilun suorituspaikat (korkeushyppy, kuularinki ja juoksusuoran maalaus), aitauksen uusimisen ja korotuksen sekä led-valot.			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen Investoinnilla tavoitellaan liikuntapaikan käytön ja viihtyvyyden lisääntymistä. Sillä lisätään yhtenäiskoulun oppilaiden, päiväkotilasten ja alueen asukkaiden liikuntamotivaatiota. Liedon kaupungin lähiliikuntapaikkasuunnitelman mukainen investointihanke. Hankkeesta tehdään valtionapuhakemus lähiliikuntapaikka hankkeena.			
Jokilaakson koulun pihapelikenttä ja yu-suorituspaikat				
Menot		-45 000 €		
Netto		-45 000 €		
Kuvaus	Koulun liikuntapihan monipuolistaminen; pihapelikenttä kaukalolla, kuularingin uusiminen, pituushyppypaikan uusiminen sekä asfaltoitu juoksusuora 60 m, palloseinät 2 kpl.			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen Koululaisten liikuntamotivaation lisääminen erityislasten tarpeet huomioiden. Liikuntapihan uusi tilasuunnitelma parantaa turvallista välituntiliikuntaa ja koulujen liikuntatuntien toteutusta.			
Ilmaristen ulkokuntosali ja kuntoportaat (liikuntapaikkakäyminen 2024)				
Menot		-55 000 €		
Netto		-55 000 €		
Kuvaus	Kuntoportaat toteutetaan yhteistyössä alueen yhdistysten kanssa. (Kaupungin osuus materiaaleissa ja työ yhdistyksillä 20 000 €.) Ulkokuntosalin rakentaminen (vrt. 2024 asukasbudjetti Loukinaisiin toteutettiin 35 000 €).			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen Ilmaristen alueen asukasmäärä kasvaa, liikuntaolosuhteiden monipuolistaminen, seurayhteistyön parantaminen sekä suosiossa olevien liikuntapaikkojen rakentaminen kaupungin alueelle.			

Ulkoliikuntapaikkojen pinnoitukset ja led-valaistukset				
Menot	-55 000 €	-55 000 €	-55 000 €	-55 000 €
Netto	-55 000 €	-55 000 €	-55 000 €	-55 000 €
Kuvaus	Ulkoliikuntapaikkojen peruskunnostusta ja pinnoituksia 30 000 €/vuosi. Eri kenttien tarpeiden mukaan, hiekoitusta, aitauksia, asfaltointeja. Energiasäästöohjelma liikuntapaikoilla (LED-valot) 25 000 €/vuosi. Led-ohjelma jatkuu kenttien jälkeen ulkoiluradoilla valaistuksen uusimisilla.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Ulkoliikuntapaikat vaativat vuosittaista ylläpitoa. Huollon tarve pienenee Led-tekniikan avulla. Energiatehokkuuden ja valaistuksen hyötysuhde paranee.			
Koulujen ja päiväkotien liikuntapihojen ulkoliikuntavälineet				
Menot	-60 000 €	-60 000 €	-60 000 €	-60 000 €
Netto	-60 000 €	-60 000 €	-60 000 €	-60 000 €
Kuvaus	Koulujen ja päiväkotien pihojen leikkikentät ovat tilapalvelun hallinnassa ja kunta on vastuussa niiden turvallisuudesta. Pihoja käyttävät pääsääntöisesti sivistyspalveluiden toimialan asiakkaat. Tarkastusten yhteydessä on kartoitettu pihojen kunnostus- ja uusimistarpeita tuleville vuosille. Investoinnin tarkoituksena on uusia päiväkotien ja koulujen ulkoliikuntavälineitä, jotka eivät ole turvallisia.			
Perusteluteksti	Korjausvelka Investoinnilla tavoitellaan liikuntapaikan käytön ja viihtyvyyden lisääntymistä. Sillä lisätään koululaisten, päiväkotilasten ja alueen asukkaiden liikuntamotivaatiota. Liedon kaupungin lähiliikuntapaikkasuunnitelman mukainen investointihanke.			

IRTAIMISTO

	MTA2024	TA2025	TS2026	TS2027
IRTAIMISTO				
Mittauslaitteisto				
Menot		-20 000 €		
Netto		-20 000 €		
Kuvaus	Uusi mittauslaitteisto puoliksi mittauspalveluiden ja Liedon Veden kanssa.			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen			
Pakettiauto				
Menot		-20 000 €		
Netto		-20 000 €		
Kuvaus	Käytetty pakettiauto puoliksi mittauspalveluiden ja Liedon Veden kanssa			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen			
Kalustohankinnat				
Menot	-100 000 €	-30 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto	-100 000 €	-30 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Kuvaus	Puhtaiden ajoneuvojen laissa (740/2021) säädetään julkisten ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista. Lailla pannaan täytäntöön puhtaiden ja energiatehokkaiden moottoriajoneuvojen edistämisestä annetun direktiivin 2009/33/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1161. Lailla pyritään edistämään liikenteen päästövähennyksiä kasvattamalla nolla- ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osuutta julkisissa hankinnoissa. Laki on tullut voimaan velvoitteineen 2.8.2021. Vähäpäästöisten ajoneuvojen osuus on oltava 38,5 %, mutta se on jaettu alueittain. Varsinais-Suomessa Turku lukuun ottamatta osuus on 35 %. Kuntien vähimmäisveloitteet koskevat lain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan kuntien itse hankkimien sekä kaupungin järjestämisvastuulla olevien palveluiden hankkimista palveluntuottajalta sopimukseen perustuen. Eriytetyt veloitteet koskevat siis myös kuntayhtymiä ja kuntien yhtiötä silloin, kun ne hoitavat kunnan tai kuntajoukon lakisäästeisten perustehtävien mukaista tehtävää. Kunnan on hyvä käydä nämä järjestämisvastuuseen perustuvat tehtävät läpi omien yhtiöidensä sekä sellaisten kuntayhtymien kanssa, joissa kunta on mukana. Tavoitteisiin tulee päästä organisaatiokohtaisesti hankinta-ajanjakson aikana. Ensimmäinen hankinta-ajanjakso päättyy 31.12.2025. (Lähde: Kuntaliitto) Investoinnin tarkoituksena on uusia puisto-osaston hoitokalustoa vuoden 2025 aikana (mm. ajoleikkuri, akkukäyttöinen hoitokalusto). Vaikutukset käyttötalouteen: vähentää vuokratilustun ja korjauksien kustannuksia.			
Perusteluteksti	Palvelun parantaminen			

MAANHANKINTA

	MTA2024	TA2025	TS2026	TS2027
MAANHANKINTA				
Maanhankinta (ml. esira- kentaminen)				
Menot	-2 300 000 €	-2 000 000 €	-2 000 000 €	-2 000 000 €
Tulot	500 000 €			
Netto	-1 800 000 €	-2 000 000 €	-2 000 000 €	-2 000 000 €
Kuvaus	Määräraha talousarviossa 2025 on 2,0 miljoonaa euroa			
Perusteluteksti	Kasvu Kaupungin strategian mukaiset kaavoitushankkeet ja asuintonttien luovutustavoitteet, asukasmäärän lisäämiseen asetetut tavoitteet, sekä tontinmyyntivoittoa koskevat tavoitteet edellyttävät aktiivista maanhankintaa.			

Kaupunkikonserni

Kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden lähtökohdat ja tavoitteet

Kunnanvaltuusto on 25.9.2017 hyväksynyt Liedon kunnan konserniohjeen, joka on astunut voimaan 1.10.2017. Konserniohjeen tarkoitus on parantaa kunnan omistuksessa olevien yhtiöiden kannattavuutta ja kilpailukykyä, niiden välistä tiedonkulkua ja omistajaohjausta, karsia toimintojen päällekkäisyyttä ja lisätä toimintojen tehokkuutta sekä riskienhallintaa ja näin edistää konsernin kokonaisuutta. Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet ensisijaisesti kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti.

Konserniohjeen 2. luvun mukaan konsernijohtoon edustajat käyvät vuosittain tavoite- ja talousarviokeskustelut tytäryhteisön johdon kanssa. Talousarvion käsittelyn ja hyväksymisen yhteydessä määritellään yhteisön tavoitteet sekä toimintaa ja taloutta kuvaavat tunnusluvut. Tavoitteiden tulee olla talousarviokauteen sidottuja ja mitattavia.

Kunnan tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot (Kuntalaki 116 §). Konserniohjeen kohdan 7.1.3. mukaan osavuosisikatsaukset annetaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Ne laaditaan kunnanhallituksen antamien ohjeiden ja määräämien aikataulujen mukaisesti. Vuosiraportointi tapahtuu tilinpäätöksen yhteydessä. Merkittävät poikkeamat hyväksytystä suunnitelmasta, talousarviosta ja rahoitusasemasta on raportoitava aina välittömästi konsernijohtolle. Tytäryhtiön on annettava tarvittaessa konsernijohtoon pyynnöstä erillisiä selvityksiä toiminnastaan ja taloudestaan.

Liedon kaupungin konsernitilinpäätökseen yhdisteltäviä tytäryhtiöitä ovat Liedon Asunnot Oy ja Liedon Lämpö Oy.

Liedon Asunnot Oy

Toimitusjohtaja Mauri Suominen

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Tulevana vuonna yhtiön toiminta jatkuu ennallaan. Remontteja tehdään tarpeen ja suunnitelman mukaan vuokrataloissa.

YRITYSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Yhtiö ostaa kaikki palvelut yrityksiltä, joten vaikutus on huomattava.

TOIMINTA-AJATUS

Tuottaa ja ylläpitää kysyntää nähden riittävää vuokra-asuntokantaa.

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVAT TAVOITTEET

Strateginen tavoite/ Kriittinen menestystekijä	Tavoite	Toimenpiteet/Mittarin tavoitearvo
Kohtuullinen vuokrataso	Kulujen pitäminen kurissa yleisen hintakehityksen puitteissa	Vuokrien korotus alle yleisen tason
Asukasviihtyvyyys	Huoneistojen hyvä kunto -tarvikekulut yhtiöltä Häiriöiden poisto	Asukkaiden pieni vaihtuvuus (alle 50/vuosi)

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN VARMISTAMINEN JA RISKIENHALLINTA

Tuottopuolella Liedon Asunnot Oy:n talousarvio ei yleensä juurikaan heitä ja vuosikulupuolella on pysytty budjetin raameissa. Vuokrasaatavat pidetään mahdollisimman pieninä tehokkaan perinnän avulla. Asuntojen korjaustarve suunnitelmien mukaan ja muut esille tulevat korjaustarpeet erikseen harkiten.

TALOUS

1000 €	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT	2225	2292	2337	2383
TOIMINTAKULUT	-2216	-2288	-2328	-2374
TOIMINTAKATE	9	4	9	9

Liedon Lämpö Oy

Liedon Lämpö Oy:n hallitus ja toimitusjohtaja Ari-Matti Mattila

TOIMINTA-AJATUS

Liedon Lämmön toiminta-ajatus on olla kannattava, luotettava, ketterä ja innovatiivinen kaukolämpötoimija, joka edistää aktiivisuutta, energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä Liedossa ja sen ympäristössä.

LIEDON LÄMPÖ OY TOIMINNAN PAINOPISTEET JA STRATEGISET TAVOITTEET

Energian hinnan vakauttaminen

Tavoite: kaukolämpöyhtiöiden keskihinta

Kannattavuuden parantaminen

Tavoite: Liikevoitto 15% ja voitto ennen veroja 7%

Asiakastyytyväisyyden parantaminen

Tavoite: tehdä vuosittainen kysely asiakkaille ja saada yleisarvosana hyvä

Energiatehokkuuden lisääminen

Tavoite: verkoston hyötysuhde 87% ja tuotannon hyötysuhde 90%

Kehittää toimintaprosesseja ja vähentää kustannuksia

Tavoite: asiakasportaalin luominen kaikille ja hinnan vakauttaminen nykytasolle.

Tavoite: perusmaksujen laskenta perustumaan todelliseen mittaridataan

TALOUS

Talousarvio 2025

Liedon Lämpö Oy					
PL 24					
21421 LIETO					
Y-tunnus: 0241182-3					
Tilikausi: Talousarvio 01.01.2025 - 31.12.2025					
Rahayksikkö: EUR				Toteutunut	Toteutunut
				01.01.2023	01.01.2022
				31.12.2023	31.12.2022
	Talousarvio 2025	Talousarvio 2024			
LIKEVAIHTO	4 680 680	4 229 293		4 717 877	3 788 740
Liiketoiminnan muut tuotot	-			2 783	3 764
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	- 2 620 784	- 2 835 000	-	3 175 499	-2 573 407
Varaston lisäys (-) tai vähennys (+)	-		-	213 936	246
Ulkopuoliset Palvelut	- 55 767	- 37 000	-	62 911	-232 254
Materiaalit ja palvelut yhteensä	- 2 676 551	- 2 872 000	-	3 452 345	-2 805 415
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	- 243 329	- 313 000	-	243 149	-233 477
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	- 40 899	- 37 275	-	42 058	-40 335
Muut henkilösivukulut	- 6 200	- 5 680	-	6 439	-6 176
Henkilöstökulut yhteensä	- 290 428	- 355 955	-	291 646	-279 989
Poistot ja arvonalennumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	- 713 676	- 436 900	-	448 954	-573 599
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä				- 448 954	-573 599
Liiketoiminnan muut kulut	- 491 430	- 338 400	-	435 006	-398 946
LIKEVOITTO JA TAPPIO	508 595	226 038		92 709	-265 445
Rahoitustuotot ja kulut					
Muut korko- ja rahoitustuotot					
Muilta				540	585
Korkokulut ja muut rahoituskulut					
Muille			-	97 971	-98 956
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	- 359 873	- 222 500	-	97 431	-98 371
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	148 722	3 538	-	4 722	-363 816
Satunnaiset erät yhteensä				-	0
VOITTO (-TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VER	148 722	3 538	-	4 722	-363 816
Tilinpäätössiirrot yhteensä	0			-	0
Muut välittömät verot	0			-	0
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	148 722	3 538	-	4 722	-363 816

Liedon Innovaatiokampus Oy

Toimitusjohtaja Mika Stepanoff

TOIMINTA-AJATUS

Liedon Innovaatiokampus törmäyttää yritykset, oppilaitokset, potentiaalisen työvoiman ja laadukkaat kaupungin palvelut.

Liedon Innovaatiokampus tavoittelee uudenlaista yritysten kilpailukykyä, yksilöiden hyvinvointia ja kuntien elinvoimaa edistävää toimintamallia. Siinä ”törmäytetään” keskenään toimijoita, vanhojen toimintamallien hyviä puolia, uusia ideoita ja nykyisiä liiketoimintamahdollisuuksia – esimerkiksi vihreän siirtymän osa-alueelta.

Ydintavoitteena on tuoda kaikki yritysten kasvulle ja menestykselle olennaiset toimijat fyysisesti samalla alueelle. Kampuksen toimintamallin kehittäminen lähtee vilkkaasta Avantin yritysalueesta ja laajenee ensimmäisten vuosien aikana koko Lietoon.

Liedon Innovaatiokampus tarjoaa yhdessä kumppanien kanssa verkoston ja palvelutarjottimen Liedossa jo toimiville yrityksille sekä uusille yrityksille, jotka sijoittuvat Lietoon.

LIEDON INNOVAATIOKAMPUS OY TOIMINNAN PAINOPISTEET JA STRATEGISET TAVOITTEET

- Tuottaa ja tunnistaa käytännöllisiä tapoja kehittää sekä omaa että alueen yritysten liiketoimintaa ja parantaa yritysten mahdollisuutta saada osaavaa työvoimaa.
- Parantaa työnhakijoiden mahdollisuutta työllistyä ja kehittää käytännönlähtöisiä ratkaisuja kohtaanto-ongelmaan.
- Yhdistää ja ”törmäyttää” tehokkaasti, mahdollisimman pienellä byrokratialla, oppilaitokset ja yritykset laajaksi kampuksi – oppimisympäristöksi, joka synnyttää uutta osaamista ja uusia innovaatioita.
- 2025 kehittää kampuksen kumppanuusverkostoa ja toimintamallia.
- Löytää tehokkaita käytännön ratkaisuja kotouttaa maahanmuuttajia suomalaiseen työelämäkulttuuriin.
- Kehittää yhdessä kumppaneiden kanssa kasvokkain tapahtuvia palvelumalleja, joita hyödynnetään

palvelumuotoilussa TE2025 -uudistuksen lakisääteisten yritys- ja työllisyyspalveluiden siirtymisessä kuntiin.

- Tarjota Suomen parasta elinkeino- ja yrityspalvelua

TALOUS

1 000 €	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT		50	50	50
TOIMINTAKULUT		50	50	50
TOIMINTAKATE		0	0	0